ASUTUSESISESEKS KASUTAMISEKS
Märge tehtud: 03.11.2026
Kehtib kuni: 03.06.2030
Alus: AvTS § 35 lg 1 p 9, AvTS § 35 lg 1 p 10
Teabevaldaja: Kliimaministeerium

SISEAUDITI TÖÖ „ISIKUANDMETE KAITSE KORRALDUSE ÜLEVAADE“ ARUANDE EELNÕU ALUSEKS OLEVA TÖÖ TÄHELEPANEKUTE KOOND.

TAUSTAINFO

KliM SAO ei ole varasemalt käsitlenud isikuandmete kaitse korraldust eraldiseisva siseauditi töö objektina GDPRi põhimõtetest lähtudes. Varasemates töödes on andmekaitset puudutatud üksikküsimustena. Näiteks 2023. aastal läbi viidud auditis „Avaliku teabe seaduse nõuete ühetaoline ja seadusega kooskõlas rakendamine“ analüüsiti mh andmekaitsespetsialisti (AKS) alluvussuhteid riigiasutustes. Tuvastati, et AKSi ametikoha paiknemine valitsemisala struktuuris on asutuste lõikes erinev. Samuti ilmnes, et rolli täitjatel oli valdavalt magistrikraad ja õigusalane taust ning rolli täideti sageli koos muude tööülesannetega. Käesolev töö laiendab varasemat käsitlust, keskendudes AKSi rolli kõrval laiemalt isikuandmete kaitse korraldusele, sh töötlemistoimingute dokumenteerimisele, teadlikkuse tõstmisele, mõjuhinnangutele ja intsidendihaldusele.

Valitsemisalaülese ülevaate vajadust suurendab asjaolu, et KliM valitsemisala asutused töötlevad isikuandmeid erinevates tööprotsessides ja infosüsteemides ning osa korralduslikest ja tehnilistest lahendustest on asutuste ülesed. Seetõttu on oluline saada tervikpilt sellest, millised põhimõtted on kehtestatud ühiselt, millised lahendused on asutusepõhised ning kus vajab rollide, vastutuste või juhiste jaotus täpsustamist.

Ülevaate koostamise ajaks on valitsemisalas toimunud mitu töökorralduslikku ja tehnilist muutust, mis mõjutavad isikuandmete kaitse praktilist korraldust: AKSi rollide asutusepõhine määramine, ühiste IT-teenuste ja infosüsteemide kasutamine, arvutitöökoha teenuse üleminek RiTile ning siseveebi ümberkorraldamine. Need muutused suurendavad vajadust selge rollijaotuse, ajakohaste juhiste, toimiva infovahetuse ja dokumenteeritud töökorralduse järele.

Isikuandmete kaitse korraldust raamivad eelkõige GDPR ja isikuandmete kaitse seadus. GDPRi keskne eesmärk on tugevdada andmetöötlejate – nii vastutavate kui ka volitatud töötlejate – vastutustundlikkust ning ühtlustada andmekaitse reegleid kõigis Euroopa Liidu liikmesriikides. GDPRi artikli 5 lõikes 2 sätestatud vastutustundlikkuse põhimõtte kohaselt **vastutab vastutav töötleja artikli 5 lõikes 1 sätestatud põhimõtete täitmise eest ja peab olema võimeline nende täitmist tõendama.**

Vastutustundlikkuse põhimõtte täitmiseks peab asutusel olema terviklik ja dokumenteeritud ülevaade andmetöötluse ahelast, sh isikuandmete töötlemise toimingutest, nende eesmärkidest, õiguslikest alustest, andmekoosseisudest, säilitustähtaegadest, juurdepääsudest ja seotud vastutustest. Samuti peab asutus suutma tagada ning vajaduse korral tõendada, et isikuandmeid töödeldakse seaduslikult, õiglaselt, läbipaistvalt, eesmärgipäraselt ja minimaalsuse põhimõtet järgides ning et töötlemise kaitseks on rakendatud piisavad korralduslikud ja tehnilised turvameetmed. Isikuandmete töötlemisel peab alati olema õiguslik alus, selle puudumisel rikutakse GDPRi artikli 5 lõike 1 punktis a sätestatud seaduslikkuse põhimõtet. Käesoleva töö kontekstis on keskne küsimus, kuidas on need põhimõtted KliM valitsemisala asutustes organisatsiooniliselt korraldatud ja dokumenteeritud.

Kuna isikuandmete kaitse korraldus on tihedalt seotud infoturbe, riskijuhtimise ja infovarade kaitsega, on käesoleva töö taustana oluline kirjeldada ka valitsemisala infoturbe korralduse üldist raamistikku. Käesolev töö ei hinnanud infoturbe standardite rakendamise vastavust, vaid käsitles infoturbe korraldust üksnes isikuandmete kaitsega seotud taustana.

KliMi ja selle valitsemisala infoturbe juhtimise poliitika[1] määratleb ühtse strateegilise lähenemise infoturbele ning loob aluse Eesti infoturbestandardi rakendamiseks. Poliitika eesmärk on tagada, et infoturbe korraldus vastaks õigusaktidele, toetaks organisatsiooni strateegilisi eesmärke ning kaitseks infovarade terviklust, käideldavust ja konfidentsiaalsust. Poliitika kohaldub kõigile KliMi ja selle valitsemisala asutustele, nende koosseisulistele ja koosseisuvälistele teenistujatele ning töövõtu- või muu lepingu alusel teenust osutavatele isikutele. Poliitika laieneb kõigile infovaradele ja lepinguliste suhetega seotud välistele osapooltele. Infovarade hulka kuuluvad töökoha arvutid ja muud seadmed, andmevõrgud, operatsioonisüsteemid, rakendused, andmebaasid, mobiilsed ja kaugtöövahendid ning ajutised ja välised rakendused.

[1] 26.02.2025 taristu- ja kliimaministri käskkirjaga nr 1-2/25/100 kinnitati „KliMi ja selle valitsemisala infoturbe juhtimise poliitika“.

KliM valitsemisala infoturbe juhtimine tugineb ISMS-ile, mis tagab süsteemse lähenemise infoturbele ja hõlmab organisatsiooni struktuuri, protsesse, ressursse ja vastutusi. Kõik asutused viivad vähemalt kord aastas läbi riskianalüüsi, arvestades küberturbe, isikuandmete kaitse, avaliku teabe, tööohutuse, tuleohutuse ning dokumendi- ja andmehalduse nõudeid. Valitsemisalaülesed korrad ja juhendid on kättesaadavad wiki „KliM haldusala infoturve“[2] lehel ning neid on võimalik ka leida KliM haldusala infoturbe alamlehel.

KliM valitsemisalas on infoturbe juhtimine korraldatud tsentraalselt infoturbe juhtrühma[3] kaudu, ISMSi keskseks koordineerijaks on KliM infoturbejuht, kes teostab infoturbe perioodilist ülevaatust vähemalt kord aastas KliMis, KeMITis ja TRAMis.

KliM, KeA, KAUR, RiL, KeMIT, EGT ja ELM rakendavad infoturbe halduses Eesti Infoturbestandardit (E-ITS). KliMis, KeAs, KAURis ja KeMITis[4] on läbi viidud E-ITSi põhiaudit. Ülejäänud E-ITSi rakendavatel KliM valitsemisala asutustel on meetmete rakendamise eel- või põhiaudit veel ees.

TRAM rakendab ISO/IEC 27001[5] standardit. TRAMis viidi 2026. aasta teises kvartalis läbi sertifitseerimiseelne siseaudit, mille käigus tuvastatud mittevastavuste kõrvaldamiseks koostati käsitlusplaan. Enamik parendustegevusi on kavandatud lõpetada 2026. aasta neljanda kvartali lõpuks, kuid osa jätkutegevusi jääb 2027. aastasse. Järgmine sertifitseerimiseelne siseaudit on kavandatud 2027. aasta esimese kvartali lõpuks ning sertifitseerimisaudit 2027. aasta teise kvartali lõpuks.

Peamised valdkonnaga seotud õigusaktid / juhendid

- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus (EL) 2016/679 – isikuandmete kaitse üldmäärus (GDPR).
- Isikuandmete kaitse seadus (IKS).
- Avaliku teabe seadus (AvTS).
- Andmekaitse Inspektsiooni juhendmaterjalid, sh „Isikuandmete töötlejate üldjuhend“ (viimati uuendatud 19.03.2019) ja teemakohased juhised.
- Euroopa Andmekaitsenõukogu ja artikli 29 töörühma asjakohased suunised, sh andmekaitseametnike ja andmekaitsealase mõjuhinnangu kohta.
- Küberturvalisuse seadus ja E-ITS, ulatuses, milles need seostuvad infovarade kaitse ja isikuandmete turvalisusega.
- Asutuste kehtestatud isikuandmete töötlemise sisekorrad.

Eeltoodust tulenevalt keskendub töö sellele, kuidas on KliM valitsemisala asutustes korraldatud isikuandmete kaitse juhtimine, rollid ja vastutused, töötlemistoimingute dokumenteerimine, teenistujate teadlikkuse toetamine ning seosed infoturbe korraldusega.

[2] https://wiki.kemit.ee/display/EITS/KliM+haldusala+infoturve.

[3] Infoturbe juhtrühm moodustati 26.02.2025 taristu- ja kliimaministri käskkirjaga nr 1-2/25/100. Infoturbe juhtimise poliitika kohustas igat valitsemisala asutuse juhti määrama infoturbe juhtrühma asutuse pädeva esindaja.

[4] **KliMis on põhiaudit allkirjastatud ja asutusele edastatud 26.03.2026, KeAs 06.04.2026, KAURis 26.03.2026 ja KeMITis 20.02.2026**. Põhiauditi eesmärgiks oli hinnata, kas asutuse infoturbe halduse süsteem ning selle raames rakendatud meetmed on vastavuses dokumendiga „E-ITS nõuded infoturbe halduse süsteemile” ning on piisavad organisatsiooni äriprotsesside kaitseks ja organisatsiooni eesmärkide täitmiseks.

[5] 12.09.2024 TRAM juhtkonna otsusega otsustati asutuses rakendada asutuses infoturbe standardina ISO/IEC 27001 (määruse nr 121, 09.12.2022, § 3 lõige 2 alusel). TRAM juhtkonna 24.10.24 otsusega on kinnitatud ISO 27001 standardi rakendamise tegevuskava.

Sisukord

SISEAUDITI TÖÖ „ISIKUANDMETE KAITSE KORRALDUSE ÜLEVAADE“ ARUANDE EELNÕU ALUSEKS OLEVA TÖÖ TÄHELEPANEKUTE KOOND…….. 1

ÜLEVAADE ISIKUANDMETE KAITSE KORRALDUSEST KLIM VALITSEMISALAS…….. 4

1. Isikuandmete kaitset korraldavate dokumentide kättesaadavus, ajakohasus ja kasutus, isikuandmete kaitse koolituste korraldamine....4

2. Andmekaitsespetsialisti rolli täitmine (GDPRi artiklid 37–39)....22

3. Isikuandmete töötlemisülevaadete olemasolu (GDPR artikkel 30).....32

4. Mõjuhinnangute koostamise korraldus....39

5. Asutuse välisveebis avaldatud andmekaitsetingimuste olemasolu (GDPR artiklid 12 – 14)....47

6. Isikuandmetega seotud rikkumiste menetlemise korraldus....49

7. Volitatud töötleja kaasamine ja lepingulise reguleerimise korraldus....57

ÜLEVAADE ISIKUANDMETE KAITSE KORRALDUSEST KLIM VALITSEMISALAS

Järgnevas osas esitatakse ülevaade isikuandmete kaitse korraldusest KliM valitsemisala asutustes töö ulatuses määratletud teemade lõikes. Iga teema juures kirjeldatakse esmalt hindamiskriteeriumi ja töö käigus kogutud teavet, seejärel tuuakse välja valitsemisalaülesed ning asutusepõhised tähelepanekud ja järeldused.

1. Isikuandmete kaitset korraldavate dokumentide kättesaadavus, ajakohasus ja kasutus, isikuandmete kaitse koolituste korraldamine

Lähtekoht: Asutuses on kehtestatud selged, ajakohased ja teenistujatele hõlpsasti kättesaadavad isikuandmete kaitset käsitlevad korrad, juhised või muud asjakohased dokumendid, mille sisu on arusaadav, kooskõlas kehtivate nõuetega ning toetab isikuandmete kaitse põhimõtete praktilist rakendamist igapäevases töös. Asutus tagab dokumentide regulaarse ülevaatamise, vajaduse korral ajakohastamise ning nende tutvustamise viisil, mis võimaldab teenistujatel oma ülesannete täitmisel juhiseid teadlikult ja järjepidevalt järgida. Samuti on asutuses kokku lepitud isikuandmete kaitse alaste koolituste ja teadlikkuse suurendamise põhimõtted ning rakendatakse praktikaid, mis tagavad koolituste regulaarsuse, sihtrühmapõhisuse ja osalemise jälgitavuse. Koolituste sisu, maht ja sagedus lähtuvad teenistujate rollidest, vastutusaladest, juurdepääsust isikuandmetele ning isikuandmete töötlemisega seotud riskidest. Vastutustundlikkuse põhimõtte täitmist toetab see, kui asutuses on tagatud nii uute kui ka olemasolevate teenistujate teadlikkuse kujundamine ja ajakohastamine, asutus kogub ning säilitab ülevaadet koolitustel osalemise kohta ning hindab regulaarselt koolitusvajadust, arvestades mh õigusruumi, tööprotsesside, tehnoloogiliste lahenduste ja riskitaseme muutusi. Koolituste korraldamisega ja teadlikkuse tõstmisega on näiteks seotud järgmised GDPRi artiklid:

- GDPR art 5 lg 2 — vastutustundlikkuse põhimõte;
- GDPR art 24 — vastutava töötleja kohustus rakendada asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid;
- GDPR art 32 lg 4 — juurdepääsu omavad isikud võivad andmeid töödelda üksnes vastutava töötleja juhiste alusel;
- GDPR art 39 lg 1 punkt b — AKSi ülesanne jälgida nõuete täitmist, sh teadlikkuse suurendamist ja koolitamist;
- rikkumiste kontekstis ka artiklid 33–34.

Ülevaate koostamiseks koondati asutuste AKSide kaudu teave kehtivate isikuandmete töötlemist ja kaitset reguleerivate dokumentide kohta, sh sisekorrad, juhendid, protseduurid ja kokkulepped. Kaardistati dokumentide sisu, ulatus ja viimase ajakohastamise aeg ning koguti teavet nende kättesaadavuse, juhistes sätestatud põhimõtete tutvustamise ja muudatustest teavitamise kohta. Vajaduse korral täiendati ülevaadet intervjuudel, käsitledes juhiste edastamist, leitavust ja praktilist kasutamist. Lisaks selgitati, kas praktikantidega sõlmitavates lepingutes on sätestatud konfidentsiaalsusnõuded. Isikuandmete kaitse alaste koolituste kohta koondati andmed koolituste regulaarsuse, sihtrühmade, osalejate, viimase kahe aasta koolituste, korraldamise eest vastutavate ametikohtade ning koolituste õigusliku ja praktilise sisu kohta. Intervjuudel koguti asutuste hinnanguid koolituste korralduse, osalemise ning töötajate teadlikkuse tõstmisega seotud murekohtade ja väljakutsete kohta.

KliM valitsemisalaülesed regulatsioonid ja põhimõtted

1.1. Isikuandmete kaitse korraldamine on tihedalt ja mitmetes aspektides seotud infoturbe korraldusega. KliMi ja selle valitsemisala infoturbe juhtimise poliitika[6] kohaldub kõigile valitsemisala asutustele. Poliitika kohaselt pakub IT tehnilisi teenuseid KliM valitsemisalas KeMIT (v.a TRAMis ja RiLis[7]). KeMITi pakutavate teenuste tingimused, mida osutatakse valitsemisalas, ja teenuste osutamist reguleerivad korrad on kohustuslikud järgida kõigile teenuseid kasutavatele valitsemisala asutustele. Kui asutus kasutab kolmandate isikute IT-teenuseid ja seejuures on vaja teenuste vahelisi tehnilisi ühendusi kasutada, peab ta lähtuma KeMITi poolt määratud tehnilistest tingimustest ja kordadest. KeMITi teenuseid kasutavatel asutustel on kohustus erandid dokumenteerida ja nende kasutamist põhjendada. **Seega reguleerivad isikuandmete kaitse korraldust lisaks** KliM valitsemisala infoturbe juhtimise poliitikale ka KeMITi koostatud korrad või juhised. Andmete temaatikat on mh käsitletud järgmistes KeMITi kordades/juhistes:

- Infovahendite kasutamise ja andmete töötlemise kord[8];
- KeMITi pöördumiste ja intsidentide halduse kord[9];

[6] 26.02.2025 taristu- ja kliimaministri käskkiri nr 1-2/25/100 „KliMi ja selle valitsemisala infoturbe juhtimise poliitika“.
[7] TRAMis pakub IT tehnilist tuge asutuse IT-osakond ja RiLile pakub IT tehnilist lahendust RIT.
[8] 27.03.2025 direktori käskkiri nr 1-1/25/55 „Infovahendite kasutamise ja andmete töötlemise kord“. 20.11.2025 on kord edastatud KliMile, KeAle, KAURile, EGTle ja ELMile.
[9] 4.06.2025 direktori käskkiri nr 1-1/25/104 „Pöördumiste ja intsidentide halduse kord“. 20.05.2025 on kord edastatud KliMile, KeAle, KAURile, EGTle ja ELMile.

- Andmevarunduse ja arhiveerimise kord[10];
- Logihalduse ja seire kord[11] ja
- KeMITi turvaintsidentide lahendamise raamistiku juhis.

Käesoleva töö käigus KeMITi infoturbe kordade sisu ja nende vastavust eraldi ei hinnatud. Teenindatavatele asutustele kohalduvad KeMITi koostatud korrad on leitavad KliM haldusala siseveebis infoturbe alamlehel.

1.2. Valitsemisalaülese infoturbe poliitika kohaselt korraldab KliMi andmekaitsespetsialist (AKS) andmekaitset ja esindab valdkonnas valitsemisala. See tähendab koordineerivat, metoodilist ja infovahetust toetavat rolli ega vabasta iga asutust enda vastutusest.

1.3. **GDPR ei nõua isikuandmete kaitse korra kehtestamist eraldiseisva või kindla vormiga dokumendina. Küll aga peab asutus suutma vastutustundlikkuse põhimõttest tulenevalt tõendada, et isikuandmete töötlemise põhimõtted, rollid, vastutus ja juhised on praktikas selgelt korraldatud ning vajaduse korral dokumenteeritud. Käesoleva töö ajal ei olnud valitsemisalaülest isikuandmete kaitset korraldavat eraldiseisvat regulatsiooni kehtestatud**. KliM AKS on koostamas KliMi „Isikuandmete töötlemise korda“. Välja töötamisel oleva korraga plaanitakse sätestada isikuandmete kaitse korralduse põhialused ja töötlemise põhimõtted ministeeriumis. Kui ministeerium teeb vastava otsuse, on võimalik korda laiendada valitsemisala asutustele. Vastavad arutelud tulevad edaspidi. Kuigi KliMi AKSi hinnangul ei ole valitsemisalaülene regulatsioon tingimata vajalik, jagas ta korra eelnõud valitsemisala AKSidele ning küsis tagasisidet. Tagasiside oli vähene: TRAM ja KeA eelistasid valdkonna reguleerimisel asutusepõhist lähenemist, KAUR ei ole veel lõplikku seisukohta kujundanud. Audiitorile teadaolevalt on KliMis paralleelselt käimas dokumentide ülevaatamine eesmärgiga otsustada, milliseid põhimõtteid reguleeritakse valitsemisalaüleselt ja milliseid asutusepõhiselt.

1.4. **KliM valitsemisala isikuandmete kaitse alused ja üldpõhimõtted on koondatud haldusala varasema siseveebi isikuandmete kaitse alamlehele, mis on praegu ligipääsetav KliMi, KeA, KAURi, KeMITi, EGT ja ELMi teenistujatele.** RiLi teenistujatel puudub sellele alamlehele juurdepääs, kuna RiL kasutab RITi arvutitöökohateenust. Juurdepääsu puudumine tuleneb seega valitsemisala IT-tehnilisest korraldusest ja kasutatavate arvutitöökohateenuste erinevusest. Alamlehel on esitatud ülevaade isikuandmetest, sh eriliigilistest isikuandmetest, isikuandmete töötlemise põhimõtetest ja õiguslikest alustest, vastutava ja volitatud töötleja rollidest, andmesubjekti õigustest ning isikuandmete rikkumisest teavitamise protsessist. Samuti on alamlehel korduma kippuvate küsimuste näited, kaks AKI juhendit ja KliM AKSi korraldatud koolituse „Isikuandmete kaitse alused“ materjal. KeMITi IT-teenuse omaniku selgituse kohaselt varasemat haldusala siseveebi enam ei arendata ning selle alamlehtedel olevaid materjale ei ajakohastata ega lisata sinna uusi materjale. Varasem siseveeb jääb üleminekuperioodil ligipääsetavaks ning kava kohaselt suletakse see pärast kõigi asutuste üleminekut ATK 2.0 arvutitöökoha teenusele, eeldatavasti 2026. aasta lõpuks.

1.5. Valitsemisala asutused, välja arvatud juba RITi arvutitöökoha teenusele üle läinud RiL, on üle minemas RITi pakutavale ATK 2.0 arvutitöökoha teenusele. Üleminek toimub etapiviisiliselt: lahendusele on juba üle läinud KliM, KeA, EGT ja ELM ning järgmisena on kavas KAURi ja KeMITi üleviimine. Samal ajal arendatakse ministeeriumi ja asutuste siseveebilahendusi ning varasemas siseveebis olnud teave viiakse üle SharePointi pilveteenusele. KeMITi IT-teenuse omaniku selgituse kohaselt on uus haldusala siseveebi leht SharePointis loodud, kuid sellele ei ole veel kasutusõigusi määratud ja selle sisu vajab täiendamist. Ühises siseveebis saavad AKSid avaldada isikuandmete kaitse koolitusmaterjale ja muud teemakohast teavet. Kavandatud lahenduse kohaselt ei ole ühisele SharePointi siseveebile TRAMile tervikuna kavandatud juurdepääsu, kuid kaalutakse juurdepääsu võimaldamist üksikutele TRAMi kontaktisikutele. Ülevaate koostamise ajal ei olnud selle lahenduse teostatavus ega täpsem korraldus veel selgunud. Samuti ei olnud ülevaate koostamise ajal selge, kas ja millisel viisil tagatakse RiLi teenistujatele juurdepääs uuel haldusalaülesel SharePointi lehel avaldatavale teabele või tehakse vajalik teave neile kättesaadavaks muu samaväärse valitsemisalaülese teabekanali kaudu.

KliM valitsemisala koolituste korraldus

[10] 04.06.2025 direktori käskkiri nr 1-1/25/103 „Andmevarunduse ja arhiveerimise kord“. 13.10.2025 on kord edastatud KAURile, 20.11.2025 on kord edastatud KliMile, KeAle, EGTle ja ELMile.
[11] 03.06.2025 direktori käskkiri nr 1-1/25/102 „Logihalduse ja seire kord“. 27.06.2025 on kord edastatud KliMile, KeAle, KAURile, EGTle ja ELMile.

1.6. Keskkonnaministeeriumi kantsleri käskkirjaga kehtestatud koolituse kord[12] tagab valitsemisalas ühtse lähenemise teenistujate arendamisele ning loob raamid koolituste planeerimiseks, elluviimiseks ja koolituseelarve eesmärgipäraseks kasutamiseks.

1.7. Korra kohaselt hindavad teenistuja ja vahetu juht regulaarselt ametialast arengut ning lepivad kokku järgmise perioodi arengu- ja koolituseesmärgid, mis dokumenteeritakse arengu- ja hindamisvestlusel. Personaliüksus koondab ja analüüsib koolitusvajadusi, määrab koolitusprioriteedid, korraldab koolitused ning hindab nende kvaliteeti ja mõju. Asutuse juht kinnitab arendustegevuse prioriteedid, koolitusplaani ning tagab vajalike vahendite planeerimise.

1.8. Koolitusvajadused tulenevad strateegilistest dokumentidest, asutuste tegevuskeskkonnast, tööplaanidest ja arenguvestluste tulemustest. Nende põhjal koostab personaliüksus iga-aastase koolitusplaani ja -eelarve, mis sisaldab koolituste teemasid, sihtgruppe, toimumisaegu ja prognoositavaid kulusid. Plaanis nähakse ette ka ressurss ühekordsete koolitustaotluste jaoks.

1.9. Valitsemisalaüleseid koolitusi koordineerib üldjuhul ministeerium, lähtudes ühistest vajadustest ja eelarvelistest võimalustest. Vajaduse korral võib korraldajaks olla ka mõni teine valitsemisala asutus. Sisekoolituste korraldamine toimub samadel põhimõtetel.

1.10. Konverentsil, seminaril või infopäeval osalemiseks esitab teenistuja hiljemalt 5 tööpäeva enne koolitusele registreerimise tähtaega personaliüksusele Riigitöötaja portaalis (www.riigitootaja.ee) motiveeritud taotluse koos sisukirjelduse ja päevakavaga. Personaliüksus teeb taotluse kohta otsuse kolme tööpäeva jooksul. Kui koolitus ei vasta prioriteetidele või eelarvelised vahendid puuduvad, võib taotlus jääda rahuldamata. Positiivse otsuse korral registreerib teenistuja end koolitusele, kui ei ole kokku lepitud teisiti.

1.11. **KliM valitsemisalas ei ole siiani korraldatud kõikidele teenistujatele laiapõhjalist valitsemisalaülest isikuandmete kaitse teabepäeva või koolitust**. KeMIT on korraldanud KliMi, KeA, KAURi, KeMITi, EGT ja ELMi teenistujatele valitsemisalaüleseid infoturbe koolitusi, kuid need on keskendunud peamiselt tehnilistele infoturbe teemadele, nagu pahavara toimimine, ründevektorid ja tehnilised ennetusmeetmed. Kuigi koolitustel viidatakse väheses mahus ka isikuandmetele, siis selline fookus toetab peamiselt infoturbe tagamist, need koolitused ei käsitle isikuandmete töötlemise õiguslikke, organisatsioonilisi ega praktilisi aspekte, mis on isikuandmete kaitse nõuete täitmiseks vältimatud.

1.12. 11.11.25 toimus koolitus "Kliimaministeeriumi siseauditi ja sisekontrolli seminar „Isikuandmete töötlemine", kus osales 25 teenistujat 9-st haldusala asutusest.

KliM

1.13. Asjaajamise korraldamisega, sh dokumentide nõuetekohase koostamise ja haldamisega, seotud isikuandmete töötlemise nõuded ja vastutusalad on sätestatud asjaajamiskorras[13]. Korra kohaselt määratakse teenistujate ülesanded ja vastutusalad dokumentide nõuetekohasel koostamisel ja haldamisel ning kord on kohustuslik kõigile ministeeriumi teenistujatele. Uuele teenistujale tutvustab korda tema vahetu juht. Isikuandmete töötlemisel lähtuvad teenistujad isikuandmete kaitse seadusest ja avaliku teabe seadusest ning iga teenistuja vastutab isikuandmete õiguspärase töötlemise eest (p-d 1.2, 1.3, 5.1 ja 5.4). Korras on isikuandmete kaitse ja dokumentide menetlemisega seotud vastutusalad reguleeritud järgmiselt:

- Dokumentide registreerimisel on registreerijal õigus pöörduda AKSi või tema puudumisel oma otsese juhi poole, et saada juhiseid dokumendi asutusesiseseks kasutamiseks määramise ja selle õigusliku aluse kohta. Dokumendi koostamisel või saamisel peab teenistuja kontrollima, kas dokumendis sisalduvale teabele tuleb kehtestada juurdepääsupiirang. Vajaduse korral võib ta konsulteerida AKSi või oma otsese juhiga. Dokumentide liigitamise ja säilitamise korraldust käsitleb asjaajamiskorra lisa 6 (p-d 5.3 ja 5.5, lisa 3, lisa 6).
- Teenistuja vastutab oma teenistusülesannete täitmiseks vajalike dokumentide ja teabe nõuetekohase loomise, menetlemise ja hoidmise eest. Vastutus hõlmab mh registreerimiskohustuslike dokumentide, sh tööülesannetega seotud e-kirjade ja nende manuste registreerimist, dokumentide nõuetekohast vormistamist, ülesannete tähtaegset täitmist ning teabe edastamisel juurdepääsu- ja kasutuspiirangute ning teadmisvajaduse põhimõtte järgimist (p 3.6, lisa 1).
- Struktuuriüksuse juhataja vastutab oma struktuuriüksuse tegevuse dokumenteerimise eest õigusaktidega ettenähtud ulatuses, sh dokumentide nõuetekohase ja tähtaegse menetlemise ning dokumentide säilitamise eest struktuuriüksuses (p 3.5).

[12] 22.11.2020 Keskkonnaministeeriumi kantsleri käskkiri nr 1-2/20/427 „Keskkonnaministeeriumi ja valitsemisala asutuste koolituse kord", mis kohaldab hetkel kõikidele KliM valitsemisala asutustele.
[13] 15.03.2024 kliimaministri käskkirjaga nr 1-2/24/119 on kinnitatud KliMi asjaajamiskord ning selle lisad.

- Dokumendihalduseks kasutatakse KIRKEt, mille vastutav kasutaja on KliM ja haldaja KeMIT. Kõik ministeeriumi teenistujad on KIRKE kasutajad. Kasutaja tuvastatakse kasutajakonto alusel ning konto andmete avalikustamine või teistele kasutajatele ligipääsu võimaldamine on keelatud. KIRKE kasutajad vastutavad süsteemi tehtud kannete õigsuse eest (p-d 2.7 ja 2.8).
- Andmetöötleja on kohustatud viivitamata teavitama AKSi või tema puudumisel oma vahetut juhti, kui on toimunud andmeleke andmebaasist, on kaotatud andmekandja, mis sisaldab isikuandmeid või juurdepääsupiiranguga dokumente või on toimunud infoturbe intsident (pahavaraga nakatumine, parooli leke vms) (p 5.6).
- Ametlike kanalite kaudu saabunud isikuandmetega seotud rikkumiste teated registreeritakse DHSis ja edastatakse AKSile. Asjaajamiskorra kohaselt teavitab AKS või teenistuja vahetu juht juhtumist viivitamata KEMITit ja AKIt ning esitab AKIle juhise kohase rikkumisteate. Rikkumisteade tuleb esitada hiljemalt 72 tunni jooksul pärast isikuandmetega seotud rikkumisest teada saamist (lisa 3 p 1.8, 5.7, 5.8).
- Strateegiaosakond koos RTKga vastutab dokumendiregistri andmete avalikustamise ja neile juurdepääsu korraldamise eest. Kommunikatsiooniosakond tagab teabe nõuetekohase avalikustamise ministeeriumi veebilehel ja teistes avalikkusele suunatud infokanalites. Ministeeriumi teenistujad vastutavad oma valdkonna piires avaldatud teabe õigsuse ning asja- ja ajakohasuse eest (p-d 3.2, 7.4).
- Asjaajamiskorda vaadatakse üle ja täiendatakse vastavalt vajadusele, eelkõige juhul, kui muutuvad teabehaldust reguleerivad õigusaktid, ministeeriumi struktuur või töökorraldus. Asjaajamiskorra ja dokumendihalduse järelevalve eest vastutab strateegiaosakonna juhataja. Strateegiaosakond koos RTKga vastutab mh asjaajamiskorra ajakohastamise, liigitusskeemi haldamise, dokumendiregistri andmete avalikustamise ja juurdepääsu korraldamise ning dokumendihaldussüsteemi toimimise ja kasutajaõiguste haldamise eest (p-d 3.2, 6.1 ja 6.3).

KliMis ei ole asjaajamiskorda pärast selle kehtestamist muudetud. STRAT nõuniku sõnul edastas ta korra eelnõu enne kehtestamist arvamuse avaldamiseks kõikidele ministeeriumi osakondadele. AKSi selgituse kohaselt ei esitatud eelnõu AKSile tervikuna kommenteerimiseks, vaid 2024. aasta märtsis küsis STRAT nõunik AKSi arvamust üksnes lisa 3 punkti 6.4 võimaliku muutmise kohta. Kuna punkt ei puudutanud otseselt AKSi ülesandeid, ei esitanud ta muudatusettepanekut. Tema hinnangul võis kaasamata jätmine olla tingitud sellest, et KliMi AKS oli alles rollitäitjaks määratud. STRAT nõunik uuendab asjaajamiskorda muutmisvajaduste lisandumisel ning ootab AKSilt edaspidi suuremat panust selle ajakohastamisse.

1.14. KliMi töökorralduse reeglites[14] on teenistujate isikuandmete töötlemist käsitletud piiratud ulatuses. Reeglid näevad ette teenistuja kohustuse sisestada muutunud isikuandmed, sh nimi, kontaktaadress, kontakttelefon, ülalpeetavad, haridustase ja pangakonto number RTIPi isikuandmete moodulisse ning kontrollida andmete ajakohasust kord aastas. Samuti sisaldavad reeglid üldist konfidentsiaalsuskohustust hoida teenistuse tõttu teatavaks saanud andmeid teiste inimeste perekonna- ja eraelu kohta. Reeglites ei ole eraldi määratletud teenistujate isikuandmete töötlemise terviklikku raamistikku, sh töötlemise eesmärke ja õiguslikke aluseid, vastutust ja rolle, juurdepääsuõiguste haldamist, andmete säilitamise põhimõtteid, andmesubjekti õiguste kasutamise korda ega töötlemise läbipaistvuse tagamise nõudeid. Varasem AKS on juhtinud personaliosakonna (PO) tähelepanu vajadusele täpsustada teenistujate isikuandmete töötlemist puudutavat regulatsiooni. Pooled leppisid kokku, et töökorralduse reeglite uuendamisel lisatakse vajalikud sätted ning AKS kaasatakse muudatuste ettevalmistamisse. Välja töötamisel olevatesse töökorralduse reeglitesse on PO koostöös AKSiga lisanud teenistujate isikuandmete töötlemise tingimused ja õiguslike aluste põhimõtted, kogutavate isikuandmete kasutamise, edastamise ja säilitamise põhimõtted ning teenistuja õigused isikuandmete töötlemisel[15].

1.15. Enne arvutitöökoha teenuse pakkuja vahetust reguleerisid KliMis andmekaitset ka teenindatavatele asutustele kohalduvad KeMITi koostatud korrad ja protseduurid ning detailsed reeglid üksikküsimustes, nagu viidatud käesoleva töö punktis 1.1. Töö käigus toimunud arvutitöökoha teenusepakkuja vahetuse järel kohalduvad KliMile arvutitöökoha teenuse kasutamisega seotud küsimustes RITi koostatud korrad ja protseduurid. Samas valdkondades, mis ei ole seotud arvutitöökoha teenusega, näiteks infosüsteemide arendamisel, kohalduvad jätkuvalt KeMITi korrad ja protseduurid.

1.16. KliMi koostatud praktika kokkulepetes on sätestatud praktikandi konfidentsiaalsusnõuded. Lepingu kohaselt kohustub praktikant hoidma tema käsutuses olevat ametialast teavet konfidentsiaalsena ning mitte kasutama seda isiklikes, ärilistes või muudes huvides ega avaldama kolmandatele isikutele teavet, mille ta on

[14] 20.05.2021 keskkonnaministri käskkirjaga nr 1-2/21/251 kinnitatud töökorralduse reeglid.
[15] AKS edastas KliMi töökorralduse reeglid 06.08.2026 seisuga.

omandanud praktika käigus (p. 3.4). Allkirjastatud praktika kokkulepetes on sätestatud ka nõue, mille kohaselt jäävad pärast praktika lõppemist kehtima need lepingu sätted, mis oma iseloomu tõttu on kohaldatavad ka pärast praktika lõppemist, sh konfidentsiaalsusnõue (p. 7.4).

1.17. Asutusesisesed isikuandmete töötlemist käsitlevad korrad on kättesaadavad asutuse DHSis ning tehtud teenistujatele ametlikult teatavaks vastavate käskkirjade kehtestamise kaudu. Kogu asutust puudutavate dokumentide kehtestamisest teavitatakse ka teenistujaid e-kirja teel, lisades viite KIRKEs asuvale dokumendile ning vastav teave kajastatakse ka infokirjas. Kui dokument puudutab üksnes kindlat teenistujate ringi, edastatakse see neile dokumendihaldussüsteemi töövoo „teadmiseks“ sammu kaudu.

1.18. Ministeeriumi siseveebis olev isikuandmete kaitse teemaleht suunab teenistujaid KliMi valitsemisala isikuandmete kaitse lehele ja korduma kippuvatele küsimustele, mis toetavad teenistujate iseseisvat ja kiiret juurdepääsu tööks vajalikule teabele ning aitavad tagada ühtse arusaama andmekaitse nõuetest kogu asutuses.

1.19. Siseveebi asjaajamise teemalehel on teenistujatele kättesaadav juhis „Teenistujate ja töötajate e-postkasti kasutamise ja sisu töötlemise põhimõtted Kliimaministeeriumis“. Teenistujate teadlikkuse tõstmiseks on asjaajamise alamlehel kättesaadavad ka 3 koolitust: SADO nõuniku koostatud „Andmekaitse teadlikkuse test“ ja „Märgukiri ja selgitustaotluse test“ ning KliMi AKSi koostatud „Isikuandmete kaitse test“.

1.20. **KliMis ei ole käesolevalt kehtestatud eraldiseisvat isikuandmete töötlemise korda või juhist. Koostamisel on isikuandmete töötlemise kord, mille eelnõu KliM AKS edastas audiitorile seisuga 19.11.2025.** Korras seatakse eesmärgiks tagada isikuandmete töötlemise vastavus õigusaktidele ning vältida andmete juhuslikku või ebaseaduslikku hävimist, kaotsiminekut, muutmist või avalikustamist, kaitstes seeläbi andmesubjektide põhivabadusi ja -õigusi. Valmimisjärgus olev kord hakkab kehtima kõigi asutuse nimel töödeldavate isikuandmete suhtes ning laieneb kõigile teenistujatele, sh koosseisulistele, koosseisuvälistele ja lepingulistele töötajatele. Eelnõus ei ole määratud korra regulaarse ajakohastamise nõuet ega selgelt määratletud korra koostamise või ajakohastamise eest vastutavat isikut.

1.21. Isikuandmete töötlemise korra eelnõu kohaselt vastutab AKS teenistujatele regulaarsete isikuandmete töötlemise ja kaitse alaste koolituste korraldamise eest. Sama kohustus tuleneb ka AKSi ametijuhendist, mille järgi peab ta tagama koolituste läbiviimise ning asjakohaste juhendmaterjalide kättesaadavuse töötajate teadlikkuse tõstmiseks. Koolitusvajaduse sisend laekub POlt, kes koondab arenguvestluste tulemused, analüüsib koolitusvajadusi ning määrab koolitusprioriteedid.

1.22. KliM AKSi 2026. aasta tööplaanis on kavandatud tegevus „Infotund ministeeriumi töötajatele: isikuandmete kaitse põhimõtete tutvustus“ (PlanPro ID 47644), mille tähtaeg on 28.12.2026. Tegevuse eesmärk on tutvustada teenistujatele isikuandmete kaitse üldpõhimõtteid ja KliMis kehtivaid nõudeid.

1.23. 25.11.2025 korraldas AKS KliMi teenistujatele isikuandmete kaitse alase koolituse, mis käsitles isikuandmete kaitset reguleerivaid õigusakte, põhimõisteid, asutuse rolle ja vastutusi, töötlemise põhimõtteid, turvalise töötlemise nõudeid, juurdepääsupiiranguid, töötlemistoimingute kavandamise fookuskohti ning andmesubjekti õigusi ja rikkumistest teavitamise korda. Koolituse sihtrühmaks olid kõik ministeeriumi teenistujad. Isikuandmete kaitse teemalisel koolitusel osales 69 teenistujat. Seoses KliMi üleminekuga ATK 2.0-le 16.–17. juunil ei ole koolituse varasemad lingid ega salvestus tehnilistel põhjustel enam kättesaadavad. Koolituse slaidid on avaldatud KliMi siseveebi isikuandmete kaitse teemalehel. Slaidide kättesaadavus võimaldab teenistujatel koolituse sisuga tutvuda ning toetab teadlikkuse suurendamist, sh nende teenistujate puhul, kes koolitusel ei osalenud. AKSi sõnul on tal eesmärk korraldada üldist isikuandmete kaitse koolitust igal aastal.

1.24. Lisaks asutusesisesele koolitustegevusele on mitmed teenistujad osalenud välistel isikuandmete kaitse teemalistel koolitustel. Hinnataval perioodil on toimunud järgmised osalemised:

- **11.06.2023** – AKS osales Rahva Ärikool OÜ veebikoolitusel „Isikuandmete kaitse töösuhetes: kaamera- ja helisalvestiste ning valveseadmete kasutamine“.
- **04.03.2025 - 16.05.2025** – osales AKS Tallinna Tehnikaülikooli koolitusel „Eksperdi tasandil andmekaitsespetsialist (DPO) koolitus“.
- **11.11.2025** – osalesid SAO teenistujad, SADO nõunik, infoturbejuht ja asutuse AKS KliM SAO korraldatud „Kliimaministeeriumi siseauditi ja sisekontrolli seminar „Isikuandmete töötlemine“.
- **20.11.2024** – SADO nõunik osales AKI korraldatud „Avaandmete ja avaliku teabe seaduse“ konverentsil.

1.25. Uute teenistujate infopäeva programmis ei ole siiani eraldi käsitletud isikuandmete kaitse põhimõtteid ega teenistuja rolli isikuandmete töötlemisel. Infoturbe teema on koolituspäeval küll kaetud, kuid see keskendub peamiselt infoturberiskidele ja rikkumistest teavitamise kohustusele ning ei anna ülevaadet isikuandmete kaitse nõuetest. AKSil on ootus, et ka uued teenistujad oleksid kursis asutuse isikuandmete kaitse põhimõtetega. Selleks on AKS pakkunud võimaluse lisada infopäeva programmi andmekaitsealase

tutvustuse lisaks valitsemisala siseveebis juba avaldatud teabele. AKS ja PO on kokku leppinud, et edaspidi viiakse asutuses regulaarselt läbi andmekaitsealaseid koolitusi ning uute teenistujate infopäevadesse lisatakse teave isikuandmete kaitse põhimõtete kohta. PO teatel toimub järgmine uue teenistuja päev eeldatavasti novembris 2026.

1.26. **AKS tõi eelintervjuu käigus välja järgmised kitsaskohad seoses kordade ja juhiste selguse ning teenistujate teadlikkuse tõstmisega:**

- **Isikuandmete töötlemise korra eelnõu:** AKS edastas isikuandmete töötlemise korra eelnõu arvamuse avaldamiseks strateegiaosakonnale (STRATile). STRAT hinnangul vajab eelnõu lühendamist, kuna see on mahukas ja sisaldab korduvat teavet. AKS selgitas eelintervjuul, et põhiülesannete täitmise ning isikuandmete töötlemise ülevaate koostamise kõrval ei ole tal praegu piisavalt ressurssi eelnõu sisuliseks täiendamiseks. **Eelnõu on sellisena sisuliselt valmis, kuid AKS, olles ümber hinnanud asutuse praktilise vajaduse, peab samuti mõistlikuks ette valmistatud korra lühendamist ja konkretiseerimist**.
- **Koolituste korraldamine:** AKS tõi välja, et andmekaitsealaste koolituste regulaarset korraldamist piirab ajapuudus. AKS täidab andmekaitsega seotud ülesandeid oma põhiülesannete kõrvalt, mistõttu on tema võimalused koolitusi sagedamini või mahukamalt läbi viia piiratud.

TRAM

1.27. **TRAMis kehtestati andmekaitse kord**[16] **14.06.2022**, mis sätestas mh isikuandmete töötlemise põhimõtted, AKSi rolli ja ülesanded, mõjuhinnangu koostamise korra, andmesubjekti õiguste tagamise, isikuandmeid sisaldava teabe väljastamise ja kaitse põhimõtted, juurdepääsu andmetele ning isikuandmete töötlemise nõuete rikkumiste käsitlemise. Seotud dokumentidena oli viidatud GDPRile, HMSile, MSOSile, LSile ja LennSile ning IKSile (link suunas vananenud redaktsioonile). Korras oli viidatud ka AKI juhenditele – „Isikuandmete töötleja üldjuhend“ ja „Õigustatud huvi juhendi“ (viimase link ei töötanud), samuti MKMi sisekordadele. Korras oli viidatud ka asutuse sisekordadele, näiteks „Asjaajamiskord[17]“, „Töökorralduse reeglid[18]“, „Teenistujate värbamise ja valiku kord“[19] ja „Salvestamise ja salvestiste töötlemise kord[20]“, mille lingid ei töötanud ja juhendeid ameti „Juhendite keskkonnas“ (juhtimissüsteemis) ei leidunud[21]. Kord kohaldus nii andmesubjektidele kui ka asutuse andmetöötlejatele. **AKSi sõnul kehtestati TRAMis 03.09.2026 ajakohastatud isikuandmete töötlemise kord. Teistele kordadele, juhenditele ja seotud dokumentidele viitavad lingid jäeti korrast välja, kuna nende dokumentide muutmisel võivad lingid aja jooksul muutuda mittetoimivaks.**

1.28. Andmekaitse korra päises on toodud koostajana endine AKS. AKSi rolli praeguse täitja sõnul vastutab ta korra ajakohastamise eest ja vastav kohustus on määratletud tema ametijuhendis (p.3.1).

1.29. Praktikandil on kohustus allkirjastada praktika kokkuleppe lisana „Lisa B. Konfidentsiaalsuse kinnitus“, millega praktikant kinnitab, et hoiab saladuses teavet, mis talle praktika käigus TRAMis teatavaks saab ja mis ei ole avalik. Lisas B on esitatud ka konfidentsiaalse teabe loetelu, sh füüsiliste ja juriidiliste isikute andmed ning andmeturbega seotud teave ja asjaolud. Lisas B on sätestatud ka nõue, mille kohaselt ei tohi praktikant ilma TRAMi loata avaldada, kopeerida ega edastada praktikaga seotud andmeid kolmandatele isikutele. Konfidentsiaalsuse hoidmise kohustus kehtib ka pärast praktika lõppemist. Praktikant kinnitab, et järgib praktika käigus TRAMi töökorralduse reegleid ning töötervishoiu ja tööohutuse üldjuhendi nõudeid.

1.30. Andmekaitse kord on lisatud kohustuslike materjalide nimekirja, millega peavad uued teenistujad, praktikandid ja käsunduslepingu alusel töötavad isikud tööle asumisel tutvuma. Teenistujad kinnitavad dokumentidega tutvumist RTIPis. Praktikandid ja käsunduslepingu alusel töötavad isikud allkirjastavad DHSis digitaalselt kinnituskirja, millega kinnitavad tutvumist TRAMi töökorraldust ja ohutust reguleerivate dokumentidega juhendite keskkonnas. Andmekaitse kord on kättesaadav ka SharePointi juhendite keskkonnas ja DHSis.

1.31. TRAMi töökorralduse reeglite kohaselt on teenistuja kohustatud teavitama teenistussuhte ajal oma isiku-, haridus-, panga- ja kontaktandmete ning muude seotud andmete muutumisest personaliosakonda RTIPi kaudu esimesel võimalusel. Reeglid sisaldavad ka konfidentsiaalsuskohustust, mille kohaselt peab teenistuja hoidma nii teenistussuhte ajal kui ka pärast selle lõppemist konfidentsiaalsena teenistuse käigus teatavaks saanud andmeid, sh teenistusalast teavet, teiste inimeste perekonna- ja eraelu puudutavaid andmeid ning muid

[16] 14.06.2022 peadirektori käskkirjaga nr 1.1-1/22/82 on kinnitatud „Andmekaitse kord“.
[17] 18.08.2025 peadirektori käskkirjaga nr 1.1-1/25/91 on kinnitatud „Dokumentide haldamise kord“.
[18] 02.09.2025 peadirektori käskkirjaga nr 1.1-1/25/96 on kinnitatud „Töökorralduse reeglid“.
[19] 19.02.2025 peadirektori käskkirjaga nr 1.1-7/25/22 on kinnitatud „Teenistujate värbamise ja valiku kord“.
[20] 15.05.2025 peadirektori käskkirjaga nr 1.1-7/25/56 on kinnitatud „Filmimise, salvestamise ja pildistamise kord“.
[21] 23.10.2025 allkirjastatud kvaliteedijuhtimise siseauditi töö.

mis tahes kujul või andmekandjal saadud konfidentsiaalseid andmeid. Töökorralduse reeglites on viidatud seotud dokumendina andmekaitse korrale, kuid dokumendis ei ole eraldi määratletud, kuidas asutus töötleb vastutava töötlejana oma teenistujate isikuandmeid, sh töötlemise eesmärke ja õiguslikke aluseid, vastutust ja rolle, juurdepääsuõiguste haldamist, andmete säilitamise põhimõtteid, andmesubjekti õiguste kasutamise korda ega töötlemise läbipaistvuse tagamise nõudeid. Nimetatud teemade sätestamine töökorralduse reeglites ei ole GDPR kohaselt eraldi nõutav, kuid need võivad olla töökorralduse reeglites kirjeldatud, kui asutus on valinud selle dokumendi teenistujate isikuandmete töötlemisega seotud põhimõtete esitamise kohaks.

1.32. Andmekaitse korra kohaselt vastutab peadirektori määratud AKS isikuandmete töötlemisega seotud teadlikkuse tõstmise ning teenistujate toetamise eest isikuandmete kaitse üldmääruse nõuete rakendamisel. Korra kohaselt koolitab AKS teenistujaid vastavalt vajadusele või korraldab koolitusi, lähtudes isikuandmete töötlemisega seotud riskidest ning töötlemise laadist, ulatusest, kontekstist ja eesmärkidest. AKSi ametijuhendi kohaselt on teenistuskoha eesmärk koordineerida asutuse andmekaitsealaste nõuete täitmist ning juhendada ja koolitada teenistujaid. Ametijuhend näeb ette ka teenistujate nõustamise isikuandmete kaitsega seotud kohustuste täitmisel, vajadusel juhendmaterjalide koostamise ning koolituste korraldamise, et toetada teadlikkust isikuandmete töötlemise nõuetest ja praktikast. AKSi sõnul on asutuses kujunenud praktikaks, et isikuandmete kaitse koolituste planeerimise, materjalide koostamise ja läbiviimise eest vastutab AKS.

1.33. Ülevaate koostamise perioodil on AKS korraldanud kokku kümme isikuandmete kaitse teemalist koolitust. Koolitused on toimunud nii veebis kui ka kohapeal erinevates asutuse üksustes. Koolituste loetelu:

- **09.11.2023** – veebikoolitus „Isikuandmete töötlemine“ kõikidele teenistujatele (koolitus on siseveebis järelvaadatav).
- **16.11.2023** – veebikoolitus „Isikuandmete töötlemise seaduslikkus ja andmekaitsealane mõjuhinnang“ kõikidele teenistujatele (koolitus on siseveebis järelvaadatav).
- **06.11.2024** – kohapealne koolitus Tartu kontori teenistujatele.
- **13.11.2024** – kohapealne koolitus Rakvere kontori teenistujatele.
- **21.11.2024** – kohapealne koolitus Tallinna teehoiuteenistuse teenistujatele.
- **21.11.2024** – veebis ja kohapeal Tallinna esinduses toimunud koolitus Tallinna teenindusbüroo ja klienditeeninduse osakonna teenistujatele.
- **26.11.2024** – veebis ja kohapeal Tallinna esinduses toimunud koolitus kõikidele teenistujatele (koolitus on siseveebis järelvaadatav).
- **13.02.2025** – kohapealne koolitus merendusteenistuse teenistujatele.
- **05.03.2025** – veebis ja kohapeal toimunud koolitus lennundusteenistuse teenistujatele (koolitus on lennundusteenistuse siseveebis järelvaadatav).
- **30.11.2025** – koolitus andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamisest.
- **30.03.26** – veebikoolitus „Metaandmete täitmine Deltas ja teenused“, mis korraldatud dokumendihalduse osakonna poolt ärilise lennunduse valdkonnale, kus AKS oli kaasatud isikuandmete töötlemise osaga.
- **10.06.26** – kogu asutuse teenistujatele mõeldud AKI hübriidkoolitus teemadel: „Isikuandmete töötlemine ja kaitse“ ning „Avalik teave ja juurdepääsupiirangud“.

AKSi sõnul on vastavalt vajadusele toimunud ka täiendavad üksuste või osakondade sisemised arutelud ja koolitused isikuandmete töötlemise teemadel.

1.34. Lisaks asutusesisesele koolitustegevusele on mitmed teenistujad osalenud välistel isikuandmete kaitse teemalistel koolitustel või seminaridel. Ülevaate perioodil on toimunud järgmised osalemised:

- **07.09.2023** – ÕO juhataja osales Addenda OÜ koolitusel „Isikuandmete kaitse töösuhetes ja mujal: kaamera- ja helisalvestised, GPS seadmed ja küberhügieen“.
- **28.11.2023** – ÕO jurist osales Addenda OÜ koolitusel „Isikuandmete kaitse töösuhetes ja dokumentatsiooni koostamine“.
- **13.03.2024** – ÕO jurist osales Koolitusturg OÜ koolitusel „Isikuandmete kaitse töösuhetes: kaamera- ja helisalvestiste ning valveseadmete kasutamine“.
- **11.11.2025** – AKS, ÕO jurist, riskijuhtimise osakonna juhataja, infoturbejuht ja sisekontrolör osalesid KliM SAO korraldatud seminaril „Kliimaministeeriumi siseauditi ja sisekontrolli seminar „Isikuandmete töötlemine“.

- **14.11.2025** – AKS osales Eesti Koolitus- ja Konverentsikeskuse veebikoolitusel „GDPR'i põhinõuded, andmelekked ja vaidlused (2022–2025)".
- **27.11.2025** – AKS osales Koolitusturg OÜ veebikoolitusel „Isikuandmete kaitse töösuhetes: dokumentatsioon, kaamera- ja helisalvestiste ning valveseadmete kasutamine".

1.35. **Hea praktika: TRAM AKS** hindab teenistujate teadlikkuse taset isikuandmete kaitse teemal regulaarse info kogumise ja analüüsi kaudu. Teenistujate teadlikkuse ning infovajaduse täpsemaks kaardistamiseks viis AKS jaanuaris 2026 läbi küsitluse. Küsitluse eesmärk oli välja selgitada, millist teavet teenistujad ootavad isikuandmete kaitse korduma kippuvate küsimuste (KKK) rubriigis ning milline on täiendav koolitusvajadus. Küsitluse tulemused näitasid, et paljud teenistujad ei teadvusta, et nende igapäevased tööülesanded hõlmavad isikuandmete töötlemist. Saadud tagasisidet kasutatakse KKK rubriigi koostamisel ning asutusesisese isikuandmete kaitse koolituse edasisel planeerimisel ja läbiviimisel.

1.36. AKSi sõnul on asutuse siseveebis loomisel isikuandmete kaitset käsitlev alamleht, mille eesmärk on toimida täiendava teabekanalina ning koondada valdkonnaga seotud info ja korduma kippuvad küsimused.

1.37. **AKS tõi intervjuu käigus välja järgmised kitsaskohad seoses kordade ja juhiste selguse ning teenistujate teadlikkuse tõstmisega:**

- Andmekaitse korra ja mõjuhinnangute vormide kinnitamine on viibinud, kuna AKSi ja infoturbejuhi vahel on olnud erinev arusaam sellest, millises ulatuses peaksid nimetatud dokumendid käsitlema küberturbevaldkonna küsimusi. Osa kavandatud sätteid on AKSi hinnangul juba kaetud teiste sisekordadega. Juhtkond, sh tugiteenistuse direktor, on olukorrast teadlik.
- Teenistujatel puudub ligipääs haldusala intranetile, sh isikuandmete kaitsega seotud materjalidele, mistõttu ei ole asutuses üle võetud valitsemisalaüleseid põhimõtteid.
- AKSi hinnangul piirab väliste koolituste kasutamist asutuse koolituseelarve, mistõttu on olulisel kohal KliM AKSi panus isikuandmete kaitse alaste koolituste korraldamisel. AKS peab kasulikuks, kui KliM AKS soovitaks sobivaid koolitajaid ning korraldaks kord aastas valitsemisalaülese isikuandmete kaitse infopäeva, sarnaselt KeMITi poolt korraldatavatele infoturbe teabepäevadele.

KeA

1.38. Teabehalduse korraldamisega (sh dokumentide nõuetekohase koostamisega ja haldamisega) seotud isikuandmete töötlemise nõuded ja vastutusalad on sätestatud „teabehalduse korras[22]". Kord määratleb, kuidas asutuses registreeritakse, hallatakse ja säilitatakse isikuandmeid sisaldavaid dokumente, kellel on neile juurdepääs ning milliseid infosüsteeme kasutatakse. **Kord ei käsitle isikuandmete töötlemise nõudeid** (nt õiguslik alus, andmete minimaalsus, andmesubjekti õigused või andmekaitsega seotud rollid ja vastutused), **mis tulenevad eraldi andmekaitsealastest õigusaktidest, aga on käsitletud asutuse muudes sisemistes juhistes**.

- Punkti 1.9 kohaselt on teabehalduse kord kõigile ameti teenistujatele kohustuslik ning uuele teenistujale tutvustab seda vahetu juht.
- Punkti 4.7 kohaselt kureerib asutuses andmekaitse valdkonda strateegia- ja analüüsiosakond.
- Punkt 7.1 sätestab, et teenistujad lähtuvad isikuandmete töötlemisel avaliku teabe seadusest.
- Punktide 9.1 ja 9.2 kohaselt vaadatakse teabehalduse kord üle ja täiendatakse vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui kord aastas. Korra muutmise ja täiendamise eest vastutab teenindusosakonna juhataja.

19.03.2026 on KeA ajakohastanud teabehalduse korda[23].

1.39. Andmekaitset reguleerivad KeAs ka teenindatavatele asutustele kohalduvad KeMITi koostatud korrad ja protseduurid ning detailsed reeglid üksikküsimustes, nagu viidatud käesoleva töö punktis 1.1.

1.40. KeA töökorralduse reeglite [24] kohaselt teavitab teenistuja PO-d oma isikuandmete muutumisest, sh ees- ja perekonnanime, kontaktaadressi, ülalpeetavate ning haridustaseme muutumisest. Samuti teavitab teenistuja PO-d töötamise asukoha muutumisest, kui see on kooskõlastatud vahetu juhi ja haldusosakonnaga, näiteks teise kontori või kodukontori kasutamise korral. Dokumendis ei ole eraldi kirjeldatud asutuse kui vastutava töötleja tegevusi teenistujate isikuandmete töötlemisel, sh töötlemise eesmärke ja õiguslikke aluseid, vastutust ja rolle, juurdepääsuõiguste haldamist, andmete säilitamise põhimõtteid, andmesubjekti õiguste kasutamise korda ega töötlemise läbipaistvuse tagamise nõudeid. Nimetatud teemade sätestamine

[22] 17.12.2024 peadirektori käskkirjaga nr 1-1/24/202 on kinnitatud Keskkonnaameti teabehalduse kord koos lisadega.
[23] Seoses uuele arvutitöökohateenusele üleminekuga muudeti 19.03.2026 peadirektori käskkirjaga nr 1-1/26/55 asutuse teabehalduse korda.
[24] 01.08.2023 peadirektori käskkirjaga nr 1-1/23/117 kinnitati Keskkonnaameti töökorralduse reeglid koos lisadega. 03.06.2026 peadirektori käskkirjaga nr 1-1/26/96 täiendati asutuse töökorralduse reegleid „Lisaga 3 Teenistuja vastuvõtu ning tööülesannete ja ameti vara üleandmise kord" ja „Lisa 4 Teenistussuhte lõppemisel või peatumisel tööülesannete, kohustuste ja ameti vara üleandmise-vastuvõtmise akti vorm".

töökorralduse reeglites ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt eraldi nõutav, kuid need võivad olla töökorralduse reeglites kirjeldatud, kui asutus on valinud selle dokumendi teenistujate isikuandmete töötlemisega seotud põhimõtete esitamise kohaks.

1.41. Asutusesisesed isikuandmete töötlemist käsitlevad korrad on kättesaadavad asutuse DHSis ning need tehakse teenistujatele ametlikult teatavaks vastavate käskkirjade kehtestamise kaudu. Andmekaitse töörühma selgituste kohaselt teavitatakse kogu asutust puudutavate dokumentide kehtestamisest teenistujaid referendi saadetud e-kirjaga, milles sisaldub viide DHSis asuvale dokumendile. Kui dokument puudutab üksnes kindlat teenistujate ringi, toimub teavitamine DHSi töövoos „teadmiseks" sammu kaudu.

1.42. KeA toetab teenistujate järjepidevat teadlikkust isikuandmete kaitsest, koondades kõik vastavad juhised ja põhimõtted siseveebi teabehalduse lehele, kus on esitatud viited andmekaitset reguleerivatele õigusaktidele ning AKI juhistele (nt „Andmekaitse ABC", „Isikuandmete töötleja üldjuhend", „Juhend Kaamerate kasutamise kohta"). Lehel on kättesaadavad asutuse enda koostatud meelespead „Andmete avalikustamine isiku soovil", „Kirjade registreerimine ja andmekaitse", „Teenistujate tööalase e-posti aadressil laekuvate kirjade registreerimine ja lahendamine" ning „Isikute pöördumistele vastamise hea tava", mis toetavad teenistujate praktilist pädevust igapäevastes tööprotsessides. Samuti on alamlehel dokumendihalduse ja säilitamise protsessikirjeldused koos säilitustähtaegadega.

1.43. Teenistujate teadlikkuse tõstmiseks on teabehalduse alamlehel kättesaadavad ka kolm koolitust: KliMi SADO nõuniku koostatud „Andmekaitse teadlikkuse test" ja „Märgukiri ja selgitustaotluse test" ning KliMi AKSi koostatud „Isikuandmete kaitse test". Lisaks on teabehalduse lehel avaldatud link KliMi valitsemisala isikuandmete kaitse lehele ja korduma kippuvatele küsimustele, mis toetavad teenistujate iseseisvat ja kiiret juurdepääsu tööks vajalikule teabele ning aitavad tagada ühtse arusaama andmekaitse nõuetest kogu asutuses.

1.44. Samuti on siseveebis teistes alamlehtedes avaldatud juhised konkreetsete töövahendite ja praktikate kohta. Näiteks KeA HAO on koostöös KeMITiga loonud juhendi „Kaamerate salvestiste hoiustamise juhend Keskkonnaametis", mis aitab koordineerida ja reguleerida antud salvestusruumi kasutust. Juhend on leitav HAO alamlehelt.

1.45. **KeAs ei ole käesolevalt kehtestatud eraldiseisvat isikuandmete kaitse korda või juhist. Koostamisel on isikuandmete kaitse kord, mille eelnõu KeA AKS (andmekaitse töörühm) edastas audiitorile seisuga 15.01.2026.** Korras sätestatakse, kuidas KeA teenistujad ja KeA nimel tegutsevad isikud, sh teenusepakkujad, koguvad, kasutavad, edastavad, säilitavad, arhiveerivad, hävitavad ja kaitsevad isikuandmeid. Kord kohalduks kõikidele KeA struktuuriüksustele, nende teenistujatele ja praktikantidele, samuti lepingulistele isikutele (töövõtt, käsundus jms) ning teenusepakkujatele, kes töötlevad isikuandmeid KeA nimel. Korras nähakse ette, et andmekaitse töörühm koondab praktikaid ja teeb ettepanekuid korra ning selle lisade täiendamiseks. **Korras ei ole reguleeritud KeA enda teenistujate isikuandmete kaitse põhimõtteid.** Kord hõlmaks ka mitmeid lisasid, näiteks „Lisa 1. Kiirkontroll enne uue isikuandmete töötlemise alustamist". KeA andmekaitse töörühma sõnul tehakse dokument pärast kehtestamist kättesaadavaks siseveebis ning selle põhimõtted lisatakse teenistujatele mõeldud sisseelamis- ja koolitusmaterjalidesse. Struktuuriüksuste juhid korraldavad oma üksuses dokumendi tutvustamise viisil, mis tagab, et teenistujad on tööülesannete täitmiseks vajalikus ulatuses dokumendi sisuga tutvunud.

1.46. Korra eelnõu kohaselt tagatakse uutele teenistujatele sissejuhatus andmekaitse ja infoturbe põhimõtetesse. Korduskoolitused ja teavitused toimuvad vastavalt asutuse koolitusplaanile ning vajaduspõhiselt, näiteks uute süsteemide kasutuselevõtul, oluliste muudatuste, korduvate rikkumiste või auditite järel.

1.47. Juhtkonna 25.08.2025 otsusega moodustatud andmekaitse töörühma ülesandeks on jälgida andmekaitsenormide rakendamist, sh vastutusvaldkondade jaotust, personali teadlikkust ja koolitamist. Töörühm annab koolitus- ja arendustegevuste juhtrühmale sisendi andmekaitsega seotud koolitusvajaduste kohta, sh koolitusteemad, sihtrühmad ja prioriteedid.

1.48. Peadirektori käskkirjaga moodustatud koolitus- ja arendustegevuste juhtrühma[25] eesmärk on tagada ühtne, strateegiline ja vajaduspõhine koolitus- ja arendustegevus. Juhtrühma kuuluvad PO juhataja (esimees), PO peaspetsialist (koolitusspetsialist), SAO juhataja ning valdkondade peadirektori asetäitjad. Juhtrühm koguneb neli korda aastas ning teeb otsuseid konsensuse alusel. Koosolekud protokollitakse ning juhtrühma dokumendid hoitakse ühtses digitaalses keskkonnas, millele on tagatud ligipääs juhtrühma liikmetele ja asutuse juhile. Koolitusspetsialist valmistab ette juhtrühma tööks vajalikud analüüsid ja ettepanekud, koondab koolitusvajadused, ajakohastab koolituskalendrit, korraldab protokollimise ning jälgib koolituskulude kasutust.

[25] 20.01.2026 peadirektori käskkirjaga nr 1-1/26/12 on moodustatud KeA koolitus-ja arendustegevuste juhtrühm.

1.49. Andmekaitse töörühm edastab juhtrühmale sisendi andmekaitsealase koolitusvajaduse kohta. Töörühm ei ole käesoleval aastal planeerinud eraldi majasiseseid andmekaitsealaseid koolitusi. Asutuses ei ole määratletud konkreetset sagedusnõuet andmekaitse koolitustele. Koolitusi korraldatakse vajaduspõhiselt, näiteks uute süsteemide kasutuselevõtul, oluliste muudatuste korral või rikkumiste ilmnemisel.

1.50. Perioodil 01.07.2023–31.12.2025 ei ole andmekaitse töörühm isikuandmete kaitse teemalisi koolitusi asutuse sees korraldanud. Samas on töörühm 2025. aastal KeA kohvihommikul andnud ülevaate oma tegevusest ning kaalub 2026. aastal tutvustada kohvihommikul töörühma ülesandeid ja anda ülevaade asutuses rakendatavatest isikuandmete töötlemise põhimõtetest. Samas perioodis on asutuse teenistujatele siiski korraldatud kaks isikuandmete kaitsega seotud koolitust, millest on osa võtnud andmekaitse töörühma liikmed:

- **19.09.2024** osales töörühm Koolitusturg OÜ koolitusel „Isikuandmete kaitse ja andmeturve – tänapäeva uued ohud".
- **11.11.2025** osales töörühm KliM SAO korraldatud seminaril „Kliimaministeeriumi siseauditi ja sisekontrolli seminar „Isikuandmete töötlemine".

1.51. Lisaks eeltoodule korraldas AKI **25.05.2023** KeA teenistujatele infopäeva „Avalikule teabele juurdepääsu võimaldamine ja piirangud". **Infopäeval osales 95 KeA teenistujat**. Koolituse salvestus on kättesaadav asutuse siseveebi teabehalduse lehel, mis võimaldab teenistujatel koolitust järelvaadata ning toetab teadlikkuse tõstmist ka neile, kes ei saanud koolitusel osaleda.

1.52. Andmekaitse töörühma hinnangul ei esine asutuses otseseid probleeme ega väljakutseid isikuandmete kaitse koolituste korraldamisel, sh sobivate koolitajate leidmisel, ajakava kooskõlastamisel või ressursside planeerimisel. Koolituste korraldamine toimub sujuvalt ning vajaduspõhiselt.

1.53. **KeA** koostatud praktika kokkulepetes (lepingutes) on sätestatud praktikandi konfidentsiaalsusnõuded. **Lepingu kohaselt kohustub praktikant hoidma tema käsutuses olevat punktis 8 märgitud ametialast teavet konfidentsiaalsena** (p. 3.5). Lepingu punkt 8 järgi on konfidentsiaalne kogu ameti poolt edastatud teave sõltumata selle vormist, kui see on määratud asutusesiseseks kasutamiseks, seadusega kaitstud, ametlikult konfidentsiaalseks märgitud või kui praktikant peab mõistlikult eeldama selle konfidentsiaalsust. Konfidentsiaalsena käsitatakse ka teavet, mis ei ole kolmandatele isikutele õiguspäraselt kättesaadav ning mis saab praktikandile teatavaks praktika kokkuleppe täitmise käigus. Konfidentsiaalsuskohustus on tähtajatu, välja arvatud juhul, kui õigusaktid sätestavad teisiti.

1.54. Intervjuu käigus käsitleti isikuandmete kaitsega seotud kordade ja juhiste selgust ning teenistujate teadlikkust. Audiitor märkis, et andmekaitsenõuded on kajastatud mitmes erinevas korras ja juhendis, mis võib raskendada nõuete terviklikku mõistmist ja ühetaolist rakendamist. Asutus täpsustas, et eraldiseisva isikuandmete kaitse korra puudumine ei tähenda isikuandmete kaitse seadusest või isikuandmete kaitse üldmäärusest tulenevate nõuete järgimata jätmist. Andmekaitse töörühma selgituse kohaselt on enamik põhimõtteid olnud praktikas kasutusel ka varem ning korra kehtestamise eesmärk on koondada need ühte dokumenti. **Andmekaitse töörühm** tõi intervjuus välja, et:

- isikuandmete kaitse korda ei ole veel kehtestatud, kuna töörühm ei ole oma põhiülesannete kõrvalt jõudnud läbi töötada KliM AKSi tagasisidet ja täpsustavaid küsimusi korra eelnõu kohta.
- töörühm on tuvastanud isikuandmete töötlemise valdkondi, mida ei olnud kajastatud asutuse isikuandmete töötlemise registris. Kaamerasalvestiste puhul ilmnes, et teenistujate kaustades oli säilinud salvestisi, mille säilitamise tähtaeg ja vajadus ei olnud üheselt määratletud. Teenistujad andsid andmekaitse töörühmale tagasisidet, et neil puudus piisav teave salvestiste säilitamise põhimõtete ja vastava juhendi olemasolu kohta. Andmekaitse töörühma sõnul rakendati olukorra kaardistamise järel asutuse varal automaatsed kustutamistähtajad.
- töörühma kogemuse põhjal ei pruugi protsessi- ja teenuseomanikud alati teadvustada, et nad vastutavad oma protsesside andmete töötlemise eest ning peavad esmased küsimused ja probleemid ise lahendama. AKSi poole pöördutakse sageli juba algfaasis, kuigi töörühma roll on pakkuda metoodilist tuge ja alusmaterjale, mitte teha sisulisi toiminguid protsessiomanike eest.

KAUR

1.55. Isikuandmete kaitse põhimõtted ja nõuded on käsitletud teabehalduse korra[26] peatükis 6, mille kohaselt peavad töötajad isikuandmete töötlemisel lähtuma isikuandmete kaitse seadusest, avaliku teabe seadusest, Andmekaitse Inspektsiooni juhistest ning AKSi koostatud juhistest. Teabehalduse korra lisa 3 punkt 1.9 sätestab, et andmekaitsenormide rikkumiste teavitused registreeritakse KIRKEs ja edastatakse AKSile ning üldosakonna juhatajale ning sama lisa punkt 5.5 kohustab töötlema isikuandmeid kooskõlas isikuandmete

[26] 06.02.2025 direktori käskkirjaga nr 1-1/25/15 on kinnitatud KAURi teabehalduse kord ning selle lisad.

kaitse üldmääruse ja õigusaktidega kehtestatud põhimõtetega. Teabehalduse korra lisa 4 reguleerib mh isikuandmeid sisaldava teabe säilitamist.

1.56. Teabehalduse korda ajakohastatakse vastavalt vajadusele, kuid mitte harvem kui kord aastas. Korda muudab ja täiendab üldosakonna juhtivspetsialist. KIRKE menetlusringist ei nähtu, et asutuse AKS oleks juristina korra väljatöötamisse panustanud, kuid AKSi tagasisidest selgus, et üldosakonna juhtivspetsialist esitas AKSile teabehalduse korra täiendusettepanekute tegemiseks e-kirja teel ning konsulteerimine toimus KIRKE väliselt, mistõttu ei nähtu AKSi kaasamine KIRKE menetlusringist. AKS selgitas, et nõuet tema kaasamise kajastamiseks KIRKE menetlusringis ei ole. AKSi sõnul on korra ajakohastamine kavandatud 2026 aastal.

1.57. Andmekaitset reguleerivad KAURis ka teenindatavatele asutustele kohalduvad KeMITi koostatud korrad ja protseduurid ning detailsed reeglid üksikküsimustes, nagu viidatud käesoleva töö punktis 1.1. **KAUR on edastanud KeMITi koostatud korrad teenistujatele tutvumiseks**, näiteks 15.10.2025 edastati KIRKE kaudu kõigile KAURi töötajatele „Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse infoturvapoliitika kinnitamine“ või „Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse isikuandmete töötlemise korra kinnitamine“ tutvumiseks.

1.58. KAURi töökorralduse reeglite[27] 10. peatükis on sätestatud töötajate isikuandmete töötlemise põhimõtted, mille kohaselt on töötajal õigus oma isikuandmete kaitsele, juurdepääsule tema kohta kogutud andmetele, nende parandamise nõudmisele ning teabele selle kohta, kellele tööandja on tema isikuandmeid edastanud. Isikuandmeid töödeldakse kindlaksmääratud ja õiguspärastel eesmärkidel töötaja nõusolekul või muul seaduses sätestatud õiguslikul alusel, lähtudes seaduslikkuse, eesmärgikohasuse, minimaalsuse, kasutuse piiramise, andmete kvaliteedi, turvalisuse ja andmesubjekti individuaalse osaluse põhimõtetest. Tööandja võib töötaja nõusolekuta töödelda isikuandmeid eelkõige töölepingu täitmiseks, seadusest tuleneva kohustuse täitmiseks, andmete edastamiseks seadusest tulenevaid ülesandeid täitvale asutusele, töötaja enda või seaduse alusel avalikustatud andmete töötlemiseks, jälgimisseadmete kasutamisel isikute ja vara kaitseks ning erandlikult töötaja või teise isiku elu või tervise kaitseks, kui töötajalt ei ole võimalik nõusolekut saada. Töötaja nõusolekul toimuv isikuandmete töötlemine eeldab, et nõusolekus on selgelt määratletud töödeldavad andmed, töötlemise eesmärk, andmesubjekti õigused, andmete kolmandatele isikutele edastamise tingimused ning isikud, kellele andmeid võib edastada; töötajal on õigus nõusolek igal ajal tagasi võtta, ilma et tagasivõtmisel oleks tagasiulatuv mõju. Töötaja peab järgima õigusaktidest ja asutuse dokumentidest tulenevaid andmekaitsenõudeid ning vastutab infoturbe põhimõtete järgimise eest oma tööülesannete täitmisel, sh kaugtöö korral tagama, et isikuandmed, asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud andmed ja muu tundlik teave ei saaks teatavaks kõrvalistele isikutele.

1.59. Asutusesisesed isikuandmete töötlemist käsitlevad korrad on kättesaadavad asutuse DHSis ning tehtud teenistujatele ametlikult teatavaks vastavate käskkirjade kehtestamise kaudu.

1.60. KAURi siseveebi isikuandmete kaitse teemalehel on esitatud isikuandmete kaitse põhinõuded ja töötlemise põhimõtted. Alamlehel on toodud ka näited olukordadest, kus isikuandmete kaitse reegleid ei kohaldata. Teenistujatele on lisatud meelespea, mis kirjeldab tegutsemisviisi võimaliku rikkumise märkamisel ning juhiseid, kuidas isikuandmetega seotud rikkumisi ära tunda. Samuti on lisatud teemalehele link AKI koostatud „Isikuandmete töötleja üldjuhendile“ ning GDPRi määrusele. Töö kommenteerimise käigus ajakohastas KAUR viidatud juhendi linki.

1.61. **KAURis ei ole kehtestatud eraldiseisvat isikuandmete kaitse korda või juhist**. KAUR AKSi sõnul analüüsib asutus KliMis valmivat isikuandmete kaitse korda ning otsustab seejärel, kas kehtestada eraldi asutusesisene kord või tugineda täielikult valitsemisalaülesele regulatsioonile, vajaduse korral koostatakse asutusesisene kord valitsemisalaüleses korras sätestatud põhimõtteid järgides ja asutuse spetsiifikale kohandatult, et tagada nõuete ühtne ja praktiline rakendamine kogu valitsemisalas.

1.62. AKSi ametijuhend näeb ette töötajate nõustamise ja teavitamise andmekaitsenormidest ning isikuandmete kaitse põhimõtete järgimise jälgimise. AKS vastutab ka andmete töötlejate koolitamise ja auditeerimise eest. Töötajate teadlikkuse tõstmist toetatakse pideva juhendamise ja nõustamisega, mida AKS pakub jooksvalt erinevate suhtluskanalite kaudu (Teams, e-kiri, telefon) ning KIRKE menetlustes osaledes. Uutele töötajatele tutvustatakse isikuandmete ja infovahendite kaitse põhimõtteid infopäeva raames.

1.63. **KAURis ei ole süsteemseid isikuandmete kaitse teemalisi koolitusi alates 2024. aasta märtsist korraldatud**. Samas osales arenduse ja analüüsi funktsioonijuht 11.11.2025 KliM SAO korraldatud seminaril „Kliimaministeeriumi siseauditi ja sisekontrolli seminar „Isikuandmete töötlemine“.

[27] 28.02.2025 kinnitas arenduse ja analüüsi funktsioonijuht direktori ülesannetes käskkirjaga nr 1-1/25/24 „Keskkonnaagentuuri töökorralduse reeglid“. 27.03.2026 kinnitas arenduse ja analüüsi funktsioonijuht direktori ülesannetes käskkirjaga nr 1-1/26/33 ajakohastatud „Keskkonnaagentuuri töökorralduse reeglid“.

1.64. KAURis toimub koolituste planeerimine üldjuhul arenguvestluste tulemustest ja juhtide esitatud vajadustest lähtudes. Koolitusplaani koostamise eest vastutab personalijuht. 2024. aasta arenguvestlusel väljendas AKS soovi täiendada oma pädevust ning talle võimaldati osalemine Tallinna Tehnikaülikooli koolitusel „Eksperdi tasandil andmekaitsespetsialist (DPO)“ perioodil 04.03.–16.05.2025. KAUR korraldas 09.10.2026 kõigile teenistujatele koolituse „Isikuandmete kaitse ABC“. Koolitus salvestati ning teenistujatel oli võimalik saata küsimusi ette ja esitada neid koolituse ajal, mis võimaldas väliskoolitajal käsitleda osalejate praktilisi olukordi ning kohandada koolituse sisu nende vajadustele. Koolituse salvestis on praegu kättesaadav KAURi isikuandmete kaitse teemalehel. Salvestise edasise kättesaadavuse periood lepitakse koolitajaga eraldi kokku.

1.65. **Hea praktika:** KAUR AKSi sõnul tagab ta teenistujate teadlikkuse isikuandmete kaitse nõuetest mitme paralleelse tegevuse kaudu. Teenistujaid nõustatakse igapäevaselt MS Teamsi sõnumite ja kõnede, telefonikõnede ning e-kirjade teel, samuti pakutakse vajadusel nõustamist kontoris kohapeal. Lisaks tutvustatakse andmete ja infovahendite kaitset asutuse uue töötaja infopäevadel.

1.66. KAURi AKSi sõnul kasutatakse KAURi juristi koostatud praktikalepingu malli juhul kui praktikandil ei ole kohustust sõlmida õppeasutuse poolt ette nähtud praktikalepingut. Kõikide praktikalepingute kooskõlastamisse (KIRKE töövoogu) on kaasatud asutuse jurist, kes vajaduse korral teeb õppeasutuse praktikalepingu sõnastusse täiendusi. **Asutuse enda koostatud praktikalepingutes on konfidentsiaalsusnõuded sätestatud punktis 7**, mille kohaselt peab praktikant tagama, et ülesannete täitmiseks kasutatavatel dokumentidel, kirjavahetusel, muudel andmekandjatel ja koostatud dokumentidel puuduks ligipääs kõrvalistel isikutel (p 7.1). Praktikandil ei ole lubatud anda organisatsiooni tegevusega seotud dokumente või muid teabekandjaid kõrvalistele isikutele või ametiasutustele (p 7.2). Samuti ei tohi praktikant kasutada organisatsiooni nimega dokumentide blankette muul eesmärgil kui ülesannete täitmiseks (p 7.3). Konfidentsiaalsusnõuded ei ole ajaliselt piiratud ning kehtivad ka pärast lepingu lõppemist (p 7.4).

1.67. **AKS tõi intervjuu käigus välja järgmised tähelepanekud seoses kordade ja juhiste selguse ning teenistujate teadlikkusega:**

- **Teenistujate teadlikkus isikuandmete kaitse nõuetest on ebaühtlane -** töötajad, kes teadvustavad oma kokkupuudet isikuandmetega, oskavad vajadusel pöörduda AKSi poole ning tunnevad kehtivaid nõudeid, aga töötajad, kes eeldavad, et nad isikuandmetega ei tegele, vajavad täiendavaid selgitusi ja suunamist. Tööprotsessides osalevad juristid aitavad töötajaid vajadusel AKSi poole suunata ning selline praktika aitab maandada riske ja ühtlustada teadlikkust.
- AKS hinnangul oleks otstarbekas, et esmase teadlikkuse tõstmise koolituse viiks läbi väline koolitaja. See annaks töötajatele võimaluse saada isikuandmete kaitse teemadel täiendavat vaadet ja kinnitust ka asutuseväliselt erialaspetsialistilt, toetades seeläbi AKSi senist teavitamis- ja nõustamistegevust. Seejärel oleks AKSil tõhusamalt võimalik teemat asutuses edasi käsitleda ja pakkuda täiendavaid selgitusi lähtuvalt töötajate praktilisetest küsimustest ning vajadustest.

RiL

1.68. RiLis on töötajate isikuandmete töötlemist käsitletud töökorralduse reeglite[28] 12 peatükis, mille kohaselt on juurdepääs töötajate isikuandmetele personaliüksuse töötajatel, teistel töötajatel tööülesannete täitmiseks vajalikus ulatuses ning teenusepakkujate töötajatel, kellel on selleks otsene tööalane vajadus.

1.69. Teabehalduse korraldamisega (sh dokumentide nõuetekohase koostamisega ja haldamisega) seotud isikuandmete töötlemise nõuded ja vastutusalad on sätestatud „teabehalduse korras[29]“. Kord määratleb, kuidas asutuses registreeritakse, hallatakse ja säilitatakse isikuandmeid sisaldavaid dokumente, kellel on neile juurdepääs ning milliseid infosüsteeme kasutatakse. Teabehalduse korra punkt 1.9 sätestab, et asutus lähtub isikuandmete töötlemisel õigusaktidest ja asutusesisestest kordadest, ning lisa 5 punkt 3.4 keelab eraelulisi või eriliiki isikuandmeid sisaldavate dokumendiregistri rekvisiitide avalikustamise, määrates füüsiliste isikute puhul registrisse üksnes initsiaalid (nt „Eraisik A.B“). Sama lisa reguleerib ka juurdepääsupiirangute seadmist isikuandmetega seotud teabele ning info edastamise põhimõtteid.

1.70. Intsidentide, sh isikuandmetega seotud intsidentide puhul lähtutakse asutuses „Mittevastavuste menetlemise“ protseduurist[30] (vt täpsemalt peatükis 6).

1.71. Asutusesisesed isikuandmete töötlemist käsitlevad korrad on kättesaadavad asutuse DHSis ning teenistujatele ametlikult teatavaks tehtud vastavate käskkirjade kehtestamise kaudu. Kvaliteedijuhi sõnul lisatakse kehtestatud korrad ka asutuse siseveebi SharePointi keskkonda, millele on ligipääs kõigil RiL teenistujatel. Siseveebis on isikuandmete töötlemisega seotud teave koondatud andmekaitsetingimuste

[28] 09.12.2024 direktori käskkirjaga nr 1-1/24/47 on kinnitatud „Töökorralduse reeglid“.
[29] 26.06.2024 direktori käskkirjaga nr 1-1/24/25 on kinnitatud RiLi teabehalduse kord ja selle lisad.
[30] 29.06.2023 direktori käskkirjaga nr 11 on kinnitatud „Mittevastavuste menetlemise kord“.

alamlehele, kus on kirjeldatud asutuses kehtivaid isikuandmete töötlemise põhimõtteid ning avaldatud juhised teenistujate teadlikkuse toetamiseks. Alamlehel on esitatud ka meelespea andmesubjekti õiguse kohta tutvuda oma andmetega ja taotleda vigaste andmete parandamist. Lisaks on alamlehel märgitud, et asutus säilitab lahkunud töötajate töölepingute andmeid 10 aastat ja lahkunud praktikantide lepingute andmeid 5 aastat ning kustutab andmed säilitustähtaja möödumisel.

1.72. **RiLis on koostamisel asutusesisene isikuandmete kaitse kord**, milles plaanitakse täpsustada, kuidas teenistujad peavad isikuandmeid koguma, kasutama, säilitama ja kaitsma. Samuti plaanitakse korda lisada ka peatükk andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise kohta. Korra koostamise eest vastutab AKS ning kord oli planeeritud kehtestada 2026.a II kvartali lõpuks.

1.73. AKSi ametijuhendi kohaselt on tema ülesanne teavitada ja nõustada vastutavat või volitatud töötlejat ning asutuse töötajaid isikuandmete kaitse nõuete osas, et tagada töötajate teadlikkus ja pädevus andmete kaitsel.

1.74. Töötajate koolitusvajaduste kindlaksmääramine toimub direktori kinnitatud koolituspõhimõtete alusel. Töötaja esitab oma täiendkoolituse soovid vahetule juhile katseaja- või arenguvestluse käigus, mis viiakse läbi jooksva aasta tööplaanis määratud ajavahemikul. Koolitusvajaduse otsustab vahetu juht koostöös personaliüksusega, arvestades üksuse tööplaani, asutuse teenustega seotud ootusi ning eelarvelisi võimalusi. Personaliüksus koondab koolitusvajadused, koostab koolitusplaani ning korraldab koolituste elluviimise. Koolitused registreeritakse RTIPis ning arvestust peetakse SAPis[31].

1.75. Perioodil 01.07.2023–31.12.2025 ei ole AKS isikuandmete kaitse teemalisi koolitusi asutuse sees korraldanud. Töötajatele on seni pakutud vajaduspõhist individuaalset nõustamist, kuid ühtset ja süsteemset koolitusprogrammi ei ole välja töötatud. Samas on sel perioodil mitmed teenistujad osalenud välistel isikuandmete kaitse teemalistel koolitustel või seminaridel. Hinnatava perioodi osalemised:

- **23.01.2024** – tugiteenistuse direktor ja personalispetsialist osalesid Koolitusturg OÜ korraldatud „XII Tööõiguse ja andmekaitse konverents, Tööelu uus reaalsus 2024-25!“.
- **03.02.2025** – tugiteenistuse direktor, õigus-ja hankeüksuse juht ja kaks personalispetsialisti osalesid Koolitusturg OÜ korraldatud „XIII Tööõiguse ja andmekaitse konverents, Tööelu uus reaalsus 2025!“.
- **17.03.2025** – AKS osales TalTech Avatud Ülikooli korraldatud „DPO kursuse moodul: Andmekaitsespetsialist: õigused, kohustused, ülesanded“ täiendkoolitusel.
- **11.11.2025** – AKS ja kvaliteedijuht osalesid KliM SAO korraldatud seminaril „Kliimaministeeriumi siseauditi ja sisekontrolli seminar „Isikuandmete töötlemine“.

1.76. AKSi sõnul on isikuandmete kaitse alaste koolituste süsteemsem korraldamine kavandatud pärast isikuandmete töötlemise ülevaate valmimist. RiLi selgituse kohaselt viiakse 2026. aasta novembris ja detsembris kõigile töötajatele läbi organisatsioonisisene isikuandmete kaitse koolitus. Koolituse kavandamisel nähakse ette töötajate sihtrühmade kaardistamist, et määrata kindlaks ametikohtade ja tööülesannete põhised koolitusvajadused. Koolituse sisu täpsustamisel kasutatakse võimaluse korral töötlemisülevaate koostamisel ja igapäevases nõustamises ilmnenud praktilisi küsimusi ja koolitusvajadusi.

1.77. AKSi selgituse kohaselt on koolituse ettevalmistamisel analüüsitud erinevaid koolituse ülesehituse ja läbiviimise võimalusi, lähtudes eesmärgist tagada osalemisvõimalus võimalikult laiale töötajaskonnale. Eraldi on arvestatud vahetustega töötavate teenistujate eripäradega, kelle osalemine kontaktkoolitustel on töökorralduslikel põhjustel piiratud ning kelle teadlikkus isikuandmete kaitsest on hinnanguliselt madalam. Sellest tulenevalt peetakse üksnes kontaktkoolituse korraldamist keerukaks ning sobiva lahendusena käsitletakse hübriid- või veebipõhist koolitusvormi, mis võimaldab paindlikumat osalemist. Koolitus kavandatakse salvestada, et tagada selle hilisem kättesaadavus.

1.78. Lisaks on plaanis rakendada koolituse raames kohustuslik teadmiste kontroll, mida kasutatakse koolitusvajaduse hindamiseks ja teadmiste kinnistamiseks. Koolituse läbiviimiseks kaalutakse kahte võimalikku lahendust: koolituse korraldamist asutuse siseselt olemasoleva kompetentsi baasil või teenuse sisseostmist. Ühe võimalusena on hinnatud ka Digiriigi Akadeemia pakutavaid isikuandmete kaitse alaseid koolituslahendusi.

1.79. RiLis osalevad praktikal laevapere ja kontoritöö praktikandid. Laevapere praktikantide puhul kasutatakse asutuse välja töötatud praktikalepingu põhju Eesti Merekooli ja TalTechi Eesti Mereakadeemia praktikantidega. Lepingupõhjade sisu erineb osaliselt, kuid mõlemas lepingupõhjas sisaldub konfidentsiaalsuskohustust käsitlev säte. TalTechi Eesti Mereakadeemia praktikandi ja RiLi vahelise lepingu punktis 2.5.2 on märgitud, et üliõpilane kohustub hoidma talle teatavaks saanud praktikakoha konfidentsiaalset teavet. Eesti Merekooli praktikandi ja RiLi vahelise lepingu punktis 8.3 on sätestatud

[31] 11.04.2024 direktori käskkirjaga nr 1-1/24/13 on kinnitatud Riigilaevastiku koolituspõhimõtted.

praktikandi kohustus hoida konfidentsiaalsena praktika käigus teatavaks saanud praktikabaasi tegevust puudutavat infot ja andmeid. Kontoritöö praktikantide puhul eraldi asutusesisest lepingupõhja ei kasutata, kuna praktika toimub õppeasutuse lepingute alusel. Enne sõlmimist vaatab kontoritöö praktikalepingud üle õigus- ja hankeüksuse juht ning vajaduse korral täiendatakse neid asutuse poolt. Kvaliteedijuht kontrollis Tallinna Majanduskooli praktikalepinguid ning tema edastatud info kohaselt sisaldusid nendes sätted, mille kohaselt õppija kohustub hoidma saladuses talle teatavaks saanud konfidentsiaalset teavet.

1.80. AKS tõi intervjuu käigus kordade ja juhistega seotud kitsaskohana välja, et asutuse teenistujatel puudub ligipääs haldusalaülesele intranetile, sh isikuandmete kaitsega seotud juhistele ja materjalidele. Seetõttu ei ole asutusel võimalik kasutada haldusalaüleseid teadlikkuse tõstmise vahendeid ega tagada teenistujatele juurdepääsu ühtsetele juhistele.

KeMIT

1.81. **KeMITis on kehtestatud isikuandmete töötlemise kord** [32], milles on sätestatud isikuandmete töötlemise põhimõtted, andmekaitsespetsialisti roll ja ülesanded, andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise kord, andmesubjekti õiguste tagamine, isikuandmeid sisaldava teabe väljastamise ja teabe kaitse korraldus, andmetele juurdepääsu põhimõtted ning isikuandmete töötlemise nõuete rikkumiste käsitlemine. Korraga on kohustatud tutvuma ja seda järgima kõik KeMITi töötajad ning töövõtu- või muu lepingu alusel teenust osutavad isikud, kes lepingu täitmisel omavad juurdepääsu või vahetut kokkupuudet KeMITi infosüsteemidega. Korras on ka viidatud täiendavatele kordadele/juhistele, mis reguleerivad isikuandmete töötlemisega seotud tööprotsesse asutuses:

- Infoturvapoliitika;
- Infovahendite kasutamise ja andmete töötlemise kord;
- Personalipoliitika;
- Andmevarunduse ja arhiveerimise kord;
- Logihalduse ja seire kord;
- Pöördumiste ja intsidentide haldus;
- IT-teenuste muudatuste ja testimise kord;
- Krüptokontseptsioon;
- KLIM valitsemisala mittefunktsionaalsed nõuded[33].

Pärast korra kehtestamist ei ole KeMITis korda ajakohastatud, kuigi KeMITi ülesannetes ja teenuseosutuse korralduses on toimunud muutusi, sh on arvutitöökoha teenus üle läinud RITile (vt viidet 36). KeMIT lõpetab 1. veebruaril 2027 tegevuse ja KeMITi sisekorrad kaotavad kehtivuse, mistõttu ei ole senise korra ajakohastamine enne asutuse tegevuse lõppemist otstarbekas. KeMITi ülesanded on kavandatud jaotada Riigi Digikeskuse, RIA ja KliMi vahel, kuid ülevaate koostamise ajal ei olnud lõplikult kindlaks määratud ülesannete ja teenuste jaotus ega töötajate edasine paiknemine. **AKSi selgituse kohaselt tuleb ümberkorralduse käigus hinnata, millised KeMITi tegevuse lõppemisel kehtivuse kaotavad sisekorrad, sh intsidentide haldamise kord, tuleb asjaomastes valitsemisala asutustes uuesti kehtestada või olemasolevate kordadega asendada.**

1.82. Isikuandmete töötlemise korra päises on toodud koostajana AKS. AKSi sõnul vastutab ta korra ajakohastamise eest ja vastav kohustus on määratletud tema ametijuhendis (p.3.3).

- KeMITi juhtkond analüüsib vähemalt kord aastas isikuandmete kaitse korda ning vastavalt regulatiivsetele nõuetele ja organisatsiooni strateegilistele vajadustele ajakohastab dokumenti (p 1.5).
- Isikuandmete töötlemisega seotud rikkumist või selle kahtlust käsitletakse andmekaitse intsidendina ning nendest tuleb viivitamatult teavitada aadresse help@kemit.ee ja/või sec@kemit.ee. Kõik andmekaitse intsidendid registreeritakse KeMITi Jira keskkonnas (p 10.1)
- Isikuandmete töötlemise rikkumisest teavitamise protsess on täpsemalt kirjeldatud KeMITi pöördumiste ja intsidentide halduse korras (p 10.2).
- Isikuandmete töötlemise rikkumise menetluse protsess on täpsemalt kirjeldatud KeMITi turvaintsidentide lahendamise raamistikus (p 10.3).

1.83. 04.08.2025 tutvustati töötajatele asutuses kehtestatud isikuandmete kaitse korda, mis on kättesaadav Confluence'i töötaja käsiraamatus ja asutuse siseveebis. Isikuandmete töötlemist käsitlevad asutusesisesed korrad on avaldatud DHSis ning tehtud teenistujatele ametlikult teatavaks vastavate käskkirjade kaudu.

[32] 28.07.2025 KeMITi direktori käskkirjaga nr 1-1/25/146 on kehtestatud „KeMITi isikuandmete töötlemise kord".
[33] 23.01.2026 direktori käskkirjaga nr 2-15/26/1 tunnistati kehtetuks Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse direktori 04.09.2024 käskkiri nr 1-1/24/178 „Kliimaministeeriumi haldusala mittefunktsionaalsete nõuete ja tehnoloogilise profiili kinnitamine".

1.84. KeMITi AKSi sõnul tugineb uute töötajate sisseelamisprotsess personalijuhi koostatud töötajate käsiraamatule, mis asub Confluence'i keskkonnas ning millele lisanduvad JIRA-s olevad materjalid. Confluence'i on koondatud kõik asutuse olulised korrad ja juhised, millega uued töötajad ja praktikandid peavad tutvuma, sh töökorralduslikud, personalipoliitika, infoturbe ja andmekaitsega seotud dokumendid, IT ja teenustega seotud juhised, lepingute ja varade halduse korrad, kliendisuhete juhised ning andmevarunduse materjalid. Samuti sisaldab keskkond tervise ja tööohutuse juhiseid ning tutvustavaid videoid. Uus teenistuja kinnitab allkirjaga, et on kõigi nõutud dokumentidega tutvunud, ning allkirjade kogumist koordineerib büroojuht- personalispetsialist.

1.85. KeMITi AKSi sõnul ei ole tal Confluence'is eraldi isikuandmete rubriiki, kuid keskkonda on lisatud asutuse isikuandmete töötlemise kord, kust leiab nii asutuses kehtivad põhimõtted kui ka valitsemisalaülese infoturbe juhtimise poliitika ning teabe AKSi rolli täitja kohta.

1.86. KeMITi AKSi selgituse kohaselt sisaldavad nii töötajate töölepingud kui ka praktikantide praktikalepingud, samuti muud asutuses sõlmitavad lepingud konfidentsiaalsuskohustust käsitlevaid sätteid. Praktikandid töötavad asutuses enamasti IT spetsialisti või süsteemiadministraatori rollis ning neile antakse sageli ligipääs teatud infosüsteemidele, mis võivad sisaldada isikuandmeid, mistõttu on konfidentsiaalsuskohustuse selge sätestamine lepingutes vajalik ja põhjendatud. AKSi edastatud praktikalepingu malli kohaselt kohustub praktikant hoidma praktikakoha head mainet, olema lojaalne ja kinni pidama kokkulepitud konfidentsiaalsusnõudest (p 1.5). Praktikakoha (asutuse) kohustuseks on nõuda õpilaselt praktikakorra täitmist ning asutuse poolt kehtestatud juhenditest ja reeglitest kinnipidamist (p 9). **KeMITi dokumendiregistri avalikus vaates esines juhtumeid, kus praktikalepingud olid märgitud avalikult kättesaadavaks, kuigi dokumentidele oli seatud AK juurdepääsupiirang**[34]. Aruande koostamise käigus juhiti sellele asutuse tähelepanu ning paluti AKSil kontrollida, kas dokumendiregistris esineb veel samalaadseid juhtumeid, ja vajadusel korrigeerida dokumentide avalikustamise seadeid kooskõlas dokumentidele märgitud juurdepääsupiirangutega. AKSi selgituse kohaselt ei olnud ta nimetatud asjaolust varem teadlik. AKS teavitas asutuse infoturvet ning kohustas juhtumit käsitleda turvaintsidendina ja alustada asjaolude väljaselgitamist. Asjaolude selgitamise tulemusena selgus, et praktikalepingutele ei oldud nõuetekohaselt seatud AK juurdepääsupiirangut. KeMIT teavitas AKIt avastatud isikuandmete rikkumisest.

1.87. KeMITi isikuandmete töötlemise kord sätestab, et teenistujad peavad järgima isikuandmete töötlemist reguleerivaid õigusakte, asutuse sisekorda ning läbima vastavad koolitused. AKSil on kohustus teavitada ja nõustada töötajaid andmekaitsekohustuste osas ning jälgida vastavust kehtivatele nõuetele. AKSi ametijuhend täpsustab, et tema ülesannete hulka kuulub andmekaitset reguleerivate juhiste koostamine ja uuendamine, nõuete täitmise koordineerimine ning töötajate nõustamine ja koolitamine. **Seega on isikuandmete kaitse alaste koolituste korraldamine AKSi vastutusvaldkond**.

1.88. Perioodil 01.07.2023–31.12.2025 ei ole ei ole asutuses läbi viidud isikuandmete kaitse alaseid sisekoolitusi. Töötajatele on pakutud individuaalset nõustamist, kuid ühtset ja süsteemset koolitusprogrammi ei ole välja töötatud. Samal ajal on mitmed teenistujad osalenud välistel koolitustel ja seminaridel, mis on käsitlenud andmekaitsega seotud teemasid:

- **16.04.2024 - 17.04.2024** – osales büroojuht/personalispetsialist Addenda OÜ täiendkoolitusel „Andmekaitsespetsialist - pädevus, kohustused ja vastutus".
- **11.11.2025** – osalesid direktor ja AKS KliM SAO korraldatud seminaril „Kliimaministeeriumi siseauditi ja sisekontrolli seminar „Isikuandmete töötlemine".

1.89. AKSi hinnangul on isikuandmete kaitse teemat varasemalt käsitletud osaliselt infoturbekoolituste raames, kuid see ei ole taganud terviklikku ega süsteemset käsitlust. Ühtse koolitusprogrammi puudumine tähendab, et töötajate teadlikkuse tase võib olla ebaühtlane ning riskid võivad jääda märkamata.

1.90. **AKS on planeerinud 2026. aastaks asutusesisese isikuandmete kaitse alase koolituse**. Kavandatav koolitus on suunatud töötajatele, kes puutuvad oma tööülesannetes vahetult kokku isikuandmetega, sh personalitöötajatele, süsteemiadministraatoritele, IT-teenuste omanikele ja projektijuhtidele. Koolitus keskendub isikuandmete töötlemise tehnilistele aspektidele ning infosüsteemide arenduse ja haldusega seotud riskikohtadele ja kontrollimehhanismidele. Kavandatav koolitus on praktilise suunitlusega ning selle eesmärk on ühtlustada töötajate teadlikkust ja tugevdada riskitaju.

1.91. **Intervjuu käigus tõi AKS välja, et teenistujate teadlikkus isikuandmete kaitse nõuetest on ebaühtlane.** Tema selgituste kohaselt ei ole kõik teenistujad üheselt teadlikud oma rollist ja vastutusest isikuandmete töötlemisel. Infoturbe seire tulemuste põhjal on tuvastatud, et enamik intsidente on seotud inimliku eksimusega, sõltumata sellest, kas eksimus on toimunud arendaja või tellija poolel. AKSi hinnangul toetab

[34] 03.10.2026 sõlmitud praktikaleping X ja 20.07.2023 sõlmitud praktikaleping Y.

isikuandmete kaitse teemaliste koolituste süsteemne korraldamine teenistujate teadlikkuse suurendamist, isikuandmete avalikuks tuleku riski vähendamist ning nõuetele vastava käitumise kujundamist organisatsioonis.

EGT

1.92. Asjaajamise korraldamisega (sh dokumentide nõuetekohase koostamisega ja haldamisega) seotud isikuandmete töötlemise nõuded ja vastutusalad on sätestatud asjaajamiskorras[35]. Iga teenistuja vastutab oma tööülesannete täitmiseks vajalike dokumentide nõuetekohase loomise ja haldamise eest ning asjaajamiskorra järgimine on kohustuslik kõigile EGT teenistujatele.

- Üldosakonna juhatajal on asjaajamiskorra rakendamisel õigus anda juhiseid ning korraldada dokumentide avalikustamist ja neis sisalduvate isikuandmete kaitset (korra p 1.8).
- Osakonnajuhataja vastutab, et tema juhitava osakonna tegevuses loodavad ja saadavad dokumendid ning muu tööalane teave oleksid kajastatud dokumentide liigitusskeemis ning et osakonna teenistujad kasutaksid dokumentide ja teabe loomisel, registreerimisel, säilitamisel ja üleandmisel õiget sarja, asja, säilitustähtaega ja halduskeskkonda. Osakonda edastatud dokumentide puhul määrab osakonnajuhataja dokumendi lahendamise käigu, lahendamise korra ja peatäitja, kes kontrollib saabunud dokumendile kehtestatud juurdepääsupiirangu alust ja tähtaega ning DHSis määratud sarja ja asja õigsust. Registreeritud dokumentidele vastamist ja tähtajalist täitmist kontrollib osakonnajuhataja (korra p-d 2.5, 4.2, 4.3, 5.1 ja 5.7).
- Teenistuja vastutab, et tema loodud või saadud dokumendid ja muu tööalane teave oleksid salvestatud või registreeritud asutuse määratud keskkonnas ning vajaduse korral leitavad, kasutatavad ja üleantavad ka tema äraolekul, teenistus- või töösuhte lõppemisel või tööülesannete muutumisel. Kui dokumenti või teavet hoitakse väljaspool DHSi, peab teenistuja tagama, et oleks selge selle asukoht, vastutaja, säilitustähtaeg, võimalik juurdepääsupiirang ning säilitamise, üleandmise, hävitamise või arhiivi andmise viis. DHSis registreeritavat dokumenti ei tohi hoida ainult teenistuja isiklikus e-postkastis, andmekandjal, pilvekontol ega muus asutuse kontrolli alt väljas olevas keskkonnas (korra p-d 2.6 – 2.8).
- Teenistuja e-postile saabunud dokumendid registreerib isik ise või edastab registreerimiseks aadressile info@egt.ee. Kui saabunud e-kiri on adresseeritud mitmele asutuse teenistujale, vastutab selle registreerimise eest töötaja, kelle nimi on aadressiväljal märgitud esimesena (korra p 3.10).
- Uued töötajad tutvuvad sisemiste kordadega ja juhenditega EGT üldkettal ning kinnitavad nendega tutvumise digitaalallkirjaga (korra p 8.6).
- Asjaajamiskorra peatüki 10 kohaselt peab DHSis dokumendi vastutajaks märgitud teenistuja juurdepääsupiiranguga dokumendi menetlemisel hindama, kas dokument sisaldab asutusesiseseks kasutamiseks mõeldud teavet, isikuandmeid või muud seadusega kaitstavat teavet, ning määrama DHSis juurdepääsupiirangu õigusliku aluse ja tähtaja. Juurdepääsupiirang tuleb kehtestada dokumendi koostamisel või saamisel ning see kehtib kuni piirangu vajaduse äralangemiseni või asjaomase sündmuse saabumiseni, üldjuhul mitte kauem kui viis aastat; põhjuse püsimisel võib piirangut pikendada kuni viie aasta võrra. Vastutaja peab tagama, et piirang kantakse DHSi ja dokumendile ning et dokumendile lisatakse teabevaldaja andmed. Isikuandmeid sisaldava dokumendi puhul tuleb eristada, kas tegemist on avaldamist piirava teabega või andmetega, mille avaldamine ei kahjusta eraelu puutumatust ega muid seadusega kaitstavaid huve. Eraelulisi isikuandmeid sisaldava dokumendi puhul tuleb lähtuda AvTSis sätestatud tähtajast, kui seadusest ei tulene teisiti. Osalise juurdepääsupiirangu korral tuleb teabenõude täitmisel väljastada dokument kujul, milles avalikustamisele mittekuuluvad andmed on kinni kaetud. Piirangu tähtaja lõppemisel peab vastutaja dokumendi sisu uuesti hindama ning otsustama, kas dokument avalikustada või piirangut pikendada.

1.93. EGT töökorralduse reeglite[36] kohaselt on teenistuja kohustatud oma isikuandmete, sh kontaktandmete, haridustaseme, pangarekvisiitide ja muude teenistuseks vajalike andmete muutumisel sisestama ajakohased andmed RTIPi isikuandmete moodulisse. Reeglites on sätestatud töötajate kohustus hoida EGT ameti- ja ärisaladust, mis on neile teatavaks saanud tööülesannete täitmisel või juhuslikult. Ameti- ja ärisaladusena on mh nimetatud EGT töötajate ja klientide isikuandmed, töötajate asutusesisene ja isiklik kirjavahetus, arvutivõrgu ja andmebaaside kasutamiseks vajalikud salasõnad, digitaalallkirja isiklik võti ning muu teave vastavalt õigusaktidele ja sisemistele normdokumentidele. Reeglites ei ole eraldi kirjeldatud asutuse kui vastutava töötleja tegevusi teenistujate isikuandmete töötlemisel, sh töötlemise eesmärke ja õiguslikke aluseid, vastutust ja rolle, juurdepääsuõiguste haldamist, andmete säilitamise põhimõtteid, andmesubjekti

[35] 29.06.2026 Eesti Geoloogiateenistuse direktori käskkirjaga nr 1-1/26-25 kinnitatud Eesti Geoloogiateenistuse asjaajamiskord.
[36] 30.06.2025 Eesti Geoloogiateenistuse direktori käskkirjaga nr 1-1/25-32 kinnitatud Eesti Geoloogiateenistuse töökorralduse reeglid.

õiguste kasutamise korda ega töötlemise läbipaistvuse tagamise nõudeid. Nimetatud teemade sätestamine töökorralduse reeglites ei ole isikuandmete kaitse üldmääruse kohaselt eraldi nõutav, kuid need võivad olla töökorralduse reeglites kirjeldatud, kui asutus on valinud selle dokumendi teenistujate isikuandmete töötlemisega seotud põhimõtete esitamise kohaks.

1.94. EGTs lähtutakse andmekaitse korraldamisel ka KeMITi koostatud kordadest, protseduuridest ja üksikküsimusi reguleerivatest reeglitest, mis kohalduvad teenindatavatele asutustele ning millele on viidatud käesoleva töö punktis 1.1. EGT töökorralduse reeglite kohaselt kasutatakse tööandja poolt teenistujatele võimaldatud personaalarvuteid ainult tööülesannete täitmiseks ja kooskõlas KeMITi reeglitega. KeMITi korrad on kättesaadavad asutuse DHSis ning haldusala infoturbe lehel.

1.95. Varasema AKSi selgituse kohaselt on isikuandmete kaitse alused ja üldpõhimõtted kirjeldatud KliM haldusala intraneti isikuandmete kaitse ning infoturbe alamlehtedel. Haldusala siseveebis avaldatud teave annab EGT teenistujatele üldised suunised isikuandmete kaitse nõuete järgimiseks. Isikuandmete kaitse põhimõtted, nõuded, vastutused ja olulisemad töötlemisjuhud on käsitletud ka koolitusmaterjalides, mis on kättesaadavad haldusala intraneti isikuandmete kaitse alamlehel. Audiitor kontrollis EGT teenistujate ligipääsu KliM haldusala intranetile. EGT üldosakonna juhataja selgituse kohaselt oli teenistujatel varasemalt ning on ka praegu ligipääs KliM haldusala intraneti isikuandmete kaitse ja infoturbe alamlehtedele.

1.96. **EGTis ei ole kehtestatud eraldiseisvat isikuandmete kaitse korda või juhist**, vastavaid põhimõtteid on käsitletud osaliselt asjaajamiskorras. Kuna asjaajamiskorra põhirõhk on dokumendihaldusel ning isikuandmete kaitse nõuded ei ole koondatud eraldi regulatsiooni, ei pruugi isikuandmete kaitse nõuded teenistujatele piisavalt esile tulla. See võib mõjutada teenistujate teadlikkust ja nõuete ühetaolist rakendamist asutuse igapäevases tegevuses. AKSi sõnul on ta alustamas asutuse isikuandmete kaitse korra koostamist, ajakava on kehtestada 2026. aasta lõpuks.

1.97. AKSi selgituste kohaselt ei ole teda kaasatud asutuse intraneti isikuandmete kaitse alamlehe väljatöötamisse ning ei ole otsustatud, kas asutuse SharePointi-põhisesse siseveebi luuakse eraldi alamveebileht isikuandmete kaitse temaatika käsitlemiseks.

1.98. Praktikalepingute mallides on sätestatud konfidentsiaalsusnõuded. Lepingu kohaselt loetakse konfidentsiaalseks mh teavet, mis on tähistatud märkega „asutusesiseseks kasutamiseks“, samuti teave, mille konfidentsiaalsus tuleneb kehtivatest eeskirjadest või mille konfidentsiaalsust võib asjaolusid arvestades eeldada. Konfidentsiaalsus hõlmab mh organisatsiooni ning tema klientide, koostööpartnerite ja töötajatega seotud teavet, samuti ärisaladusi, finantsandmeid, lepinguid, turvameetmeid ja -protseduure ning muud tööülesannete täitmisel teatavaks saanud infot. Konfidentsiaalsuskohustus kehtib nii lepingu kehtivuse ajal kui ka pärast selle lõppemist.

1.99. 25.11.2025 korraldas KliM AKS EGT teenistujatele isikuandmete kaitse alase koolituse, mis käsitles isikuandmete kaitset reguleerivaid õigusakte, isikuandmete põhimõisteid, asutuse rolle ja vastutusi, töötlemise põhimõtteid, turvalise töötlemise nõudeid, juurdepääsupiiranguid, töötlemistoimingute kavandamise fookuskohti ning andmesubjekti õigusi ja rikkumistest teavitamise korda. **Koolituse sihtrühmaks olid kõik EGT teenistujad. Isikuandmete kaitse teemalisel koolitusel osales 12 teenistujat.** Lisaks asutusesisesele koolitustegevusele on mitmed teenistujad osalenud välistel isikuandmete kaitse teemalistel koolitustel või seminaridel. Hinnataval perioodil on toimunud järgmised osalemised:

- **04.10.2023** – osalesid direktor, asedirektor, PR ja kommunikatsiooni nõunik, meregeoloogia ja geofüüsika osakonna juhataja, hüdrogeoloogia ja keskkonnageoloogia osakonna juhataja, üldosakonna juhataja, geoinformatsiooni osakonna juhataja, maavarade osakonna juhataja, maapõueenergeetika osakonna juhataja ja finantsspetsialist A.P. „Andmehaldus“ täiendkoolitusel.
- **11.11.2025** – osales üldosakonna juhataja KliM SAO korraldatud seminaril „Isikuandmete töötlemine“.

1.100. AKSi selgituste kohaselt ei ole asutuses isikuandmete kaitse alaseid koolitusi hinnataval perioodil süsteemselt korraldatud ei uutele ega olemasolevatele teenistujatele. Täpsem teave koolituste praktilise korralduse kohta võib AKSi hinnangul olla üldosakonna juhatajal. Üldosakonna juhatajalt saadud info kohaselt edastatakse uutele teenistujatele tutvumiseks mitmed asutusesisesed juhendid ja korrad, sh töökorralduse reeglid, tööohutusjuhend, kaugtöö ja paindliku tööaja kasutamise põhimõtted, sõidukite ja isikliku sõiduauto töösõitudeks kasutamise kord ning infovahendite kasutamise ja andmete töötlemise kord. Samuti saadetakse kõigile uutele teenistujatele meeldetuletus kõrvaltegevusest teavitamise kohta koos vastava juhisega. AKSi selgituse kohaselt otsustab teenistuja vahetu juht, kes, kui kaua ja kuidas uut teenistujat tema tööülesannete osas juhendab.

1.101. **AKS tõi intervjuu käigus välja, et tema hinnangul vajab teenistujate teadlikkus isikuandmete kaitse valdkonnas süsteemsemat toetamist.** Kavandamisel on erinevad koolitusvormid, näiteks infotunnid või lühiseminarid, kuid sobivat lahendust alles otsitakse. Oluliste teemadena nimetati vajadust selgitada

isikuandmete mõistet, andmete töötlemise, sh kogumise ja säilitamise aluseid, ning andmesubjekti õigusi. Info vahendamiseks osakondadele võiks kasutada ka juhtkonna regulaarseid nõupidamisi. AKS lisas, et koolituste elluviimine sõltub olemasolevatest ressurssidest ja tööülesannete planeerimisest.

ELM

1.102. Asjaajamise korraldamisega (sh dokumentide nõuetekohase koostamisega ja haldamisega) seotud isikuandmete töötlemise nõuded ja vastutusalad on sätestatud asjaajamiskorras[37]. Muuseumi asjaajamises juhindutakse HMSist, AvTSist, IKSist, VV määrusest nr 88 ning muudest asjakohastest õigusaktidest ja standarditest.

- Asutuses korraldab asjaajamist büroojuht, kes vastutab dokumentide nõuetekohase loomise, menetlemise ja säilitamise eest, sh registreerimiskohustuslike dokumentide (sh tööalaste e-kirjade) registreerimise ning juurdepääsu- ja kasutuspiiranguga teabe hoidmise ja edastamise eest (p.3.2 – 3.3). Asutuse sõnul vastutab pärast büroojuhi asutusest lahkumist dokumentide nõuetekohase loomise, menetlemise ja säilitamise eest, sh registreerimiskohustuslike dokumentide registreerimise ning juurdepääsu- ja kasutuspiiranguga teabe hoidmise ja edastamise eest inimeste ja töökultuuri juht.
- ELM kasutab asjaajamises dokumendihaldussüsteemi KIRKE ning RTIPi. Asjaajamiskorra kohaselt kasutatakse RTIPi puhkuste, lähetuste, koolituste, varade ja isikuandmete haldamiseks ning KIRKE-t dokumendi- ja teabehalduseks. Dokumente võivad infosüsteemides luua, sisestada ja menetleda üksnes vastavate kasutusõigustega ning autentitud teenistujad. (p-d 5.1.1, 5.1.4, 5.2-5.3)
- Struktuuriüksuse teenistujad vastutavad dokumentide nõuetekohase menetlemise ja säilitamise eest oma pädevuse piires. Registreerimist vajavad tööülesannete täitmisel loodud ja saadud dokumendid tuleb registreerida või edastada registreerimiseks sõltumata nende saamise viisist. Juhul kui ametlik dokument saabub teenistuja isiklikule e-posti aadressile, vastutab isik selle salvestamise ja registreerimise eest DHSis. (p-d 3.5.2-3.5.3, 6.8, 12.1) (p.3.5.2).
- Dokumendi registreerimisel kantakse DHSi andmed dokumendi saatja või saaja kohta ning vajaduse korral andmed juurdepääsupiirangu, selle aluseks oleva õigusliku sätte, kehtivuse tähtaja ja juurdepääsupiirangu eest vastutava isiku kohta. Juurdepääsupiirang kehtestatakse seaduses sätestatud juhtudel ning juurdepääsupiiranguga dokumentidega võivad tutvuda üksnes teenistujad, kellel on seda vaja tööülesannete täitmiseks (p-d 16.2.1, 16.2.5, 17.1-17.5).
- Dokumentide avalikustamise ja neis sisalduvate isikuandmete kaitse korralduse eest vastutavad direktor ja büroojuht (p 18.4). ELMi selgituse kohaselt puudub asutuses büroojuhi ametikoht ning dokumendihaldusega seotud ülesannete eest vastutab inimeste ja töökultuuri juht.
- Tööalase tegevusega teatavaks saanud Euroopa Liidu õigusest tulenevate rikkumiste teadete vastuvõtmiseks kasutatavale vihjepostkastile saabunud teateid ei registreerita DHSis, vaid neid säilitatakse postkasti arhiivis. Teadetega seotud kirjavahetus ja dokumendid säilitatakse piiratud ligipääsuga failiserveris kolm aastat pärast menetluse lõpetamist ning nii postkastile kui ka failiserverile on juurdepääs ainult käskkirjaga määratud vastutaval töötlejal. Rikkumisteateid menetleb üksnes käskkirjaga määratud vastutav töötleja (p-d 6.10 ja p 20.11).
- **Asjaajamise korras ei ole sätestatud, kes vastutab korra uuendamise eest ning millise regulaarsusega korda uuendatakse**.

1.103. Tööalasest rikkumisest teavitamisel juhindutakse asutuses kehtestatud „Tööalasest EL õiguse rikkumisest teavitamise korrast[38]“. Käskkirja alusel on büroojuht määratud rikkumisteadete vastuvõtmise ja menetlemise eest vastutavaks isikuks. Büroojuhil on keelatud avaldada teavitaja isikuandmeid või muud teavet, mis võimaldaks teavitaja tuvastamist (p 3.1).

1.104. Andmekaitset reguleerivad ELMis ka teenindatavatele asutustele kohalduvad KeMITi koostatud korrad ja protseduurid ning detailsed reeglid üksikküsimustes, nagu viidatud käesoleva töö punktis 1.1. Korrad on kättesaadavad asutuse DHSis ning KliM haldusala infoturbe lehel.

1.105. ELMi töökorralduse reeglid[39] reguleerivad tööandja ja teenistujate käitumisreegleid töösuhetes ning sisaldavad sätteid, mis seonduvad teenistujate andmete esitamise, ajakohastamise ja kasutamisega töökorralduslikes toimingutes. Reeglite kohaselt on teenistuja kohustatud teatama isikuandmete muudatustest, sh nime, kontaktaadressi ja haridusega seotud andmete muutumisest, büroojuhile või sisestama muudatused RTIPi viie päeva jooksul pärast andmete muutumist. Samuti on teenistuja kohustatud sisestama

[37] 31.03.2025 ELMi direktori käskkirjaga nr 1-1/25/5 on kinnitatud ELMi asjaajamiskord ning selle lisad.
[38] 21.03.2025 ELMi direktori käskkiri nr 1-1/25/3 „ELM tööalasest EL õiguse rikkumisest teavitamise korra kinnitamine ja rikkumisteadete vastuvõtmise eest vastutaja määramine“.
[39] 07.03.2024 ELMi direktori käskkiri nr 1-1/24/2 „Eesti Loodusmuuseumi töökorralduse reeglid“.

RTIPi teabe kõrvaltegevuste alustamise või lõpetamise kohta. Reeglites on sätestatud konfidentsiaalsuskohustus, mille kohaselt peab teenistuja hoidma tööandja konfidentsiaalset teavet nii töösuhte ajal kui ka pärast selle lõppemist, kui teave on saanud talle teatavaks tööülesannete täitmisega seoses või juhuslikult. Dokumendis on kirjeldatud ka töökorralduslikke toiminguid, mille puhul kasutatakse või esitatakse teenistujaga seotud andmeid, sh töövõimetusest ja puudumisest teavitamine, puhkuste, tervisepäevade ja lähetuste registreerimine, tööaja ning tööalaste eemalviibimiste kajastamine Outlooki kalendris, töötasu maksmine isiku pangakontole, maksuvaba tulu avalduse esitamine, töötervishoiu ja tööohutusega seotud hüvitiste taotlemine RTIPis, tööandja mobiiltelefoni või SIM-kaardi kasutamisega seotud kulude arvestus ning töösuhte lõppemisel tööandja vara ja tööga seotud kirjaliku teabe üleandmine. Töökorralduse reeglites ei ole eraldi peatükina kirjeldatud ELMi kui vastutava töötleja tegevusi teenistujate isikuandmete töötlemisel.

1.106. ELMi personalitöö põhimõtetes[40] on kirjeldatud, et värbamis- ja valikuprotsessis töödeldakse kandidaatide andmeid ametikoha nõuetega seotud ulatuses ning kandidaatidele tagatakse võrdne kohtlemine. Töösuhte sõlmimisel esitab ametikohale valitud isik haridust tõendava dokumendi, isikut tõendava dokumendi (ID-kaardi või passi), ametikohaga seotud täiendkoolituste läbimist tõendavad dokumendid ning muud õigusaktidest tulenevalt nõutavad dokumendid. Teenistuja isikuandmed, täiendkoolituste andmed ja töökäigu andmed kantakse personaliandmebaasi SAP ning isikuandmete muutumise korral, sh nime, pangakonto, perekonnaseisu, hariduse või laste andmete muutumisel, ajakohastab isik andmed riigitöötaja RTIPis. Töölepinguid, nende muudatusi ja muid personalidokumente säilitatakse dokumendihaldussüsteemis piiratud juurdepääsuõigusega. Arenguvestluste tulemused dokumenteeritakse PlanPro keskkonnas ning nendega võivad tutvuda direktor, asjaomase struktuuriüksuse juht, isik ise ja ka KeMi personalitöötaja. Teenistuja haigestumise korral edastab struktuuriüksuse juht või büroojuht töövõimetus- või hoolduslehega seotud teabe KeMi personalitöö eest vastutavale isikule, kes omakorda edastab selle palgaarvestajale (p-d 2.2, 2.10, 3.1, 3.5-3.6, 9.6-9.7, 11.2).

1.107. ELMi selgituse kohaselt puudub muuseumil oma praktikalepingu põhi või mall. Praktikalepingute sõlmimisel kasutatakse õppeasutuste esitatud lepingupõhju, mis on muuseumi vajadustele sobinud. Enne allkirjastamist vaatab inimeste ja töökultuuri juht lepingu sisuliselt üle, sh isikuandmete töötlemise, konfidentsiaalsuse ja juurdepääsupiirangute vajaduse aspektist. Praktikalepingu kooskõlastab praktika juhendaja ja kinnitab direktor. Lepingu registreerimise eest vastutab inimeste ja töökultuuri juht.

1.108. **Töö käigus selgus, et ELMi dokumendiregistris puudus osal praktikalepingutest juurdepääsupiirangu märge (AK-märge).** ELMi selgituse kohaselt puudutas puudus üksikuid lepinguid ning valdav enamus praktikalepingutest oli nõuetekohaselt registreeritud. Aruande koostamise ajal juhiti ELMI tähelepanu sellele, et praktikalepingute puhul, mis sisaldavad isikuandmeid, tuleb hinnata dokumentide avaliku kättesaadavuse põhjendatust ning vajadust rakendada juurdepääsupiirangut, sh lisada asjakohane AK-märge. ELMi selgituse kohaselt menetles lepinguid endine büroojuht, kes on praeguseks asutusest lahkunud, mistõttu ei ole dokumentide avalikuks märkimise asjaolusid võimalik täpsustada. ELM märkis praktikalepingud aruande koostamise ajal piiratud juurdepääsuga dokumentideks.

1.109. ELMi personalitöö põhimõtete kohaselt hõlmab uue teenistuja sisseelamine töökorralduse, sisekorra ning tööülesannete täitmiseks vajalike nõuete tutvustamist. Tööle asumisel tutvustab inimeste ja töökultuuri juht (varasemalt büroojuht) teenistujale töösisekorda, infovarade kasutamise korda, infoturbepoliitikat, tööohutuse juhendeid, tulekahju korral tegutsemise plaani, korruptsiooni ennetamise ja avaliku teenistuse eetikaga seotud dokumente ning muid tööks vajalikke sisekordasid. Personalitöö põhimõtete punkti 3.2 kohaselt peab töötaja kinnitama dokumentidega tutvumist allkirjaga dokumendifailil „Sissejuhatav juhendamine töökohale asumisel“, mis saadetakse talle dokumendihaldussüsteemi kaudu. Inimeste ja töökultuuri juhi selgituse kohaselt ei dokumenteerita kordadega tutvumist ega kinnitata seda teenistuja allkirjaga. Tööalase juhendamise viib läbi struktuuriüksuse juht või tema poolt määratud töötaja.

1.110. ELMis ei ole kehtestatud eraldiseisvat isikuandmete kaitse korda või juhist. Perioodil 01.07.2023–31.12.2025 ei ole asutuses korraldatud isikuandmete kaitse teemalisi koolitusi. 15.02.2024 osales büroojuht Advokaadibüroo Sorainen OÜ korraldatud veebiseminaril „Aasta 2024 tööõiguses ja praktikas“, mille raames käsitleti ka isikuandmete kaitsega seotud teemasid.

2. Andmekaitsespetsialisti rolli täitmine (GDPRi artiklid 37–39)

Lähtekoht: Asutus on määranud AKSi ning korraldanud tema rolli täitmise viisil, mis toetab GDPRi artiklitest 37–39 tulenevate nõuete täitmist, sh taganud AKSi sõltumatuse ja piisavate ressursside ning pädevuste olemasolu. AKS nõustab

[40] 15.08.2022 ELMi direktori käskkiri nr 1-1/22/18 „Eesti Loodusmuuseumi personalitöö põhimõtted“.

asutust ja teenistujaid, jälgib isikuandmete kaitse nõuete täitmist ning on kaasatud mõjuhinnangute koostamisse. Asutus on taganud, et oleks korraldatud kontaktpunkti funktsioon andmesubjektide ja Andmekaitse Inspektsiooniga suhtlemisel.

GDPRi artiklis 37 on sätestatud AKSi mõiste[41] ja tema määramise kohustus. AKSi määramise kohustus on avaliku sektori asutusel või organil, andmetöötlejatel, kelle põhitegevuseks on ulatuslik andmesubjektide korrapärane ja süstemaatiline jälgimine. Samuti andmetöötlejatel, kelle põhitegevuseks on eriliiki isikuandmete töötlemine või süüdimõistvate kohtuotsuste ja süütegudega seotud isikuandmete ulatuslik töötlemine. AKSi põhiülesanded GDPRist tulenevalt:

- olla andmesubjektidele kontaktisikuks kõigis küsimustes, mis on seotud nende isikuandmete töötlemise ja nende andmekaitseliste õiguste kasutamisega;
- teavitada ja nõustada oma organisatsiooni (vajadusel ka selle partnerite) juhtkonda ning personali andmekaitse alal;
- jälgida andmekaitsenormide rakendamist, sh vastutusvaldkondade jaotamist, personali teadlikkust ja koolitamist, ning andmekaitselist auditeerimist;
- anda nõu seoses andmekaitsealase mõjuhinnanguga ning jälgida selle toimimist;
- teha koostööd Andmekaitse Inspektsiooniga, olles tööandja kontaktisikuks.

GDPRi artikli 37 lõike 7 kohaselt peab vastutav või volitatud töötleja avaldama AKSi kontaktandmed ja teatama need järelevalveasutusele. Eestis toimub AKSist teavitamine e-äriregistri[42] portaali kaudu. AKI juhendmaterjali kohaselt tehakse portaali kaudu esitatud andmed e-äriregistris avalikkusele nähtavaks ning eraldi teadet Andmekaitse Inspektsioonile esitada ei ole vaja.

AKSi rolli täitmise korralduse ülevaate koostamiseks kaardistas audiitor, kas AKS on ametlikult määratud, kuidas on korraldatud tema tööülesanded, vastutusalad ja sõltumatuse tagamine ning millised praktilised väljakutsed rolli täitmisel esinevad. Selleks koondas audiitor teabe e-äriregistri andmete ajakohasuse ja õigsuse kohta ning selgitas, kas AKSi rolli täitmisega seoses esineb asutuses võimalikke riske või kitsaskohti. Intervjuude käigus kogus audiitor asutuse AKSide hinnanguid senise koostöö toimimise kohta KliM AKSiga, sh välja toodud probleemid ja takistused infovahetuses või tööjaotuses, ning kaardistas ootused uuele KliM AKSile, et mõista, millist tuge ja koostöövorme asutused edaspidi vajavad.

AKSil on oma ülesannete täitmiseks ligipääs isikuandmetele ja töötlemistoimingutega seotud teabele ning ta osaleb erinevates tööprotsessides, sh dokumentide ja kirjavahetuse menetlemisel, nõustamisel, seisukohtade andmisel, rikkumiste käsitlemisel ning muudes andmekaitsealastes küsimustes. Käesoleva töö käigus ei testitud AKSide tegevust ega hinnatud nende antud nõuannete või seisukohtade sisulist kvaliteeti, vaid lähtuti asutuste esitatud teabest, intervjuudel antud selgitustest ja olemasolevast dokumentatsioonist. GDPRi vastutustundlikkuse põhimõttega on kooskõlas, et AKSi olulised seisukohad, eriarvamused, rikkumiste käsitlemisega seotud info, AKIga suhtlus ning muud andmekaitsealased otsused ja toimingud oleksid säilitatud ja dokumenteeritud viisil, mis võimaldab asutusel vajaduse korral tagantjärele tõendada nende olemasolu, sisu ja aluseks olnud kaalutlusi.

Valitsemisalaülene AKSide koostöö

2.1. Keskkonnaministeeriumi ajal täitis ministeeriumi andmekaitsespetsialist (AKS) keskset rolli ning osutas AKSi funktsiooni ka allasutustes, kus eraldi ametikohta ei olnud. Pärast KliMi moodustamist otsustati liikuda korralduse poole, kus valitsemisala asutustes määratakse AKSi rolli täitjad asutusepõhiselt. Selleks edastas KliM strateegia- ja innovatsiooni asekantsler 20.03.2024 KeA, KAURi, KeMITi ja RiLi juhtidele e-kirja, milles palus määrata asutuses AKSi rolli täitja, määratleda tema tööaja osakaal ning kanda e-äriregistrisse vastavad kontaktandmed. Samal ajal oli strateegia- ja innovatsiooni asekantsleri ning ministeeriumi õigusosakonna juhataja vahel kokkulepe, et kuni EGT ja ELMi AKSi rolli asutusepõhise korralduse täpsustamiseni toetab ministeeriumi AKS nende asutuste AKSi ülesannete täitmist. Seetõttu pöördus KliM AKS e-kirja teel mõlema asutuse juhi poole, et selgitada asutuste valmisolekut ja vajadust AKSi rolli asutusepõhiseks korraldamiseks. EGT on AKSi rolli täitja määranud ja võimaldanud talle erialast täiendkoolitust. ELM ei olnud töö läbiviimise ajal pöördumisele vastanud.

2.2. KliM valitsemisalas on loodud valitsemisalaülene andmekaitse koostöövorm, mille eesmärk on toetada asutuste AKSide vahelist infovahetust, kogemuste jagamist ning GDPRi nõuete järjepidevat ja põhjendatud rakendamist asutuste tööprotsessides. KliMi AKS on loonud asutuste AKSidele ühised suhtluskanalid (Teamsi keskkond ja e-posti list), et võimaldada kiiret infovahetust ja toetada koostööd. Koostöövormi koordineerib KliMi AKS. Infovahetus on seni toimunud peamiselt Teamsi keskkonna ja e-posti vahendusel.

[41] **AKS on isik**, kes täidab asutuses nö „tõlgi“ rolli – ta peab oskama andmekaitset selgitada nendele, kes ei ole selle ala spetsialistid. Lihtsustatult väljendades peab selle rolli kandja olema kogu asutusele (sh ministeeriumi valitsemisalale) kontaktiks/nõunikuks GDPR, isikuandmete kaitse seaduse (IKS) ja ka avaliku teabe seadusega (AvTS) seonduvate küsimuste osas.

[42] https://www.aki.ee/andmekaitsespetsialisti-maaramine.

Valitsemisala AKSide ühine kohtumine toimus 24.09.2026. Regulaarne koostööformaat on veel kujundamisel, kuid seniste kokkulepete kohaselt planeeritakse ühistegevusi isikuandmete kaitse valdkonna raamdokumentide koostamisel ja valitsemisalaüleste ühiste vahendite leidmisel ning korraldada regulaarseid ühisarutelusid vähemalt iga kahe kuu jooksul. 2026. aasta III kvartalisse oli planeeritud AKSide teabepäev. Senise koostöö käigus on KliM AKS jaganud valitsemisala asutustele ministeeriumi isikuandmete töötlemise ülevaate alusdokumenti ning koostamisel olevat isikuandmete kaitse korda. KliMi AKSi hinnangul on koostöö ja infovahetus valitsemisala AKSide vahel olnud seni piiratud.

2.3. Intervjuud valitsemisala AKSidega näitasid, et asutused hindavad koostööd KliM AKSiga üldjoontes toimivaks. Intervjuudes toodi esile arusaam, et KliM AKS täidab AKSi ülesandeid lisaülesandena oma põhiülesannete kõrval ning iga asutuse AKS vastutab andmekaitse korralduse eest oma asutuses. Intervjuude käigus kirjeldati ka tähelepanekuid ja ootusi, mis puudutavad KliM AKSi rolli täpsustamist valitsemisala AKSide koostöö, infovahetuse ja metoodilise toe korraldamisel. **Valitsemisala AKSide poolt esile toodud ootused ja tähelepanekud KliM AKSi suhtes on järgmised:**

- **KliM AKSi rolli ühesem määratlemine** – intervjuudes toodi esile, et KliM AKSi roll valitsemisala AKSide koostöö koordineerijana ei ole sisemistes kordades, rollikirjeldustes ega koostöökorralduses piisavalt selgelt määratletud. Varasemate arutelude põhjal on kujunenud ootus, et ministeeriumi AKSil peaks olema keskne ja suunav koordineeriv funktsioon. Asutuste AKSid pidasid oluliseks, et see roll oleks ametlikult määratletud, ühtselt mõistetud ning toetaks järjepidevat ja tõhusat koostööd.
- **tugi mõjuhinnangute koostamisel ja analüüsimisel** – mitu AKSi tõid intervjuudes välja, et neil puudub piisav kogemus mõjuhinnangute koostamisel ja analüüsimisel. Seetõttu oodatakse ministeeriumi AKSilt sisulist ja metoodilist tuge, sh juhendmaterjale, näidisvorme ning vajadusel ka praktilist nõustamist. Selline tugi aitaks parandada mõjuhinnangute koostamise kvaliteeti, vähendada asutuste koormust ning maandada riski, et sarnaseid andmekaitseriske hinnatakse asutustes põhjendamatult erinevalt.
- **teadlikkuse tõstmise ja koolituste koordineerimise tugevdamine** – asutuste AKSid sooviksid ministeeriumi AKSilt rohkem süsteemsust ja suunamist teenistujate isikuandmete kaitse alase teadlikkuse tõstmise valdkonnas. Intervjuudes toodi esile vajadus juhiste järele selle kohta, millist infot ja millisel viisil teenistujatele edastada ning kuidas koolitusi kõige otstarbekamalt korraldada. **Lisaks oodatakse, et ministeeriumi AKS täidaks aktiivsemalt keskse koolitaja rolli** – näiteks korraldaks või koordineeriks valitsemisalaülese esmase isikuandmete kaitse koolituse. Samuti peeti oluliseks, et ministeeriumi AKS jagaks süsteemsemalt infot juba olemasolevate materjalide, heade koolitajate ja koolitusvõimaluste kohta.
- **ühtse suunamis- ja otsustusrolli täitmine andmejälgija rakendamisel** – eelkõige oodatakse, et KliM AKS hindaks olukordi, kus asutuste hinnangud isikuandmete töötlemise ulatusele erinevad ning annaks ühtsed ja sisulised suunised andmejälgija rakendamise vajalikkuse kohta. Samuti oodatakse, et KliM AKS tagaks valitsemisalas ühtse tõlgenduse selle kohta, millistele infosüsteemidele tööriist tuleb rakendada, arvestades nii õiguslikke nõudeid kui ka süsteemide funktsionaalsusi ning toetaks asutusi tehniliste piirangute korral, aidates hinnata tööriista kasutuselevõtu võimalikkust ja sellega seotud riske. Lisaks nähakse vajadust selgete põhimõtete ja otsustuskorra järele, mis tagaksid isikuandmete töötlemise läbipaistvuse, järjepidevuse ja kooskõla kogu valitsemisalas.
- **keerukamate juhtumite jagamine ja ühisõpe** - KliM valitsemisala AKSide hinnangul toetaks koostööd see, et KliM AKSi menetluses olevate keerukamate juhtumite kohta edastataks valitsemisala asutuste AKSidele õigeaegne ja sisuline ülevaade, milles kirjeldatakse juhtumi käsitlemise etappe, tähelepanu vajavaid asjaolusid ning rakendatud lahendusviise. Sama põhimõte rakenduks ka olukordadele, kus keerukam juhtum esineb valitsemisala asutuses endas, mille puhul jagataks vastav detailne teave KliM AKSiga ja teiste haldusala AKSidega. Kahepoolne teabevahetus toetab ühtsete tegutsemispõhimõtete kujundamist, võimaldab sarnaseid olukordi ennetada ning soodustab valitsemisalaüleselt järjepidevat õppimist.

KliM

2.4. Ülevaate koostamise ajal oli KliMis AKSiks määratud õigusosakonna nõunik A. V., kelle volitused algasid äriregistri andmetel 28.03.2025. Määramine oli vormistatud 22.07.2024 õigusosakonna juhataja käskkirjaga nr 3-2/24/16, millega kinnitati õigusosakonna teenistujate ametijuhendid. AKS allus õigusosakonna juhatajale ning tal puudusid alluvad. Aruande koostamise ajal toimus KliMis struktuurimuudatus ning SAO koosseisu loodi alates 01.05.2026 tähtajatu andmekaitse ja auditi spetsialisti ametikoht[43]. Kuna M.F alustas AKSi ülesannete täitmist 03.08.2026, lähtuti ülevaate koostamisel varem vastavat rolli täitnud isiku esitatud teabest. 13.08.2026 seisuga ei ole M.F märgitud e-äriregistris KliMi AKSiks ning tema ametijuhend on kehtestamata.

[43] 24.04.2026 Kliimaministeeriumi kantsleri käskkiri nr 1-2/26/169 „Kliimaministeeriumi teenistuskohtade koosseisu ja teenistusgruppideks liigituse kehtestamine“.

2.5. Varem AKSi rolli täitnud teenistuja ametijuhendi punktides 3.1.15–3.1.20 oli sätestatud AKSi ülesanded, mille kohaselt ta:

- jälgis isikuandmete kaitse üldmääruse, muude andmekaitsenormide ja isikuandmete kaitse põhimõtete järgimist;
- nõustas isikuandmete töötlemise kohustuste täitmist;
- korraldas asjakohaseid koolitusi ning tegi kättesaadavaks abimaterjalid ja juhendid töötajate teadlikkuse suurendamiseks;
- oli kontaktpunktiks ja tegi koostööd järelevalveasutusega (Andmekaitse Inspektsioon);
- tegeles isikuandmete töötlemisega seotud toimingute rikkumiste tuvastamisega ja dokumenteerimistega ning
- tegutses kontaktpunktina andmesubjekti jaoks nende isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes (sh andmekaitse@kliimaministeerium.ee meilivahetuse korraldamine).

Ka koostamisel olevas isikuandmete kaitse korras on kirjeldatud AKSi rolli ja tema ülesandeid.

2.6. AKSi kinnitusel täidab ta vastavat rolli lisaülesandena oma põhitööülesannete kõrval. AKSi ülesannete osakaal tema töökoormusest on tema hinnangul ajas kõikuv: hinnanguliselt moodustab see ligikaudu 20%, kuid võib ajutiselt olla ka suurem. Rolliga seotud kohustusi täidetakse vastavalt vajadusele, mitte kindlaksmääratud töömahu või ajakulu alusel.

2.7. KliMis ei ole AKSi puhkuse ajaks määratud konkreetset asendajat. Tema puudumiste ajal täidab asendaja rolli isik, kes on märgitud AKSi puhkusetaotluses. Isikuandmete kaitsega seotud ülesannete saabumisel jaotab osakonnajuhataja ülesanded teenistujate vahel.

2.8. AKSi kontaktandmed – nimi ja e-posti aadress – on avalikult kättesaadavad e-äriregistris. KliMi välisveebi isikuandmete töötlemise alamlehel on isikuandmete töötlemisega seotud küsimuste puhul avaliku pöördumise kontaktina märgitud e-posti aadress andmekaitse@kliimaministeerium.ee. AKSi sõnul puudub teistel õigusosakonna teenistujatel ligipääs e-posti aadressile, mistõttu jälgib ta seda postkasti ka puhkuse ajal. Isikuandmete kaitsega seotud küsimuste tekkimisel on ta kolleegidele olnud kättesaadav ka oma puhkuseperioodil, mistõttu ei ole tal võimalik tööülesannetest täielikult eemal olla.

2.9. KliMi siseveebi isikuandmete kaitse teemaleht, mis suunab haldusala isikuandmete kaitse lehele, kajastab, et ministeeriumis täidab AKSi ülesandeid õigusosakonna nõunik A. V. Samal teemalehel on toodud eelistatud teavituskanal isikuandmete kaitset puudutavate küsimuste korral – andmekaitse@kliimaministeerium.ee – ning lisatud AKSi telefoninumber, mille kaudu saavad nii ministeeriumi kui ka haldusala teenistujad tema poole pöörduda.

2.10. AKSi selgituste kohaselt olid talle üldjuhul tagatud ülesannete täitmiseks vajalikud ligipääsud dokumentidele, infosüsteemidele ja muule asjakohasele teabele. Isikuandmete ülevaate koostamisel esines mõne osakonna puhul raskusi tagasiside saamisega. Samuti märkis AKS, et teda ei olnud kaasatud kõikidesse tema ülesannetega seotud protsessidesse, tuues näitena välja infoturbepoliitika väljatöötamise, kuigi nimetatud poliitikas on kirjeldatud AKSi rolli ja ülesandeid. Edasise töökorralduse kohta tegi AKS ettepaneku kaasata uus AKS senisest enam infoturbevõrgustiku töösse ning tagada, et ministeeriumi infoturbejuht hoiaks teda kursis AKSi ülesannetega seotud infoturbealaste teemade ja arengutega.

2.11. Asutuses kujunenud praktika kui ka isikuandmete kaitse korra eelnõu kohaselt vastab andmesubjekti taotlusele üldjuhul struktuuriüksus, kellele taotlus esitati. Keerulisemate taotluste lahendamisse kaasatakse vajadusel AKS. AKSi sõnul tuleb enne taotlusele vastamist tuvastada andmesubjekti isikusamasus, näiteks taotluse digiallkirjastamise kaudu. Taotlusele vastatakse selles soovitud viisil või kui seda ei ole märgitud, samal viisil nagu taotlus esitati, välja arvatud juhul, kui see ei võimalda isikuandmeid turvaliselt edastada. Sellisel juhul tuleb põhjendada andmete teistsuguse edastusviisi valikut. Elektroonilisel edastamisel tuleb teave enne edastamist krüpteerida.

2.12. AKSi selgituste kohaselt kontrollis ta asutusele saabunud päringute menetlemisel juurdepääsupiirangu märgete korrektsust, kuid regulaarseid pistelisi kontrolle ei teinud, kuna ministeeriumis tegeleb avaliku teabega seotud küsimustega strateegiaosakonna nõunik. Talle teadaolevalt kontrollib dokumendihaldussüsteemis isikuandmetega seotud juurdepääsupiiranguid ka RTK. Viimase aasta jooksul ei olnud AKSil vahetut suhtlust AKIga. EHRiga seotud menetluses osales ta inspektsioonile vastuste ja seisukohtade koostamisel, vahetut suhtlust korraldas ehitustegevuse valdkonnajuht.

2.13. **AKSi ülesannete täitmisega seotud töökorraldus:** Kuna AKSi ülesandeid täidetakse põhiülesannete kõrval lisaülesandena, tuleb isikuandmete kaitse küsimustega tegelemiseks vajaduse korral töökoormust ümber korraldada. Selleks suunab osakonnajuhataja võimaluse korral osa AKSi muudest ülesannetest teistele teenistujatele.

TRAM

2.14. **TRAMis on AKSiks määratud teabejuhtimise osakonna[44] andmekaitsespetsialist L. T., kes täidab vastavat ametikohta täiskoormusega (1,0 koht).** E-äriregistri andmetel algasid tema volitused 15.10.2024. **AKS allub teabejuhtimise osakonna juhatajale ning tal endal alluvaid ei ole**.

2.15. Teenistuja ametijuhendi peatükis 3 on sätestatud AKSi ülesanded, mille kohaselt täidab ta järgmisi ülesandeid:
- isikuandmete kaitse nõuete täitmise tagamine;
- teenistujate nõustamine isikuandmete töötlemisega seotud kohustuste osas;
- asutuse avaliku dokumendiregistri (ADR) kontrolli teostamine;
- isikuandmete töötlemise ülevaadete koostamine ning
- muid tööülesandeid, mis tulenevad ametikoha eesmärgist ja vastutusvaldkonnast.

2.16. AKSi kontaktandmed – nimi ja e-posti aadress – on avalikult kättesaadavad e-äriregistris. TRAMi välisveebi isikuandmete töötlemise alamlehel on isikuandmete töötlemisega seotud küsimuste puhul avaliku pöördumise kontaktina märgitud asutuse üldmeiliaadress info@transpordiamet.ee. AKSi sõnul registreeritakse kõik üldmeiliaadressile laekuvad pöördumised, sh isikuandmete töötlemisega seotud küsimused, dokumendihaldussüsteemis ning suunatakse menetlemiseks vastutavale struktuuriüksusele või protsessiomanikule.

2.17. Isikuandmete töötlemisega seotud teabenõuete korral pöördub AKS vastuskirja koostamiseks vastava infosüsteemi peakasutaja poole, kes edastab vajalikud selgitused või täpsustused. AKSi sõnul on selline töökorraldus võimaldanud tal oma ülesandeid täita tõhusalt ja katkestusteta.

2.18. Asutuse siseveebis on esitatud AKSi rolli täitja kontaktandmed, mille kaudu saavad asutuse teenistujad temaga vajadusel ühendust võtta.

2.19. Asutuses on määratud AKSi asendajad puhkuste ja muude töölt eemalviibimiste ajaks. Asendajana tegutseb teabejuhtimise osakonna juhataja või varasem AKSi ülesannete täitja R. Õ. Selline korraldus tagab AKSi rolli järjepidevuse ja nõuete täitmise ka AKSi puudumise perioodil.

2.20. AKSi sõnul on tal olemas kõik vajalikud vahendid ametijuhendis kirjeldatud ülesannete täitmiseks. Tal puudub asutuses kasutatavatele infosüsteemidele ja registritele kõrgeima taseme kasutajaõigus (superadmin), kuid AKSi hinnangul ei ole selline ligipääs tema tööülesannete täitmiseks vajalik. Arvestades, et ta ei ole ühegi süsteemi peakasutaja, peab ta rollide lahusust asutuses piisavalt tagatuks.

2.21. **Hea praktika:** 2025 oktoobrini kontrollis AKS iganädalaselt dokumendiregistri juurdepääsupiirangute (AK-märgete) korrektsust. AKSi töömahu suurenemise tõttu muudeti töökorraldust: dokumendihalduse üksuse konsultant kontrollib Deltas juurdepääsupiirangute märkeid igapäevaselt ning AKS teostab iga kahe nädala tagant järelkontrolli. Seega toimub asutuses kahekordne kontroll – esmase kontrolli viib läbi dokumendihalduse konsultant, millele järgneb AKSi poolne järelkontroll.

2.22. AKS on vajadusel konsulteerinud AKIga nii telefoni kui e-posti teel. Näiteks pöördus ta AKI poole olukorras, kus dokumendile ei olnud lisatud AK-märgist ning veebileht dokumendiregistrid.karlerss.com koondas avalikest dokumendiregistritest isikuandmeid. Probleem ilmnes kolme isiku pöördumise järel, kuna nende isikuandmed olid leitavad otsingumootorites. AKI selgitas, et vastutav töötleja on asutus ning andis juhised olukorra lahendamiseks, sh võimaluse pöörduda otsingumootori süsteemihalduri poole või teavitada isikuid, et nad saaksid taotleda oma andmete kustutamist. AKS teavitas kõiki kolme isikut ning üks neist kinnitas, et tema andmed on veebilehelt kustutatud.

2.23. **Vestluses selgunud väljakutsed seoses AKSi rolli täitmisega:**
- AKSi sõnul saab ta isikuandmete töötlemise mõjuhinnangu koostamise vajadusest sageli teada alles siis, kui infosüsteemi arendus on juba käimas või süsteem on asutuses kasutusele võetud. AKS on hilise teavitamise probleemist korduvalt teavitanud oma vahetut juhti, kes on omakorda suhelnud protsessiomanike, osakonnajuhatajate ja teenusejuhtidega, et tagada AKSi varajane kaasamine mõjuhinnangut eeldavatesse tegevustesse.
- AKSi sõnul teeb ta asutusesiseselt koostööd eelkõige ühe õigusosakonna juristi ning oma vahetu juhiga. Arvestades isikuandmete kaitsega seotud töömahu kasvu, teema üha sagedasemat päevakorda tõusmist ning valdkonna olulisust asutuse tegevuses, peab AKS tõenäoliseks, et rolli tõhusaks ja järjepidevaks täitmiseks võib osutuda tulevikus vajalikuks kaasata lisaks temale vähemalt üks täiendav isik, kes toetaks andmekaitsega seotud teemade katmist.

KeA

2.24. **KeAs on AKSi ülesannete täitmine korraldatud andmekaitse töörühma kaudu, mis on moodustatud juhtkonna otsusega**. Töörühma koosseis, kontaktkorraldus ja ülesanded on sätestatud juhtkonna 25.08.2025 otsuses nr 1-9/25/22 „KeA andmekaitse töörühma liikmed ja ülesanded“. Otsuse kohaselt kuuluvad töörühma

[44] Aruandes kasutatakse struktuuriüksuse ja selle juhataja nimetust, mis kehtis aruandes käsitletud ajal. Alates 1. juunist 2026 on teabejuhtimise osakonna nimetus dokumendihalduse osakond ning vastavalt on muutunud ka osakonna juhataja ametinimetus.

sisekontrolli nõunik A. M., digijuht K. T. ja teenindusosakonna juhtivspetsialist U. A. Töörühma peamiseks kontaktisikuks on A. M., kes on samal kuupäeval kantud e-äriregistrisse asutuse AKSina. KeA siseveebi klienditeeninduse lehel on töörühma liikmete nimed eraldi välja toodud, et tagada teenistujatele selge ülevaade, kelle poole saavad nad isikuandmetega seotud küsimustes pöörduda.

2.25. Juhtkonna otsuse kohaselt on andmekaitse töörühmal järgmised ülesanded:
- olla andmesubjektidele kontaktisikuks kõigis küsimustes, mis on seotud nende isikuandmete töötlemise ja andmekaitseliste õiguste kasutamisega;
- teavitada ja nõustada organisatsiooni juhtkonda ning personali andmekaitse alal, vajadusel ka partnerasutusi;
- jälgida andmekaitsenormide rakendamist, sh vastutusvaldkondade jaotamist, personali teadlikkust ja koolitamist ning andmekaitselist auditeerimist;
- anda nõu seoses andmekaitsealase mõjuhinnanguga ning jälgida selle toimimist ning
- teha koostööd Andmekaitse Inspektsiooniga, olles tööandja kontaktisikuks.

2.26. Juhtkonna protokollilise otsusega moodustatud andmekaitse töörühma loomise otsuses ei olnud määratletud töörühma alluvussuhet peadirektorile. Kinnitamata isikuandmete kaitse korra eelnõu kohaselt tegutseb andmekaitse töörühm oma ülesannete täitmisel peadirektori otsealluvuses. Töörühm ei kuulu ühegi struktuuriüksuse koosseisu ning täidab talle pandud ülesandeid asutuseüleselt.

2.27. **Töörühma liikmed täidavad andmekaitsega seotud ülesandeid oma põhiülesannete kõrval**. AKSi rollile ei ole määratud kindlat töömahtu. Töörühma sõnul sõltub töö intensiivsus muutuvatest teguritest, sh pöördumiste arvust, uute töötlemistoimingute lisandumisest, riskihinnangute ja mõjuhinnangute (DPIA) vajadusest, rikkumiste käsitlemisest ning kooskõlastuste mahust. Tööjaotus ja prioriteedid lepitakse vajadusel kokku töörühma siseselt ning kaasusepõhiselt. Ülesannete täitmist toetatakse töökorralduslikult järgmiselt:
- sisuliste töötlemistoimingute eest vastutab protsessi omanik,
- tehniliste meetmete osas kaasatakse digijuht või infoturbe spetsialist,
- õiguslike küsimuste korral vajadusel õigusnõustamine,
- töörühm koondab pädevuse ja annab suunised.

2.28. **Töörühmal on loodud Teamsi suhtluskanal, mida kasutatakse andmekaitsega seotud teemade arutamiseks ja jooksva infovahetuse korraldamiseks**. Töörühma sõnul ei toimu liikmete vahel regulaarseid kohtumisi, suhtlus toimub peamiselt vajaduspõhiselt ning juhtumite käsitlemisel kasutatakse nii Teamsi kanalit kui ka e-kirjavahetust. Töörühm tõi koostööpraktika näitena juhtumi, kus isik esitas päringu kõigi tema kohta alates 2020. aastast kogutud andmete kohta ning lisas päringusse ka nelja teise isiku andmete küsimise. Kuna KeAs kasutatakse mitut andmebaasi (sh KOTKAS, OKAS jt), tuli päringu menetlemiseks läbi töötada kõik asjakohased andmekogud. Strateegia- ja analüüsiosakonna juhataja määras ülesande täitjaks töörühma liikme ning päringu käsitlemine toimus töörühma siseselt, et tagada ühtne ja korrektne vastus.

2.29. **Andmekaitse töörühmal ei ole sõltumatuse tagamiseks koostatud eraldi sisemisi reegleid ega kirjalikke põhimõtteid**. Sõltumatust tagatakse töökorralduslike lahenduste ja kujunenud praktikaga. Töörühma hinnangul hinnatakse võimalikke huvide konflikte juhtumipõhiselt ning vajaduse korral otsustatakse, milline töörühma liige konkreetset pöördumist menetleb. Näitena toodi juhtum, kus Transpordiamet küsis selgitust huvide deklaratsioonide kontrolli käigus konkreetsete sõidukiandmete kasutamise kohta. Töörühmas arutati, kas päringut peaks menetlema sama liige või keegi teine. Otsustati, et päringule vastab liige, kellele peadirektori käskkirjaga on määratud huvide deklaratsioonide kontrollimise ülesanne, kuna ta on pädev selgitusi andma.

2.30. **Töörühma hinnangul on töö järjepidevus tagatud koosseisu, selge tööjaotuse ja ühtse kontaktkorralduse kaudu**. Kõigil liikmetel on vajalikud õigused ja pädevused, mis võimaldavad ülesandeid täita ka liikmete ajutise eemaloleku korral. Eraldi asenduskorda ei ole, kuid asendamine toimub praktikas olukorrast lähtuvalt, sh automaatvastustes märgitud suuniste alusel. Liikmed ei viibi üldjuhul samaaegselt eemal ning kriitiliste kompetentside puudumist ei ole esinenud.

2.31. KeA välisveebi isikuandmete töötlemise alamlehel on isikuandmete töötlemisega seotud küsimuste puhul avaliku pöördumise kontaktina märgitud e-posti aadress info@keskkonnaamet.ee. KeAs registreeritakse kõik üldmeiliaadressile laekuvad pöördumised, sh isikuandmete töötlemisega seotud küsimused dokumendihaldussüsteemis ning suunatakse menetlemiseks vastutavale struktuuriüksusele või protsessi omanikule. **Töörühma selgituste kohaselt** lepitakse üldmeiliaadressile saabuvate pöördumiste menetlemine töörühmasiseselt kokku, mis on võimaldanud tagada AKSi ülesannete täitmise ka liikmete ajutise eemaloleku või töövõimetuse ajal.

2.32. Töörühma sõnul on neil AKSi ülesannete täitmiseks vajalikud ligipääsud dokumentidele ja infosüsteemidele olemas. Samas tõi töörühm välja, et kui ligipääs mõnele süsteemile või dokumendile puudub, pöördutakse

vastutava isiku poole ning õigused antakse üldjuhul kiiresti. Töörühma hinnangul tagab selline töökorraldus õigeaegse juurdepääsu vajalikele andmetele ja protsessiomanike infole ning võimaldab täita AKSi ülesandeid katkestusteta.

2.33. Andmekaitse töörühma selgituste kohaselt on teenindusosakonna referendid lisatud KIRKEs dokumentide menetlusvoogudes dokumentide kooskõlastajateks. Enne dokumendi allkirjastamist on referendi ülesanne kontrollida dokumentide vastavust asutuses kehtestatud vorminõuetele ja teabehalduse korrale ning juurdepääsupiirangute ja -märgete vastavust avaliku teabe seaduse nõuetele. Lisaks teostab teenindusosakonna juhtivspetsialist, andmekaitse töörühma liige U. A. regulaarselt kord nädalas ADRis kvaliteedikontrolli. Puuduste tuvastamisel teavitab teenindusosakonna teenistuja sellest dokumendi koostajat, kes teeb vajalikud parandused.

2.34. Töörühmal on olnud suhtlust AKIga, näiteks 28.05.2026 esitas KeA AKIle teavituse isikuandmete rikkumisest. 27.06.2026 andis töörühma liige AKile teavet menetluskäigu kohta.

2.35. **Vestluses selgunud väljakutsed seoses AKSi rolli täitmisega:**

- Andmekaitse töörühmal ei ole eraldi dokumenti, mis määratleks liikmete vastutusvaldkonnad ja ülesannete jaotuse. Kuigi rollid on töörühmasiseselt kokku lepitud (dokumendihaldus, IT-süsteemidega seotud teemad, õigusselgus ja reeglistik), ei ole need põhimõtted ametlikult fikseeritud, mis võib põhjustada ebaselgust rollide ja vastutuste osas.
- Töörühma hinnangul on AKSi funktsiooni täitmine muutunud töömahukamaks, eriti isikuandmete kaitse valdkonnas. Töörühma liikme sõnul kulub tal ligikaudu pool tema tööajast andmekaitsega seotud tegevustele, sh päringutele vastamisele. Töökoormuse kasv viitab vajadusele tööülesannete ümberjaotamise või täiendavate ressursside järele ning vajadusel ka töörühma laiendamisele.
- Töörühm on tuvastanud, et mitmes valdkonnas on vaja täiendada juhiseid ja töökorraldust, et tagada AKSi funktsiooni tõhusus ja järjepidevus. Kuigi koostöö KliM AKSiga toimib hästi ja ta pakub pädevat nõu, ei asenda see vajadust selgemate sisemiste põhimõtete ja ühtsema töökorralduse järele.

KAUR

2.36. **KAURis on AKSiks määratud üldosakonna jurist I. S.** E-äriregistri andmetel algasid tema volitused 12.02.2025. AKSi määramine on vormistatud 30.06.2024 allkirjastatud töölepingu lisa punktiga 2.2, millega liideti I. S. tööülesannetele ametijuhendi punktiga 3.10 AKSi ülesanded. **AKS allub üldosakonna juhatajale ning tal endal alluvaid ei ole**.

2.37. Teenistuja ametijuhendi punktis 3.10 on sätestatud AKSi ülesanded, mille kohaselt ta:

- nõustab ja teavitab töötajaid andmekaitsenormidest;
- jälgib isikuandmete kaitse põhimõtete järgimist, sh koolitab ja auditeerib andmete töötlejaid;
- annab taotluse korral nõu seoses andmekaitsealase mõjuhinnanguga ning jälgib selle toimimist ning
- teeb koostööd ja on kontaktisikuks järelevalveasutustele.

2.38. AKSi kinnitusel täidab ta vastavat rolli lisaülesandena oma põhitööülesannete kõrval. Tal puudub ülevaade, millises mahus ta AKSi ülesandeid täidab, ning rolliga seotud kohustusi täidetakse vastavalt vajadusele, mitte kindlaksmääratud töömahu või ajakulu alusel.

2.39. KAURi siseveebi isikuandmete kaitse teemalehel on märgitud, et asutuses täidab AKSi ülesandeid jurist I. S. Samal teemalehel on esitatud ka AKSi kontaktandmed, mille kaudu saavad asutuse teenistujad isikuandmete kaitset puudutavate küsimuste korral pöörduda.

2.40. AKSi kontaktandmed – nimi ja e-posti aadress – on avalikult kättesaadavad e-äriregistris. KAURi välisveebi isikuandmete töötlemise alamlehel on isikuandmete töötlemisega seotud küsimuste puhul avaliku pöördumise kontaktina märgitud e-posti aadress kaur@envir.ee. Asutuses registreeritakse kõik üldmeiliaadressile laekuvad pöördumised, sh isikuandmete töötlemisega seotud küsimused dokumendihaldussüsteemis ning suunatakse menetlemiseks vastutavale struktuuriüksusele või protsessi omanikule. **AKSi selgituste kohaselt ei ole vaadeldaval perioodil 01.07.2023 – 31.12.2025 asutusele esitatud teabenõudeid, mis oleksid seotud isikuandmete töötlemisega**. 09.09.2026 laekus asutusele ühelt isikult nii teabenõue kui ka andmesubjekti päring tema isikuandmete töötlemise osas, nädal hiljem saabus täiendav teabenõue. Asutus on isikule vastanud.

2.41. Asutuses ei ole määratud konkreetset AKSi puhkuseasendajat. AKSi puhkusel viibimisel või puudumisel täidab tema ülesandeid juhataja määratud töötaja ja nende ülesannete osas, milliseid on volitatud täitma ainult AKS, esindab kas asutuse juht või erandkorras tööülesannetest eemal viibiv AKS.

2.42. AKSi sõnul on tal olemas kõik vajaliku vahendid ametijuhendis kirjeldatud ülesannete täitmiseks. Juhtkonna ja AKSi vahel on kokku lepitud, et töö planeerimisel lähtutakse organisatsioonile pandud ülesannetest ning eesmärgist tagada nõuetele vastavad tegevused ja väljundid. Töö planeerimisel arvestab jurist/AKS tööülesannete prioriteetsust, kusjuures õigusaktidest tuleneva tähtajaga ülesanded käsitatakse

prioriteetsetena. Kokkuleppe kohaselt on juristil/AKSil õigus ja kohustus määrata tööülesannete täitmise järjekord ja tähtsus.

2.43. AKS ei ole seni eraldi kontrollinud avaliku dokumendiregistri juurdepääsupiirangute korrektsust, kuna dokumendiregistri igapäevaseid kontrolle – sh juurdepääsupiirangute rakendamist ja nende põhjendatust – teostavad dokumendihaldurid. Juhul kui dokumendihalduritel tekib juurdepääsupiirangu kohaldamisel küsimusi, konsulteerivad nad isikuandmekaitse teemadel AKSiga. AKS on juhtinud dokumendihaldurite tähelepanu vajadusele tagada AK märke korrektne rakendamine ning tuvastanud juhtumeid, kus märge ei olnud konkreetse päringu puhul põhjendatud. Ühes sellises olukorras arutati juristidega, kas e-kirja tuleks käsitleda juriidilise isiku või eraisiku pöördumisena, kuivõrd eraisiku e-posti aadressi kasutamine eeldaks andmekaitsemärke lisamist. AKSi hinnangul oli tegemist juriidilise isiku nimel saadetud päringuga, mistõttu AK märget ei olnud vaja lisada, ning juristid nõustusid selle seisukohaga. Selguse saamiseks ei pöördutud antud juhtumi puhul AKI poole.

2.44. AKSi sõnul on suhtlus AKIga olnud minimaalne, kuna AKI veebilehel kättesaadavad juhised on tema hinnangul piisavad ning täiendava nõu küsimise vajadust ei ole tekkinud. Samas on ta suhelnud AKIga raja- ja seirekaamerate kasutamise teemal, mis tõstatus pärast seda, kui KAURi seirekaamerale jäi peale hundi ebaseaduslikult tapnud isik ning KeA alustas juhtumi põhjal menetluse. Menetluses kasutati seirekaamera salvestist tõendina. Isik vaidlustas kohtus KeA tegevuse ja selle raames ka tõendi kasutamise lubatavuse, tuginedes asjaolule, et tegemist on ebaseadusliku tõendiga. Kohus leidis otsuses, et KeAl oli õigus kasutada KAURi kaamerasalvestist. Menetlusosaline pöördus samal teemal ka AKI poole, mille tulemusel menetles AKI KAURi raja- ja seirekaamerate kasutamist ja tegi asutusele hoiatuse ning kohustas kaamerad seadustama.

2.45. **Vestluses selgunud väljakutsed seoses AKSi rolli täitmisega:**

- AKSi rolli üleandmisel ministeeriumist KAURile ei olnud ministeerium varasemalt piisavalt tähtsustanud isikuandmete kaitse valdkonda ega taganud ülesannete üleminekuks vajalikku ettevalmistust. Üleandmisel ei antud KAURile selget teavet, et AKSi rolli täitmiseks vajalikud korrad, ülevaated ja analüüsid on ministeeriumi tasandil koostamata ning asutustel tuleb need tagantjärele välja töötada. Sellises olukorras ei saanud KAURi juhtkonnal kujuneda arusaama, et isikuandmete kaitse teematika on valitsemisalas prioriteetne valdkond. Tegevuste ulatus ja teema olulisus sai KAURi juhtkonnale selgemaks alles pärast osalemist siseauditi korraldatud valitsemisalaülesel seminaril. Lisaks ei hinnanud ministeerium, et ulatusliku ja kogu asutust hõlmava AKSi ülesande täitmine eeldab asutustelt täiendavaid ressursse. Ministeerium ei eraldanud KAURile AKSi rolli täitmiseks eraldi finantsvahendeid, mis suurendas riski, et rolli ei ole võimalik nõuetekohaselt täita.

RiL

2.46. **RiLis on AKSiks määratud juhtkonna assistent A. K**. E-äriregistri andmetel algasid tema volitused 22.05.2025. AKSi määramine on vormistatud töölepingu NB00-3-2/10 lisas nr 3. Isik täidab AKSi rolli alates 01.04.2025. **AKS allub personaliüksuse juhile ning tal endal alluvaid ei ole**.

2.47. Teenistuja ametijuhendi punktides 3.9.-3.10 on sätestatud AKSi ülesanded, mille kohaselt ta:

- teavitab ja nõustab vastutavat töötlejat või volitatud töötlejat ning isikuandmeid töötlevaid töötajaid seoses nende kohustustega, mis tulenevad isikuandmete kaitse üldmäärusest ja muudest Euroopa Liidu või liikmesriikide andmekaitsenormidest;
- jälgib andmekaitse määruse, muude liidu või liikmesriikide andmekaitsenormide ja vastutava töötleja või volitatud töötleja isikuandmete kaitse põhimõtete järgimist.

2.48. AKSi kinnitusel täidab ta rolli lisaülesandena oma põhitööülesannete kõrval. Rolli täitmisele kuluvat töömahtu ei ole eraldi määratletud ning ülesandeid täidetakse vastavalt vajadusele. Varasema hinnangu kohaselt kulus rollile ligikaudu 2–3 tundi nädalas. **AKSi sõnul on töökoormus viimastel kuudel suurenenud, kuna tavapäraste ülesannete kõrval on olulist töömahtu nõudnud isikuandmete töötlemistoimingute ülevaate esmakordne koostamine ja käesoleva töö läbiviimises osalemine**. Need tegevused on ajutise iseloomuga, mistõttu ei pruugi ülevaate koostamise ajal kirjeldatud koormus kajastada AKSi tavapärast töömahtu pärast nende tegevuste lõppemist. Töömaht võib stabiliseeruda ning 2–3 tundi nädalas osutuda realistlikuks, kui töötlemisülevaade valmib, protsessid ühtlustatakse ja töökorraldus kujuneb püsivamaks.

2.49. AKSi kontaktandmed – nimi ja e-posti aadress – on avalikult kättesaadavad e-äriregistris. RiLi välisveebi privaatsussätete alamlehel on isikuandmete töötlemisega seotud küsimuste puhul avaliku pöördumise kontaktina märgitud e-posti aadress andmekaitse@riigilaevastik.ee. **AKSi kinnitusel on sellele postkastile lisaks temale ligipääs ka tugiteenistuse direktoril, mis võimaldab isikuandmete kaitsega seotud pöördumistele vastata ka AKSi töölt eemalviibimise ajal**.

2.50. RiLis ei ole määratud konkreetset AKSi puhkuseasendajat. Tema puudumiste ajal täidab asendaja rolli isik, kes on märgitud AKSi puhkusetaotluses, kelleks on üldjuhul AKSi vahetu juht.

2.51. AKSi kinnitusel ei ole tal asutuse kõikidele infosüsteemidele eripärast juurdepääsu. Näiteks kasutab ta sõidupäevikusüsteemi tavakasutaja õigustes, kuna laiemaid õigusi ei ole tema igapäevatööks vaja. PlanPro keskkonnale on tal samuti juurdepääs kasutaja rollis. DHSis on tal seevastu täielikud õigused, kuna ta täidab dokumendihalduri administraatori ülesandeid.

2.52. AKSi sõnul kontrollib ta KIRKEs AK-märke olemasolu. Asutusse saabuvad teabenõuded liiguvad esmalt juhtkonna assistendi kaudu, kes täidab asutuses ka AKSi lisaülesandeid, mistõttu on ta nende menetlemisse kaasatud juba varases etapis. Kuna asutuse tegevus ei ole suunatud eraisikutele, saabub füüsilistelt isikutelt väga vähe teabenõudeid ning teabehalduril (AKSi rolli täitjal) on võimalik nende üle järjepidevalt järelevalvet teostada. Enamik teabenõudeid pärineb juriidilistelt isikutelt. Õigus- ja hankeüksuse juhi sõnul ei saa juhtkonna assistent, kes täidab ühtlasi AKSi rolli, sõltumatuse tagamiseks olla isikuandmetega seotud teabenõudele vastaja. Sellisel juhul määratakse vastajaks teine töötaja, et vältida rollikonflikti ja tagada menetluse objektiivsus.

2.53. Viimase poolaasta jooksul ei ole AKSil olnud AKIga suhtlust.

KeMIT

2.54. **KeMITis on AKSina määratud arendus- ja andmekaitsenõunik K. K.**, kelle volitused algasid e-äriregistri andmetel 14.10.2024. AKSi määramine vormistati 17.09.2024 töölepingu nr 900-3-3/32 lisa nr 2 muutmisega, millega täiendati tema ametijuhendit punktis 3.3 sätestatud AKSi ülesannetega. **AKS allub otse direktorile ning tal ei ole alluvaid.** AKSi sõnul toetavad rolli täitmist iganädalased 1:1 kohtumised asutuse juhiga, kus käsitletakse nii andmekaitsega seotud teemasid kui ka muid töövaldkondi.

2.55. Teenistuja ametijuhendi punktis 3.3 on sätestatud AKSi ülesanded, mille kohaselt ta koostab ja uuendab asutuse andmekaitset reguleerivaid õigusakte ja juhiseid, koordineerib andmekaitse alaste nõuete täitmist ning nõustab ja koolitab selles valdkonnas andmetöötlejaid ning korraldab andmekaitsealaste mõjuhinnangute tegemist. **Ka KeMITi isikuandmete töötlemise korras on toodud AKSi ülesanded**.

2.56. AKSi kinnitusel täidab ta rolli lisaülesandena oma põhitööülesannete kõrval, panustades keskmiselt 8–12 tundi nädalas.

2.57. KeMITi siseveebis on esitatud AKSi rolli täitja kontaktandmed, mille kaudu saavad asutuse teenistujad temaga vajadusel ühendust võtta. AKSi kontaktandmed – nimi ja e-posti aadress – on avalikult kättesaadavad e-äriregistris.

2.58. KeMITi välisveebi andmekaitsetingimuste alamlehel on isikuandmete töötlemisega seotud küsimuste puhul avaliku pöördumise kontaktina märgitud e-posti aadress andmekaitse@kemit.ee. AKSi sõnul puudub teistel asutuse teenistujatel ligipääs sellele e-posti aadressile, mistõttu jälgib ta seda postkasti ka puhkuse ajal.

2.59. AKSi kinnitusel ei ole talle määratud ametlikku asendajat. Tema hinnangul ei ole ühe kindla asendaja määramine senise töökorralduse juures olnud vajalik, kuna kriitiliste turvaintsidentide käsitlemisel soovib ta olla kaasatud ka eemaloleku ajal. Samas tähendab selline korraldus, et andmekaitse postkasti ja kriitiliste küsimuste jälgimine sõltub olulisel määral AKSi enda kättesaadavusest.

2.60. AKSi kinnitusel on tal olemas kõik ametijuhendis sätestatud ülesannete täitmiseks vajalikud vahendid. AKSile on tagatud vajaduspõhine juurdepääs asutuse infosüsteemidele ja registritele ulatuses, mis on infoturbe põhimõtetest lähtudes põhjendatud.

2.61. Isikuandmete töötlemisega seotud teabenõuete menetlemisel tugineb AKS vastuskirjade koostamisel süsteemiadministraatoritelt saadud selgitustele ja täpsustustele. Selline töökorraldus võimaldab AKSil täita ametijuhendis sätestatud ülesandeid.

2.62. Asutuse selgituste kohaselt vastutab dokumendi avalikustamise seadete või AK juurdepääsupiirangu määramise eest dokumendi koostaja või dokumendihaldur. Dokumendihalduse tööprotsessis läbivad dokumendid enne registreerimist dokumendihalduri, kellel on võimalik vajaduse korral lisada AK juurdepääsupiirang juhul, kui dokumendi koostaja ei ole seda määranud. AKS-i sõnul ei teosta ta ADRis dokumentide avalikustamise seadete ja määratud AK juurdepääsupiirangute regulaarset järelkontrolli. Tema kontroll on juhtumipõhine ning toimub juhul, kui temani jõuab teave võimalikust puudusest.

2.63. AKSi sõnul on tal viimase aasta jooksul olnud AKIga vajaduspõhist suhtlust, peamiselt operatiivküsimuste lahendamiseks. Viimastel kuudel ei ole KeMITil olnud vajadust AKI poole otseselt pöörduda, kuid vajaduspõhine kontakt on jätkuvalt tagatud. KeMITi volitatud töötleja rollist tulenevalt on AKS toetanud vastutavaid töötlejaid valitsemisalas aset leidnud intsidentidega seotud teabe koondamisel ning vajaduse korral edastanud AKIle täiendavat teavet või tehnilisi selgitusi. Samuti on AKS osalenud AKI koolitustel ja üritustel, et hoida end kursis järelevalveasutuse praktikate, juhiste ja arengutega.

EGT

2.64. EGT esitatud teabe kohaselt täidab alates 04.12.2025 AKSi ülesandeid lisaülesandena õigusnõunik S. P. **E-äriregistri 01.09.2026 andmete kohaselt oli AKSina siiski jätkuvalt märgitud varasem rollitäitja**. Asutuse selgituste kohaselt on kavas e-äriregistri andmed ajakohastada, et need vastaksid tegelikule rollijaotusele. Aruande kommenteerimise ajal ajakohastati registriandmed ning alates 14.10.2026 on EGTs AKSina registris märgitud tegelik rollitäitja.

2.65. Varasema AKSi selgituste kohaselt täitis tema puudumisel, sh puhkuse ajal, vastavat rolli asutuse üldosakonna juhataja. Praeguse AKSi kinnitusel kehtib sama kokkulepe, et tema puudumisel, sh puhkuse ajal täidab AKSi rolli asutuses üldosakonna juhataja. Asutuse struktuuri järgi allub AKSi ülesandeid täitev õigusnõunik vahetult asutuse direktorile.

2.66. Töölepingu tingimuste muutmise lepingus ega ametijuhendis ei ole AKSi ülesannete täitmist praegu eraldi sätestatud, mistõttu ei ole rolli ülesanded ja töömaht töökorralduslikes dokumentides veel selgelt määratletud. AKSi sõnul on ametijuhendi muutmine kavandatud lähiajal. AKSi rolli täitmiseks ei ole eraldi kokku lepitud töömahtu.

2.67. Asutus on võimaldanud praegusel AKSi rollitäitjal osaleda ajavahemikul 03.03.–15.05.2026 Tallinna Tehnikaülikooli täiendkoolitusel „Eksperdi tasandil andmekaitsespetsialist (DPO)“. Asutuse ja AKSi selgituste kohaselt oli koolituse eesmärk toetada rollitäitja ametialase pädevuse kujunemist. AKSi sõnul andis koolitus põhjaliku ülevaate isikuandmete kaitse nõuetest ja praktikast ning tõi esile vajaduse teha asutuses täiendavat tööd isikuandmete kaitse korralduse edasiarendamiseks.

2.68. Sõltumatuse tagamise kohta selgitas AKS, et tema hinnangul ei teki AKSi ja õigusnõuniku rollide samaaegsel täitmisel otseseid rollikonflikte. Võimalike rollikonfliktide ilmnemisel korraldatakse töö tema sõnul selliselt, et otsustusprotsessis osaleb teine pädev isik või tehakse otsus ilma AKSi osaluseta. Vajadusel hindab AKS küsimust hiljem oma pädevuse piires. AKS rõhutas, et otsuste tegemise eest vastutab vastav otsustaja.

2.69. AKSil puudub kokkupuude isikuandmeid sisaldavate teabenõuete menetlemisega. AKSi sõnul menetletakse EGTs teabenõudeid avaliku teabe seaduse alusel ning menetlus dokumenteeritakse DELTAs. Teabenõude või muu dokumendi sisulise menetlemise eest vastutab töötaja, kelle vastutusvaldkonda käsitletav küsimus kuulub. AKS nõustab menetlejat isikuandmete kaitse küsimustes ja kontrollib vajaduse korral nõuete järgimist.

2.70. AKSi selgituste kohaselt ei ole ta seni DELTAs kontrollinud isikuandmeid sisaldavatele dokumentidele määratud juurdepääsupiirangu märgete olemasolu ega õigsust ning tal puudub varasem kokkupuude selliste kontrollide tegemisega. AKSi hinnangul ei peaks nende märgete kontrollimine toimuma ühekordsete tegevustena, vaid olema dokumendi- ja andmehalduse tavapärase töökorralduse osa ning toimuma jooksvalt ja järjepidevalt. Samuti ei ole AKS enda sõnul alates rolli täitma asumisest AKIga suhelnud.

2.71. AKSi selgituse kohaselt on asutuse juhtkond teadvustanud isikuandmete kaitse korraldamise vajadust ning eraldanud rolli täitmiseks asutuses ressursse. **Samas tõi AKS rolli täitmise korraldusega seoses esile järgmised tähelepanekud**:

- AKSi ülesannete täitmist mõjutavad olemasolevate ressursside maht ning asjaolu, et AKSi ülesandeid täidetakse õigusnõuniku põhiülesannete kõrval. Lisaks ei ole asutuses eraldi kokku lepitud töömahtu AKSi rolli täitmiseks, mis võib mõjutada ülesannete planeerimist ja prioritiseerimist.
- AKSi hinnangul võiks asutus kaaluda töö järjepidevuse ning rolliga seotud ülesannete õigeaegse täitmise toetamiseks AKSi funktsiooni korraldamist mitme teenistuja vahel. See aitaks tagada asendatavuse ajutiste äraolekute korral ning toetada dokumentide koostamist ja koolituste läbiviimist.
- Samuti tõi AKS esile, et isikuandmete kaitsega seotud tegevused võiksid olla selgemini määratletud tema tööülesannetes või tegevusplaanis.

ELM

2.72. **E-äriregistri 15.05.2026 seisuga on asutuse AKSina märgitud endine KeMi infoturbejuht, kelle teenistusuhe lõppes 19.01.2022.** Praktikas täitis AKSi ülesandeid endine büroojuht N. O., kes jälgis võimaluste piires andmete turvalise töötlemise nõuete täitmist ning täitis rolli lisaülesandena. Pärast tema teenistusest lahkumist anti AKSi ülesannete täitmine üle K. K., kes täidab neid samuti lisaülesandena.

2.73. **ELMi välisveebi alamlehelt „Ametlik info“ ei ole võimalik leida eraldi e-posti aadressi, mille kaudu saaksid isikud asutuse poole andmekaitsega seotud küsimustes pöörduda.** Asutuse edastatud teabe kohaselt luuakse selleks eraldi e-posti aadress „LM vihje“, mille kohta lisatakse vastav märge ka veebilehele.

2.74. Töö käigus esitatud teabest ei nähtunud, et AKSi rolli täitmine oleks vormistatud ametijuhendis, töölepingu lisas või muus töökorralduslikus dokumendis. Samuti ei nähtunud, et oleks määratud AKSi rolli täitmiseks vajalik töömaht, aruandlusliin, asendamise kord või kontaktpunkti toimimise täpsem korraldus. **Arvestades ELMi tegevusmahu suurenemist Loodusmaja valmimisega, vajab AKSi rolli asutusepõhine korraldus juhtkonna tasandil eraldi otsustamist ja vormistamist**.

3. Isikuandmete töötlemisülevaadete olemasolu (GDPR artikkel 30).

Lähtekoht: Asutusel peab olema ajakohane isikuandmete töötlemisülevaade (töötlemistoimingute register), mis sisaldab GDPRi artiklis 30 nõutud andmeid, sh vastutava töötleja ja AKSi kontaktandmed, töötlemise eesmärke, andmesubjektide ja isikuandmete kategooriaid, vastuvõtjate kategooriaid, andmete edastamist ning võimaluse korral säilitustähtaegu ja turvameetmete üldist kirjeldust. Ülevaate haldamine peab olema selgelt korraldatud, määratud vastutajatega ja kirjeldatud ajakohastamise korraga. Kui ülevaade ei ole veel valminud, peavad olema määratletud selle koostamise etapp, planeeritud halduskorraldus ja vastutajad.

Ülevaates kasutatakse mõistet „töötlemistoimingute register" GDPR artiklis 30 sätestatud isikuandmete töötlemise toimingute registreerimiseks peetava registri tähenduses. Kui asutus kasutab sama ülesannet täitva dokumendi või infosüsteemi kohta nimetust „isikuandmete töötlemisülevaade" või „töötlemisülevaade", käsitatakse seda käesolevas ülevaates töötlemistoimingute registrina.

Töötlemistoimingute register annab süstemaatilise ülevaate asutuse vastutusel tehtavatest isikuandmete töötlemistoimingutest. Register toetab töötlemise õiguspärasuse, läbipaistvuse ja turvalisuse hindamist, andmekaitseriskide juhtimist ning GDPR artikli 5 lõikes 2 sätestatud vastutuse põhimõtte rakendamist. Registri olemasolu ei tõenda siiski iseseisvalt töötlemistoimingute õiguspärasust ega kõigi andmekaitsenõuete täitmist. Nõuetele vastavuse hindamisel tuleb registrikandeid võrrelda tegelike töötlemistoimingute ning neid reguleerivate ja kirjeldavate dokumentidega.

GDPR artikli 30 lõike 1 kohaselt **peab vastutava töötleja register sisaldama vähemalt**:

- vastutava töötleja ning asjakohasel juhul kaasvastutava töötleja, vastutava töötleja esindaja ja andmekaitseametniku nime ja kontaktandmeid;
- töötlemise eesmärke;
- andmesubjektide kategooriate ja isikuandmete liikide kirjeldust;
- vastuvõtjate kategooriaid, kellele isikuandmeid on avalikustatud või avalikustatakse, sh kolmandates riikides asuvaid vastuvõtjaid ja rahvusvahelisi organisatsioone;
- kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile edastamise korral teavet edastamise kohta, sh asjaomase kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni nime, ning ettenähtud juhul sobivate kaitsemeetmete dokumentatsiooni;
- võimaluse korral eri andmeliikide kustutamiseks kavandatud tähtaegu;
- võimaluse korral tehniliste ja korralduslike turvameetmete üldist kirjeldust.

Vastutava töötleja register peab olema kirjalikus, sh elektroonilises vormis, ning järelevalveasutusele taotluse korral kättesaadav. Register võib koosneda mitmest omavahel seotud dokumendist või infosüsteemi osast, kui GDPR artiklis 30 nõutud teave on terviklikult leitav ja esitatav.

GDPR ei sätesta registri ülevaatamise kindlat sagedust, kuid selles kajastatud teave peab vastama asutuse tegelikele töötlemistoimingutele. Seetõttu tuleb registrit ajakohastada töötlemistoimingute muutumisel ja korrapäraselt üle vaadata.

Töötlemise õiguslik alus ja avaliku teabe režiim ei kuulu GDPR artikli 30 lõikes 1 nimetatud kohustuslike andmeväljade hulka. Nende kajastamine töötlemistoimingute registris on avaliku sektori asutuses siiski põhjendatud, sest see toetab töötlemise õiguspärasuse ning teabe juurdepääsu- ja avalikustamistingimuste hindamist. Töötlemistoimingute kaardistamist ja sellest tervikliku ülevaate loomist käsitleb ka Andmekaitse Inspektsiooni „Isikuandmete töötleja üldjuhend".

Lisaks võib register sisaldada asutuse ülesannetest, riskidest ja dokumenteerimisvajadusest lähtuvaid andmeid, näiteks:

- töötlemise eest vastutavat struktuuriüksust;
- kasutatavaid infosüsteeme ja andmekogusid;
- isikuandmete päritolu;
- volitatud töötlejaid;
- töötlemise õiguslikku alust;
- säilitamistähtaja alust;
- andmekaitsealase mõjuhinnangu vajadust;
- registrikande viimase ülevaatamise kuupäeva;
- avaliku teabe režiimi.

Avaliku sektori asutuse puhul on asjakohane märkida lisaks GDPR artikli 6 kohasele õiguslikule alusele ka töötlemiseks aluse andev riigisisene õigusnorm. Eriliiki isikuandmete töötlemisel tuleb arvestada ka GDPR artikli 9 lõikes 2 sätestatud asjakohase alusega.

Avaliku teabe režiimi kajastamine võimaldab hinnata, kas teave on juurdepääsupiiranguga, teabenõude alusel väljastatav, aktiivselt avalikustatav või avaandmetena kättesaadav. Avalik teave ei ole automaatselt avaandmed. Isikuandmeid sisaldava teabe avalikustamisel või taaskasutusse andmisel tuleb hinnata isikuandmete kaitse ja eraelu puutumatuse nõuete järgimist.

Täiendavate andmeväljade valikul tuleb säilitada registri kasutatavus ja ajakohastatavus. Register ei tohiks olla nii üksikasjalik ega mahukas, et selle järjepidev ajakohastamine muutub ebamõistlikult koormavaks.

Kui asutus töötleb isikuandmeid volitatud töötlejana, peab ta GDPR artikli 30 lõike 2 kohaselt pidama registrit vastutavate töötlejate nimel tehtavate isikuandmete töötlemise toimingute kategooriate kohta. **Volitatud töötleja register peab sisaldama vähemalt**:

- volitatud töötleja või volitatud töötlejate ning iga vastutava töötleja, kelle nimel isikuandmeid töödeldakse, nime ja kontaktandmeid;
- asjakohasel juhul vastutava töötleja või volitatud töötleja esindaja ning andmekaitseametniku nime ja kontaktandmeid;
- iga vastutava töötleja nimel tehtava isikuandmete töötlemise kategooriaid;
- isikuandmete kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile edastamise korral teavet edastamise kohta, sh asjaomase kolmanda riigi või rahvusvahelise organisatsiooni nime, ning ettenähtud juhul sobivate kaitsemeetmete dokumentatsiooni;
- võimaluse korral GDPR artikli 32 lõikes 1 nimetatud tehniliste ja korralduslike turvameetmete üldist kirjeldust.

Ka **volitatud töötleja register peab olema kirjalikus, sh elektroonilises vormis**, ning järelevalveasutusele taotluse korral kättesaadav. Registris kajastatud teave peab vastama tegelikele töötlemistoimingutele.

Töötlemistoimingute register on seega nii GDPR artiklist 30 tuleneva dokumenteerimiskohustuse täitmise vahend kui ka asutuse andmekaitsekorralduse töövahend. Täielik, ajakohane ja tegelikele töötlemistoimingutele vastav register toetab asutuse suutlikkust hinnata ning tõendada isikuandmete töötlemise nõuetekohasust.

Ülevaate koostamiseks koondati asutustelt AKSide kaudu teave isikuandmete töötlemisülevaate olemasolu ning töötlemistoimingute registri vastavuse kohta GDPR artikli 30 nõuetele, sh töötlemise eesmärkide, andmesubjektide ja andmekategooriate kirjelduste, andmete vastuvõtjate ja edastuste, säilitustähtaegade ning rakendatud turvameetmete üldise kirjelduse kohta. Samuti koguti teavet ülevaate haldamise ja ajakohastamise korralduse, vastutavate rollide ja üksuste, kasutatavate töövahendite ning ajakava kohta. Juhul, kui asutusel ülevaade puudub, kirjeldatakse selle koostamise hetkeseisu, planeeritud tegevusi ja vastutajaid. Lisaks koondati AKSidelt info võimalike probleemkohtade kohta, mis võivad mõjutada ülevaate koostamist või selle ajakohasena hoidmist.

KliM

3.1. KliMis koostamisel olev isikuandmete kaitse korra eelnõu sätestab, et **isikuandmete töötlemisülevaate koostab AKS koostöös isikuandmeid töötleva struktuuriüksusega**. Sisendi töötlemisülevaate koostamiseks esitab isikuandmeid töötlev struktuuriüksus ning asjakohasel juhul infovara omanik. Eelnõu kohaselt registreerib asutus vastutava töötlejana kõik tema vastutusel tehtavad isikuandmete töötlemise toimingud töötlemisülevaatesse. Töötlemisülevaatesse kantakse vähemalt järgmine teave:
   - vastutava töötleja ning asjakohasel juhul kaasvastutava töötleja nimi ja kontaktandmed;
   - AKSi nimi ja kontaktandmed;
   - töötlemise eesmärgid;
   - töötlemisel kasutatavad süsteemid;
   - vastuvõtjad või nende kategooriad, kellele isikuandmeid on avalikustatud või avalikustatakse;
   - andmesubjektide kategooriate ja isikuandmete kategooriate kirjeldus;
   - isikuandmete töötlemise alus (nt viide töötlemise aluseks olevale seadusesättele, nõusolek, leping, õigustatud huvi (viide õigustatud huvi hinnangule));
   - andmete avaliku teabe režiim (juurdepääsupiiranguga teave, teabenõudega küsitav teave, võrgulehel avaldatav teave, avaandmed);
   - isikuandmete kolmandale riigile või rahvusvahelisele organisatsioonile edastamine;
   - isikuandmete säilitustähtajad ning
   - töötlemise organisatsiooniliste ja tehniliste turvameetmete üldine kirjeldus.

3.2. Korra eelnõu kohaselt registreerib asutus volitatud töötlejana isikuandmete töötlemisülevaates vähemalt järgmise teabe:

- volitatud töötleja ja vastutava töötleja ning asjakohasel juhul kaasvastutava töötleja nimi ja kontaktandmed;
- volitatud töötleja andmekaitsespetsialisti nimi ja kontaktandmed;
- vastutava töötleja nimel tehtava andmetöötluse kategooriad;
- asjakohasel juhul täpsemad andmed töödeldavate isikuandmete ja andmetöötlustoimingute kohta (kui see ei tulene andmetöötluse kategooria kirjeldusest);
- kui isikuandmeid edastatakse kolmandasse riiki, siis teave selle kohta koos riigi nimega, ning muu teave edastamise asjaolude ja kaitsemeetmete kohta;
- töötlemise organisatsiooniliste ja tehniliste turvameetmete üldine kirjeldus.

3.3. Korra eelnõu sätestab, et **isikuandmete töötlemisülevaadet muudetakse ja täiendatakse jooksvalt, kui muutuvad isikuandmete töötlemisega seotud asjaolud**. Isikuandmeid töötlev struktuuriüksus teavitab AKSi esimesel võimalusel, kui töötlemise asjaolud muutuvad või kui töötlemisülevaade ei vasta tegelikule olukorrale.

3.4. KliMis on koostatud isikuandmete töötlemise ülevaade, mis hõlmab kõiki ministeeriumi struktuuriüksusi ning AKSi selgituse kohaselt sisuliselt kõiki isikuandmete töötlemise toiminguid. AKSi sõnul on KliMi isikuandmete töötlemise toimingud kajastatud ülevaates vähemalt üldlehel ka juhul, kui neid ei ole asjaomase osakonna all üksikasjalikult kirjeldatud. **AKSi hinnangul oli ülevaate valmidusaste 18.05.2026 seisuga 75%. 01.08.2026 seisuga olid viie osakonna andmed märgitud eelkaardistuse tasandil, kuna osakondadelt ei olnud korduvatest päringutest hoolimata tagasisidet saadud.**

3.5. AKSi selgituse kohaselt on isikuandmete töötlemise ülevaade pidevalt ajakohastatav dokument, mis vajab järjepidevat kohendamist ja täpsustamist ning mille täiendamine ja korrastamine on jooksev töö, mitte üksnes kord aastas tehtav ülevaatus. Osakondadelt saabunud tagasiside kohaselt on AKSi koostatud osakonnapõhised kaardistused põhjalikud ning hõlmavad ka tegevusi, mille käigus isikuandmeid ei töödelda. AKSi sõnul vajavad täiendamist eelkõige osakonnapõhiste kirjelduste detailsus ja ajakohasus, mitte struktuuriüksuste või töötlemistoimingute hõlmatus tervikuna.

3.6. AKS haldas isikuandmete töötlemise ülevaadet Exceli vormingus. Ülevaade on üles ehitatud osakonnapõhiselt ning protsesse ja teenuseid on püütud kirjeldada võimalikult täpselt. Tugiosakondade kaardistused edastati osakonnajuhatajatele ülevaatamiseks, misjärel osakonnad tegid vajaduse korral täiendusi ja tagastasid korrigeeritud kaardistused AKSile. AKSi selgituse kohaselt kasutatakse ülevaadet jooksva töövahendina, kuhu koondatakse ka täiendavat kontrolli või uurimist vajavad küsimused, mille olemasolu ei tähenda, et ülevaade oleks tervikuna poolik.

3.7. Tegevus „Isikuandmete töötlemise kaardistamine“ (PlanPro ID 48150) on kajastatud AKSi varasema rollitäitja 2026. aasta tööplaanis ilma konkreetse tähtajata. AKSi selgituse kohaselt kavandati 2025. aastaks töötlemise ülevaate esmane kaardistamine ning 2026. aastaks selle täiendamine. Töö käigus viidi AKSi ülesanne ÕO koosseisust üle SAO koosseisu. Senine rollitäitja ülevaate täiendamist ei jätkanud ning selle täpsustamist ja ajakohastamist jätkab uus rollitäitja. Nõuandva töö läbiviija abistab AKSi ministeeriumi tugiosakondade ja kolme struktuuriüksuse isikuandmete töötlemise kirjelduste valideerimisel, sõltumata sellest, kes AKSi ülesannet täidab.

TRAM

3.8. AKSi ametijuhendi punkt 3.4 sätestab teenistuja teenistusülesandena isikuandmete töötlemise ülevaate koostamise. Ametijuhendi õiguste osas on täiendavalt sätestatud, et AKS tuvastab ja dokumenteerib isikuandmete töötlemise toimingud ning tagab, et isikuandmete töötlemise ülevaade on vähemalt kord aastas ajakohastatud. Ka TRAMi andmekaitse kord määratleb AKSi kohustusena isikuandmete töötlemise toimingute registreerimise, võttes arvesse töötlemise laadi, ulatust, konteksti, eesmärke ja nendega seotud riske. **Seega on AKSi rolliks asutuse isikuandmete töötlemise ülevaate koostamine, haldamine, registreerimine ja perioodiline ajakohastamine**.

3.9. TRAMi andmekaitse kord sätestab, et isikuandmete töötlemise ülevaade on kirjeldatud isikuandmete töötlemise registris. TRAMis koostati isikuandmete töötlemise ülevaade 2018. aastal ning seda hallatakse Exceli vormis, mis on kättesaadav SharePointi keskkonnas. Pärast asutuse loomist 01.01.2021, mil liideti Maanteeamet, Lennuamet ja Veeteede Amet, on ülevaadet järk-järgult täiendatud.

3.10. AKSi kinnitusel vastutavad ülevaates sisalduvate andmete ajakohastamise eest teenusejuhid. AKS saadab neile perioodiliselt meeldetuletusi, et nad vaataksid registris olevad andmed üle. Varasema praktika kohaselt toimub ülevaate põhjalikum ajakohastamine aasta viimases kvartalis. Lisaks kehtib asutuses põhimõte, et teenusejuhid peavad AKSi teavitama kohe, kui nende vastutusalas toimub isikuandmete töötlemises muudatus, et tagada registri õigeaegne täiendamine.

3.11. AKS on tuvastanud juhtumeid, kus teenusejuhid ei ole muudatustest õigeaegselt teavitanud. Probleemist on korduvalt teavitatud AKSi vahetut juhti, kes on omakorda pöördunud teenusejuhtide poole, et tagada nõuetekohane ja õigeaegne infovahetus.

3.12. TRAM on isikuandmete töötlemisülevaate päises esitanud AKSi rolli täitja ning tema kontaktandmed. Töötlemisülevaade on üles ehitatud teenusepõhiselt ning sisaldab olulises osas teavet, mida nõuab GDPR artikkel 30, sh andmetöötlustoimingute nimetused, toimingute kirjeldused ja eesmärgid, andmesubjektide kategooriad, töödeldavate isikuandmete liigid, isikuandmete saajate või vastuvõtjate kategooriad koos edastamise eesmärkide ja põhjendustega ning teave andmete edastamise kohta kolmandatele isikutele või väljapoole Euroopa Liitu. Vabatahtlikkuse põhimõttel on ülevaatesse lisatud ka andmete säilitamise asukoht koos säilitustähtaegadega, andmete eest vastutava isiku teave ning teave andmete ajakohastamise korralduse kohta. **Isikuandmete töötlemisülevaate visuaalsel, mitte sisulisel kontrollimisel tuvastati järgmised tähelepanekud, millega asutusel on soovitatav ülevaate ajakohastamisel arvestada**:

- **isikuandmete töötlemise eesmärkide puudulik määratlemine töötlemistoimingute kirjeldustes** − 7 TT töötlemistoimingul 16-st ei olnud töötlemisülevaates määratletud isikuandmete töötlemise eesmärki. Töötlemise eesmärgi dokumenteerimine on GDPR artikli 30 kohaselt kohustuslik nõue, mis peab olema kajastatud isikuandmete töötlemise registris. Eesmärgi puudumine töötlemistoimingu kirjelduses vähendab registri vastavust õigusraamistikule, raskendab töötlemise õiguspärasuse hindamist ning piirab asutuse suutlikkust anda terviklikku ja läbipaistvat ülevaadet isikuandmete töötlemise korraldusest.
- **töötlemise õigusliku aluse kajastamine** − TRAMi töötlemisregistris ei ole ühelegi OT, KT ega TT[45] teenusele märgitud isikuandmete töötlemise õiguslikku alust. Kuigi valitsusasutusena ei ole asutusel kohustust kajastada õiguslikku alust töötlemisülevaates vastavalt GDPR artiklile 30, on õigusliku aluse dokumenteerimine oluline töötlemise eesmärkide õiguspärasuse ja kogutavate andmete vajalikkuse põhjendamiseks. Selle teabe lisamine toetaks töötlemisülevaate sisulist täielikkust, suurendaks läbipaistvust ning lihtsustaks järelevalve- ja selgitustaotluste menetlemist.
- **andmete säilitamise teabe ebapiisav kajastamine** − 45 juhul 180-st ei olnud töötlemisülevaates esitatud teavet andmete säilitustähtaja ega säilitamise asukoha kohta. Puudulik teave esines 31 OT ja KT teenuse ning 14 TT teenuse puhul, kuigi andmekaitse spetsialist oli palunud teenusjuhtidel vastavad väljad täita. Lisaks tuvastati üks juhtum, kus teenuseomanik oli säilitustähtaja asemel märkinud portaali nime, ning üks juhtum, kus säilitustähtajana oli esitatud seaduse nimetus. Selline ebajärjekindel ja ebatäpne dokumenteerimine ei taga töötlemisülevaate täielikkust ega toeta asutuse suutlikkust tõendada andmete säilitamise põhjendatust ja vastavust kehtivatele nõuetele.
- **turvameetmete üldise raamistiku ebajärjepidev esitamine** − 33 juhul 180-st ei olnud ülevaates esitatud teenusega seotud turvameetmete üldist raamistikku (26 OT ja KT teenusel ning 7 TT teenusel). Kuigi avaliku sektori asutusel ei ole kohustust seda teavet töötlemisülevaates kajastada ning vastavate väljade täitmine on vabatahtlik, on AKS palunud teenusjuhtidel need võimalusel esitada. Turvameetmete üldise raamistiku puudumine viitab töötlemisülevaadete täitmise ebajärjepidevusele ning vähendab ülevaadete sisulist ühtsust ja kasutusväärtust. Järjepidev vabatahtlik teabe esitamine toetaks asutuse suutlikkust anda terviklik ülevaade isikuandmete kaitse korraldusest ning lihtsustaks selgitus- ja järelevalvepäringute menetlemist.
- **eriliigiliste isikuandmete töötlemise eristamata jätmine** − ülevaates ei ole eraldi välja toodud, kas ja millistes töötlemistoimingutes eriliigilisi isikuandmeid töödeldakse. GDPR artikli 30 järgi tuleb töötlemistoimingute registris kirjeldada töötlemise eesmärgid ja töödeldavate isikuandmete liigid, samas kui eriliigiliste andmete töötlemise õiguspärasus eeldab nii artikli 6 kohast õiguslikku alust kui ka artikli 9 lõike 2 kohast eritingimust. Teabe puudumine ei võimalda hinnata, kas eriliigiliste andmete töötlemine on ülevaates piisavalt eristatud ja nõuetekohaselt põhjendatud.
- **vastutava ja volitatud töötleja rollid ei ole isikuandmete töötlemise ülevaates üheselt eristatavad** − TRAMi isikuandmete töötlemise ülevaates on vastutava töötlejana ja volitatud töötlejana tehtavad töötlemistoimingud kajastatud sarnase ülesehituse ja vormistusega ning kannete juures ei ole TRAMi rolli eraldi märgitud. Seetõttu ei ole ülevaate kande põhjal üheselt tuvastatav, kas selles kirjeldatakse Transpordiameti vastutusel tehtavaid töötlemistoiminguid GDPRi artikli 30 lõike 1 tähenduses või teise vastutava töötleja nimel tehtavate töötlemistoimingute kategooriaid artikli 30 lõike 2 tähenduses.

3.13. Asutus on kavandamas isikuandmete töötlemise registri üleminekut JIRA keskkonda, kuna Exceli-põhine haldus on osutunud ajamahukaks ja piiratud funktsionaalsusega. AKS on tegelenud ülevaate sisulise täiustamisega ning toonud välja, et varasemates versioonides puudusid näiteks õigusaluse märkimise lahter ning viide mõjuhinnangu koostamise vajadusele. Need puudused on tuvastatud ning plaanitakse arvesse võtta uue lahenduse väljatöötamisel.

KeA

3.14. 10.11.2025 peadirektori käskkirjaga nr 1-1/25/167 on kehtestatud „Keskkonnaameti isikuandmete töötlemise ülevaade“. Käskkiri sätestab, et isikuandmete töötlemise ülevaade on ajakohastatav dokument, mida

[45] OT – otsene teenus, KT – kaudne teenus ja TT – tugiteenus.

muudetakse juhul, kui muutuvad töötlemise eesmärk, õiguslik alus, andmesubjektid, andmekategooriad, andmete vastuvõtjad, säilitustähtajad, turvameetmed või avaliku teabe režiim.

3.15. Käskkirjaga määrati, et iga teenuse omanik vastutab oma teenusega seotud andmete õigsuse ja ajakohasuse eest. Samas käskkirjas on strateegia- ja analüüsiosakonnale (SAO) antud ülesanne koondada teenuste muudatused, hallata isikuandmete töötlemise ülevaate versioone ning tagada ajakohase versiooni kättesaadavus. Lisaks viib SAO vähemalt kord aastas läbi ülevaate kontrolli ja hindamise, sh vastavuse kontrolli riskianalüüsidele, mõjuhinnangutele ja teenuste kirjeldustele. Koostamisel olev isikuandmete kaitse kord täpsustab SAO rolli ülevaate haldamisel ja ajakohastamisel uute või oluliselt muutunud töötlemistoimingute lisandumisel. Andmekaitse töörühma (AKS) hinnangul on isikuandmete töötlemise ülevaade „elav dokument", mille edasise arendamise võimalusena nähakse selle sidumist Jiraga, et tagada parem seos teenuste haldusega.

3.16. Isikuandmete töötlemise ülevaate koostamist vedas andmekaitse töörühm, mis töötas välja ülevaate struktuuri ning edastas selle täitmiseks teenuste omanikele ja osakondade juhatajatele. Ülevaate koostamisel ei tehtud eraldi intervjuusid teenuse- ega protsessiomanikega, mistõttu tugines töörühm esitatud kirjalikule teabele, mida analüüsiti ning, mille täpsustamiseks küsiti vajaduse korral lisaselgitusi. Ühtse arusaamise tagamiseks lisas töörühm tabeli veergude juurde juhised, mis selgitasid, millist teavet igas lahtris esitada.

3.17. **KeA isikuandmete töötlemise ülevaate algversioon on kinnitatud seisuga 01.12.2025 ning dokument on koostatud Exceli vormis.** Ülevaate päises on esitatud AKSi rolli täitja ning tema kontaktandmed. Ülevaade on üles ehitatud teenusepõhiselt ning sisaldab olulises osas teavet, mida nõuab isikuandmete kaitse üldmääruse (GDPR) artikkel 30. Ülevaates on kirjeldatud andmetöötlustoimingute nimetused, toimingute kirjeldus ja eesmärgid, andmesubjektide kategooriad ning töödeldavate isikuandmete liigid. Ülevaates on esitatud ka isikuandmete saajate/vastuvõtjate kategooriad koos andmete edastamise eesmärkide ja põhjendustega ning teabe andmete edastamise kohta kolmandatele isikutele või väljaspoole Euroopa Liitu. KeA on töötlemisülevaates vabatahtlikkuse põhimõttel esitanud viited isikuandmete algallikatele, andmetele juurdepääsu omavate isikute ringi, andmete hoiustamise asukoha ja säilitustähtajad, töötlemise õigusliku aluse, rakendatavad turvameetmed, andmete kustutamise põhimõtted ning iga teenuse avaliku teabe režiimi, samuti vastutava töötleja andmed ja volitatud töötlejate loetelu. **Isikuandmete töötlemise ülevaate visuaalsel kontrollimisel tehti järgmised tähelepanekud, millega asutusel on soovitatav ülevaate ajakohastamisel arvestada**:

- **töötlemistoimingute suurem detailsus** − ülevaates esitatud töötlemistoimingud on kirjeldatud üldiselt. Sellisel kujul ei ole võimalik tuvastada, kas kõik toimingud on dokumenteeritud GDPR artikli 30 lõike 1 punktides a–g nõutud ulatuses (eesmärgid, andmesubjektide kategooriad, andmete liigid, saajad, säilitamistähtajad, turvameetmed). Üldistatud kirjeldused ei anna täielikku kindlust, kas kõik vajalikud andmeelemendid on ülevaates eristatavalt kajastatud.
- **personaliteenuse eraldi kajastamine** − personaliteenus on ülevaates esitatud ühe koondkirjena, kuigi teenuse raames toimub isikuandmete töötlemine mitmes eraldiseisvas protsessis (nt värbamine, arenguvestlused, tervisekontrolli korraldamine). Nendel protsessidel on erinevad eesmärgid, õiguslikud alused, andmesubjektide kategooriad ja andmeliigid. GDPR artikli 30 kohaselt tuleb töötlemistoimingud või toimingute kategooriad dokumenteerida eraldi, mida koondkirje vorm ei võimalda üheselt tuvastada.
- **asjaajamise ja dokumendihalduse teenuse selgem käsitlus** − ülevaates ei ole selgelt eristatud, kuidas on dokumenteeritud asjaajamise ja dokumendihalduse teenuse raames toimuv isikuandmete töötlemine. Teenuse seostamine kliendikogemuse juhtimise teenusega ei ole üheselt piiritletud, mistõttu ei ole võimalik tuvastada, kas kõik teabe- ja dokumendihaldusega seotud töötlemistoimingud on ülevaates eraldi ja täielikult kajastatud.
- **eriliigiliste isikuandmete töötlemise eristamine** − ülevaates ei ole eraldi välja toodud eriliigiliste isikuandmete töötlemist ega sellega seotud toiminguid. GDPR artiklid 9 ja 30 nõuavad, et eriliigiliste andmete töötlemine oleks dokumenteeritud eristataval kujul, sh töötlemise eesmärk ja õiguslik alus. Teabe puudumine ei võimalda tuvastada, kas eriliigiliste andmete töötlemine on ülevaates piisavalt eristatud.
- **karistusandmete töötlemise kajastamine ülevaates** − ülevaates ei ole kajastatud karistusregistri päringute tegemist tööle kandideerimisel, järelevalvemenetluste või õigusteenuse raames. Kuna karistusandmete töötlemine kuulub GDPR artikli 10 alla, peab see olema dokumenteeritud eraldi, sh töötlemise eesmärk ja õiguslik alus. Toimingu puudumine ülevaates ei võimalda tuvastada, kas karistusandmete töötlemine on dokumenteeritud artikli 30 nõuetele vastavalt.
- **volitatud töötlejana tehtavad töötlemistoimingud ei ole ülevaates eristatavad** − KeA isikuandmete töötlemistoimingute ülevaade on koostatud eelkõige asutuse kui vastutava töötleja vaatest ning veerus „Volitatud töötlejad" on kajastatud tema nimel isikuandmeid töötlevad teenuseosutajad. Ülevaatest ei selgu aga, millistel juhtudel tegutseb KeA ise teise vastutava töötleja nimel volitatud töötlejana ega kelle nimel ja milliseid töötlemistoimingute kategooriaid ta sellisel juhul teostab. Samuti ei ole kannete põhjal

üheselt tuvastatav, kas need kajastavad asutuse tegevust vastutava või volitatud töötlejana ning kas kanne vastab GDPRi artikli 30 lõikes 1 või lõikes 2 sätestatud nõuetele. Seetõttu ei anna ülevaade terviklikku, arusaadavat ega kontrollitavat pilti KeA eri rollides tehtavast isikuandmete töötlemisest ega võimalda veenduda, et kõik tema kui volitatud töötleja tehtavad töötlemistoimingute kategooriad on nõuetekohaselt registreeritud.

3.18. Ülevaate koostamise käigus ilmnes, et kõik teenusejuhid ei olnud algselt teadlikud vajadusest oma vastutusalas olevad tööprotsessid eristada ja sisuliselt läbi mõtestada, sh kirjeldada protsesside sisu ning nendega seotud regulatiivset raamistikku, mistõttu tuli mõnel juhul anda täiendavaid selgitusi. Töörühm käsitles saadud teavet tööprotsessi osana ega hinnanud eraldi, kas teenusejuhtide algne teadlikkuse tase mõjutas ülevaate koostamise kulgu või ajakohasust.

KAUR

3.19. **KAURis on seisuga 18.05.2026 isikuandmete töötlemisülevaade koostamisel.** Üldosakond vastutab ülevaate väljatöötamise ja ajakohastamise eest. Üldosakonna teenistuja (AKS) sõnul on töö praegu info kogumise ja esialgse kaardistamise etapis. Laekuvat teavet lisatakse ülevaatesse järk-järgult ning AKSil on olemas eraldi dokument, kuhu on koondatud valdkonnad, milles tuleb hinnata isikuandmete töötlemise olemasolu.

3.20. AKS on juhtkonnale tutvustanud isikuandmete töötlemise näidisülevaadet. Pärast näidisülevaate esitlemist ja täiendavaid selgitusi kujunes juhtkonnal selgem arusaam ülevaate koostamise sisust ja mahust. Aruteludes rõhutas AKS, et tegemist on kogu organisatsiooni hõlmava tööga, mille elluviimine ei ole võimalik üksnes ühe teenistuja ressurssidega.

3.21. Ülevaate koostamisse on kaasatud kõik sisuosakonnad (teenuste omanikud/valdkonnajuhid), kelle panus on vajalik isikuandmete töötlemise tuvastamiseks ja kirjeldamiseks. Ülevaate koostamisel kasutatakse info kogumise ja kaardistamise protsessi, mille käigus koondatakse üksustelt saadud andmed ning kirjeldatakse töötlemisega seotud valdkonnad.

3.22. KAUR sõlmis 08.09.2026 Data Privacy Consulting OÜga lepingu nr 4-1/26/56 andmekaitseauditi läbiviimiseks. Teenuse raames kaardistatakse asutuses tehtavad isikuandmete töötlemise toimingud ning koostatakse töötlemisülevaade ja auditiaruanne. AKSi sõnul on lepingu täitmine käimas: teenuseosutaja viib praegu läbi intervjuusid KAURi teenuste omanikega. **Lepingu täitmise tähtaeg on 12.11.2026**. Lepingu kogumaksumus on 14 250 eurot, millele lisandub käibemaks. Maksumus hõlmab kõiki teenuse osutamiseks vajalikke kulusid, sh materjale ning tasu autori varaliste õiguste loovutamise ja isiklike õiguste kasutamiseks ainulitsentsi andmise eest.

3.23. Juhtkonna tasandil on kokku lepitud, et isikuandmete töötlemise ülevaade valmib 2026. aasta lõpuks, arvestades töö mahtu ja vajadust kaasata kõik sisuosakonnad.

RiL

3.24. **Seisuga 18.05.2026 on RiLis isikuandmete töötlemisülevaade koostamisel.** AKSi hinnangul on ülevaade valminud ligikaudu 80% ulatuses. Ülevaate lõplik valmimine oli algselt planeeritud 2026. aasta II kvartali lõpuks, mis on kajastatud AKSi tööplaanis ülesandena.

3.25. Isikuandmete töötlemisülevaate koostamise ning selle edasise haldamise ja ajakohastamise eest vastutab AKS. Ülevaate koostamisse on kaasatud kõik üksuste juhid, kelle rolliks on esitatud andmete täpsustamine, täiendamine ja valideerimine. Pärast ülevaate valmimist jääb AKS vastutama selle pideva ajakohastamise eest, kusjuures üksuste juhid edastavad muudatused AKSile jooksvalt.

3.26. Ülevaade on vormistatud Exceli tabelina. Veebipõhisele platvormile üleviimise võimalusi ei ole seni kaalutud. Ülevaade jääb pärast valmimist asutuse töötajatele kättesaadavaks ning seda kasutatakse edaspidi jooksvalt täiendatava töövahendina.

3.27. AKS koondas esmase info iseseisvalt, tuginedes oma igapäevasele kokkupuutele teabehaldusega, mis võimaldas vajalikud andmed kiiresti üles leida ja süsteemselt struktureerida. Pärast esialgse Exceli tabeli valmimist edastas AKS selle üksuste juhtidele ülevaatamiseks ja täiendamiseks. Koostöö käigus täpsustati ja korrigeeriti andmeid ning vajadusel muudeti tabeli ülesehitust.

3.28. AKSile ülevaate koostamisel esile kerkinud väljakutsed:

- **piiratud ülevaade teiste asutuste praktikast -** ülevaate koostamist piiras ebapiisav informatsioon selle kohta, milliseid lahendusi, töövahendeid ja metoodikaid KliM valitsemisala asutustes kasutatakse, sest AKSide omavaheline suhtlus ning praktikate jagamine on olnud vähene.
- **ühtse ja loogilise struktuuri kujundamise keerukus -** KliM valitsemisala asutuste tegevuste ja vajaduste märkimisväärne erinevus raskendas universaalse ja kasutajasõbraliku ülesehituse kujundamist. Struktuuri väljatöötamine nõudis korduvaid täpsustusi ja ümbermõtestamisi, et tagada töötlemistoimingute piisav detailsus.

- **üksuste kaasamise ja andmete valideerimise ajamahukus -** üksuste juhtide kaasamine andmete täpsustamisse ja valideerimisse on olnud aeganõudev. Kuna osadel juhtidel puudus piisav teadmine isikuandmete töötlemise põhimõtetest, tuli AKSil anda täiendavaid selgitusi ja juhiseid, mis on pikendanud andmete koondamise ja valideerimise tsüklit.

KeMIT

3.29. AKSi ametijuhendis ei ole sõnaselgelt määratletud ülesannet koostada või hallata GDPR artikli 30 kohast töötlemistoimingute registrit. Ametijuhendi punkt 3.3 kirjeldab teenistuja ülesannetena asutuse andmekaitset reguleerivate õigusaktide ja juhiste koostamist ja uuendamist ning andmekaitsenõuete täitmise koordineerimist. Punkt 3.5 sätestab, et teenistuja täidab vahetu juhi antud muid ühekordseid ülesandeid ning töö iseloomust ja ametikohta puudutavatest õigusaktidest tulenevaid ülesandeid. Praktikas on isikuandmete töötlemise ülevaate koostamise ja haldamise tegevused olnud AKSi vastutusalas, kuid ametijuhendis ei ole seda rolli eraldi määratletud.

3.30. **KeMITis peetakse isikuandmete töötlemisülevaadet Exceli vormis**. Ülevaate koostamisse kaasas AKS arenduste projektijuhid, teenuse omanikud ja valdkonnajuhid, kes esitasid tabelisse neile teadaoleva teabe töötlemistoimingute, andmekogude ning vastutava ja volitatud töötleja rollide kohta. Kaasatud üksuste panus tugines nende valdkondlikule teabele ning ülevaate koostamise protsess ei ole eraldi dokumenteeritud.

3.31. Isikuandmete töötlemisülevaadet ajakohastatakse kord aastas AKSi eestvedamisel koostöös teenuste omanikega. Ülevaate haldamiseks kasutatakse Exceli tabelit, kuhu koondatakse töötlemistoimingute kirjeldused, õiguslikud alused, andmesubjektide kategooriad, andmete liigid ja muu nõutav teave. AKSi selgituste kohaselt on volitatud töötlejate kohta esitatud teave valdavalt töötajate teadmiste põhine, mistõttu ei pruugi see alati kattuda vastutava töötleja ametliku infoga.

3.32. KeMITi isikuandmete töötlemisülevaade hõlmab nii vastutava töötleja kui ka volitatud töötleja rolli puudutavat teavet. Vastutava töötleja töötlemisülevaade on struktureeritud teenusepõhiselt, samas kui volitatud töötleja ülevaade on koostatud andmekogupõhiselt. Vastutava töötleja ülevaate lehel on päises esitatud AKSi rolli täitja nimi ning tema kontaktandmed.

- Vastutava töötleja töötlemisülevaade sisaldab olulises osas teavet, mida GDPR artikkel 30 nõuab. Ülevaates on esitatud andmetöötlustoimingute kategooriad, töötlemise eesmärgid, kaasvastutava töötleja nimi ja kontaktandmed (vajaduse korral), andmesubjektide kategooriad, töödeldavate isikuandmete liigid ning isikuandmete saajate või vastuvõtjate kategooriad koos edastamise eesmärkide ja põhjendustega. Samuti on dokumenteeritud teave andmete edastamise kohta kolmandatele isikutele või väljapoole Euroopa Liitu. Vastutava töötleja ülevaates on vabatahtlikkuse põhimõttel lisatud ka täiendavad andmeväljad, mis ei ole GDPR artikli 30 kohustuslikud, kuid toetavad töötlemistoimingute detailsemat kirjeldamist. Nende hulka kuuluvad eraldi märge eriliigiliste isikuandmete töötlemise kohta, töötlemise õiguslik alus koos viidetega andmete töötlemise lepingutele, õigustatud huvi olemasolu ja sellele viitav dokument, ülevaade andmesubjektide õigustest ning alus nõusolekut kajastavale dokumendile. Lisaks on välja toodud andmete säilitamise asukoht ja säilitustähtajad ning märge mõjuhinnangu (DPIA) vajaduse kohta, sh vajadusel teave mõjuhinnangu koostamise etappide kohta.
- KeMITi volitatud töötleja isikuandmete töötlemise ülevaates on esitatud andmekogu nimetus, vastutava töötleja nimi ning AKSi kontaktandmed, samuti viited Jira keskkonnale ja veebiplatvormile, kus andmeid töödeldakse ning, kus on kirjeldatud vastutava töötleja nimel teostatavate töötlemistoimingute kategooriad ja töötlemise eesmärk. Ülevaates on kajastatud ka teave selle kohta, kas andmeid edastatakse kolmandasse riiki või rahvusvahelisele organisatsioonile ning esitatud rakendatavate tehniliste ja korralduslike turvameetmete üldine kirjeldus. Lisaks on välja toodud andmete säilitustähtajad, mis ei ole volitatud töötleja registri kohustuslik osa, kuid täiendavad ülevaate sisulist informatiivsust. Seega sisaldab ülevaade kõiki volitatud töötleja töötlemistoimingute registrile nõutud põhielemente ning täiendavat teavet, mis toetab töötlemistoimingute dokumenteerimist.

3.33. **KeMITi AKS tõi seoses isikuandmete töötlemisülevaadetega välja järgmised murekohad:**

- **asutusevaheliste andmevahetuste ja kaardistuste jagamise ebapiisavus** − valitsemisala asutuste vaheline suhtlus ja infovahetus isikuandmete töötlemise teemal ei ole piisavalt süsteemne, sest asutuste isikuandmete töötlemise kaardistusi ei jagata järjepidevalt KeMITiga, mistõttu puudub terviklik ülevaade sellest, milliseid andmeid erinevad süsteemid ja andmekogud sisaldavad. Intsidentide korral selgub sageli tagantjärele, millised andmed olid seotud.
- **puudulik valitsemisalaülene tervikvaade isikuandmete töötlemisest** − KliM valitsemisalas puudub koondülevaade sellest, millistes süsteemides ja andmekogudes isikuandmeid töödeldakse, millised andmekategooriad seal esinevad ning kas /riskid ja ohud on piisavalt hinnatud. Sellise tervikpildi puudumine raskendab sobiva turvameetmete taseme määratlemist ning takistab järjepidevat ja terviklikku riskijuhtimist.

- **ebapiisav riskiteadlikkus ja vastutuse tunnetamine organisatsioonides** − isikuandmete töötlemisega seotud riske ei ole asutustes alati süsteemselt hinnatud ning teenistujate teadlikkus oma rollist ja vastutusest võib olla ebaühtlane. Selgem riskiteadlikkus toetaks paremat otsustamist ning aitaks vältida olukordi, kus riskid ilmnevad alles intsidentide käigus.

3.34. AKSi sõnul on asutusel plaan kanda isikuandmete töötlemisülevaade – nii vastutava kui ka volitatud töötleja osa – CMDBsse. Eesmärk on tagada, et süsteemiadministraatorid ja teenuse omanikud saaksid vajadusel kiiresti leida koondinfot andmete liigi, edastamise, kolmandate isikute ja muude töötlemise aspektide kohta. Muudatuse eesmärk on toetada intsidentide kiiremat lahendamist ning tagada korrektsete E-ITS turvameetmete rakendamine.

EGT

3.35. Varasema AKSi selgituse kohaselt oli ta koostanud EGT jaoks esialgse isikuandmete töötlemise ülevaate ja edastanud selle 31.01.2026 asutuse praegusele AKSile. Ülevaade vajas täiendamist ning varasem AKS oli kavandanud jätkata selle täiendamist 2026. aasta jooksul. **Seisuga 12.06.2026 ei olnud ülevaade veel terviklik**.

3.36. AKSi rolli täitva isiku selgituse kohaselt on ta kavandanud alustada isikuandmete töötlemise ülevaate täiendamise ja isikuandmete töötlemisega seotud tegevuste kaardistamisega 2026. aasta III kvartalis. Tema selgituse kohaselt on eesmärk jõuda selle tööga 2026. aasta lõpuks etappi, kus ülevaade oleks selle aja seisuga võimalikult terviklik ja ajakohane. Isikuandmete töötlemise ülevaade on elav dokument, mida tuleb jooksvalt täiendada ja ajakohastada.

3.37. AKSi selgituse kohaselt on oluline, et asutuse isikuandmete töötlemise ülevaade oleks praktiliselt kasutatav, piisava detailsusega ning toetaks asutuse tegelikke tööprotsesse. Samas viitas ta intervjuus sellele, et sellise ülevaate koostamine on ressursi ja ajamahukas, kuna see hõlmab isikuandmete töötlemisega seotud tegevuste kaardistamist, sisendi kogumist struktuuriüksustelt, töötlemistoimingute analüüsimist ning teabe täpsustamist koostöös asjaomaste osapooltega.

3.38. Isikuandmete töötlemise ülevaate kaardistamise koostamise ning selle haldamise töövahendina on kavandatud kasutada Excelit, mille AKS plaanib edastada struktuuriüksustele esmase andmesisendi kogumiseks. Sellele järgneks vajaduse korral täpsustava teabe kogumine ning kohtumised asjakohaste osapooltega. AKSi selgituse kohaselt eeldab protsessi elluviimine struktuuriüksuste panust vajaliku teabe koondamisel ning arusaama isikuandmete töötlemisega seotud ülesannetest ja vastutusest.

3.39. AKSi selgituse kohaselt võivad isikuandmete töötlemise ülevaate koostamist, ajakohastamist ja rakendamist mõjutada eelkõige rollide ja vastutuse selgus organisatsioonis, juhtimistasandi toetus ning teatud tegevusvaldkondade ja infosüsteemide eripärad, sh maavarade register ja dokumendihaldus. Nimetatud asjaolud võivad mõjutada nii ülevaate koostamise ajakava kui ka selle edasist praktilist rakendamist.

ELM

3.40. **ELMis ei ole isikuandmete töötlemisülevaadet koostatud.** 26.05.2026 edastas SAO juhataja asutusele näidise KliMis koostamisel olevast isikuandmete töötlemise ülevaatest ning lisas ka AKI veebilehelt leitava töötlemise ülevaate registri näidise.

4. Mõjuhinnangute koostamise korraldus

Lähtekoht: Asutuses peab olema dokumenteeritud andmekaitsealase mõjuhinnangu (DPIA) vajaduse hindamise, koostamise, ajakohastamise ja tulemuste rakendamise korraldus, mis tagab, et enne uue või oluliselt muudetud isikuandmete töötlemise toimingu, infosüsteemi või teenuse kasutuselevõttu hinnatakse töötlemisega kaasnevat ohtu füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele ning suure ohu tõenäosuse korral koostatakse enne töötlemise alustamist DPIA. Määratud peavad olema vastutajad ja kaasatavad rollid ning DPIA peab sisaldama vähemalt kavandatud töötlemistoimingute ja nende eesmärkide, sh asjakohasel juhul vastutava töötleja õigustatud huvi süstemaatilist kirjeldust, töötlemise vajalikkuse ja proportsionaalsuse hinnangut, andmesubjektide õigusi ja vabadusi puudutavate ohtude hinnangut ning ohtude käsitlemiseks kavandatud meetmeid, sh tagatisi, turvameetmeid ja mehhanisme isikuandmete kaitse tagamiseks ning GDPRi nõuete täitmise tõendamiseks[46].

GDPR artikli 35 kohaselt peab vastutav töötleja enne isikuandmete töötlemise alustamist korraldama andmekaitsealase mõjuhinnangu, kui kavandatava töötlemise laadi, ulatust, konteksti ja eesmärke arvestades võib töötlemisega tõenäoliselt kaasneda suur oht füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele. Mõjuhinnang on riskipõhine hindamis- ja dokumenteerimisprotsess, mille eesmärk on kirjeldada kavandatavat töötlemist, hinnata selle vajalikkust ja proportsionaalsust, teha kindlaks andmesubjektide õigusi ja vabadusi mõjutavad riskid ning kavandada nende käsitlemiseks sobivad meetmed.[47]

[46] GDPR artikkel 35 lõiked 1, 2, 7 ja 11.
[47] GDPR artikkel 35 lõiked 1, ja 7.

Mõjuhinnang ei ole nõutav iga isikuandmete töötlemise toimingu puhul. Vastutav töötleja peab siiski juba töötlemise kavandamise etapis tegema kindlaks, kas töötlemisega võib kaasneda suur oht ning kas mõjuhinnangu koostamine on seetõttu vajalik. Mõjuhinnangu tegemata jätmine ei vabasta vastutavat töötlejat kohustusest tuvastada, hinnata ja maandada isikuandmete töötlemisega seotud riske. GDPRi artikli 35 lõikes 3 on nimetatud olukorrad, mille puhul on mõjuhinnang eelkõige nõutav. Need hõlmavad:

- füüsiliste isikute isiklike aspektide süstemaatilist ja ulatuslikku hindamist automaatse töötlemise, sh profiilianalüüsi alusel, kui sellel põhinevatel otsustel on isikule õiguslikud või samaväärselt olulised tagajärjed;
- eriliiki isikuandmete või süütegudega seotud andmete ulatuslikku töötlemist;
- avalike alade ulatuslikku süstemaatilist jälgimist.

Nimetatud loetelu ei ole ammendav. Mõjuhinnangu vajaduse kindlakstegemisel tuleb lisaks arvestada direktiivi 95/46/EÜ artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma koostatud ja Euroopa Andmekaitsenõukogu (EDPB) poolt heaks kiidetud suunistes WP248 rev.01 esitatud kriteeriume. [48] Nimetatud kriteeriumid hõlmavad mh andmesubjektide hindamist või prognoosimist, automatiseeritud otsustamist, süstemaatilist jälgimist, tundlike või väga isiklike andmete töötlemist, isikuandmete ulatuslikku töötlemist, andmekogumite omavahelist sobitamist või kombineerimist, haavatavate andmesubjektide andmete töötlemist, uute tehnoloogiliste või korralduslike lahenduste kasutamist ning töötlemist, mis võib takistada andmesubjektil õiguse, teenuse või lepingu kasutamist.

Suuniste kohaselt viitab üldjuhul kahe või enama kriteeriumi esinemine mõjuhinnangu vajadusele. Sõltuvalt töötlemise laadist, ulatusest, kontekstist ja võimalikust mõjust võib mõjuhinnang olla vajalik ka ühe kriteeriumi esinemisel. Kui vastutav töötleja otsustab kõrge ohu tunnuste esinemisest hoolimata mõjuhinnangut mitte koostada, peab ta suutma seda otsust põhjendada ja tõendada. Seetõttu tuleb mõjuhinnangu vajaduse kindlakstegemise käik, kasutatud kriteeriumid, järeldus ja selle põhjendused dokumenteerida.

Mõjuhinnangu vajaduse kindlakstegemise ja mõjuhinnangu nõuetekohase läbiviimise eest vastutab vastutav töötleja. Organisatsioonis peab olema selgelt määratud, milline struktuuriüksus või ametiisik algatab vajaduse kindlakstegemise, kes teeb otsuse mõjuhinnangu koostamise kohta, kes korraldab mõjuhinnangu läbiviimise ning kes vastutab asjakohaste meetmete rakendamise ja järeltegevuste eest. Mõjuhinnangu võib praktiliselt koostada organisatsioonisisene üksus või väline ekspert, kuid vastutus GDPRi nõuete täitmise eest jääb vastutavale töötlejale.

Kui organisatsioonis on määratud AKS, peab vastutav töötleja küsima temalt mõjuhinnangu tegemisel nõu.[49] AKS tuleb kaasata võimalikult varakult, eelkõige uue infosüsteemi, teenuse või tehnoloogilise lahenduse kavandamisel ning olemasoleva töötlemisprotsessi olulisel muutmisel. Varajane kaasamine võimaldab arvestada andmekaitsenõuetega enne töötlemise eesmärkide, andmekoosseisu, tehnoloogiliste lahenduste ja kaitsemeetmete lõplikku kindlaksmääramist. AKSi kaasamine alles pärast põhimõtteliste otsuste tegemist ei pruugi tagada, et andmesubjektide õigusi ja vabadusi mõjutavaid riske käsitletakse piisavalt vara.

AKSi antud nõu ja vastutava töötleja tehtud otsused tuleb dokumenteerida. Kui vastutava töötleja otsus erineb AKSi seisukohast, tuleb dokumenteerida ka kõrvalekaldumise põhjused. Dokumenteerimine toetab GDPRi artikli 5 lõikes 2 sätestatud vastutuse põhimõtte täitmist ning võimaldab hiljem tõendada, kuidas mõjuhinnangu vajadus kindlaks tehti ja millistel kaalutlustel otsus langetati. Mõjuhinnangu koostamise või koostamata jätmise otsuse dokumentatsioon peaks võimaldama kindlaks teha vähemalt:

- millist töötlemistoimingut või kavandatavat muudatust käsitleti;
- milliseid õiguslikke nõudeid ja riskikriteeriume kasutati;
- millised suure ohu tunnused tuvastati või välistati;
- kes vajaduse kindlakstegemise läbi viis ja otsuse tegi;
- kas ja millal kaasati AKS ning milline oli tema seisukoht;
- millistel kaalutlustel otsustati mõjuhinnang koostada või koostamata jätta;
- millal tuleb otsus muutunud asjaolude tõttu uuesti läbi vaadata.

Mõjuhinnang tuleb koostada võimalikult varases kavandamisetapis ja enne kõrge ohuga töötlemise alustamist. See peaks olema lõimitud organisatsiooni tavapärastesse kavandamise, arendamise, muudatuste juhtimise ja riskijuhtimise protsessidesse. Samuti tuleb mõjuhinnangut ja selle vajaduse kohta tehtud otsust ajakohastada, kui muutuvad töötlemise eesmärgid, ulatus, andmekoosseis, tehnoloogia, andmete vastuvõtjad, säilitustähtajad, turvameetmed või muud asjaolud, mis võivad mõjutada andmesubjektide õigustele ja vabadustele tekkiva ohu taset.

[48] Direktiivi 95/46/EÜ artikli 29 alusel asutatud andmekaitse töörühma koostatud „Suunised, mis käsitlevad andmekaitsealast mõjuhinnangut ja selle kindlaksmääramist, kas isikuandmete töötlemise tulemusena „tekib tõenäoliselt suur oht“ vastavalt määrusele (EL) 2016/679“, WP248 rev.01, vastu võetud 4. aprillil 2017 ja viimati muudetud 4. oktoobril 2017. Euroopa Andmekaitsenõukogu kiitis suunise heaks 25. mail 2018 dokumendiga Endorsement 1/2018.

[49] GDPRi artikli 35 lõige 2 ja artikli 39 lõike 1 punkt c. Artikli 35 lõike 2 kohaselt küsib vastutav töötleja mõjuhinnangu tegemisel nõu andmekaitseametnikult, kui ta on määratud. Artikli 39 lõike 1 punkti c kohaselt annab andmekaitseametnik taotluse korral nõu seoses andmekaitsealase mõjuhinnanguga ja jälgib selle toimimist.

GDPRi artikli 35 lõike 11 kohaselt tuleb töötlemise vastavus mõjuhinnangule üle vaadata vähemalt siis, kui töötlemisest tulenev oht muutub.

Kui mõjuhinnangust selgub, et vastutav töötleja ei suuda kavandatud meetmetega suurt ohtu piisavalt vähendada, tuleb enne töötlemise alustamist konsulteerida AKIga.[50] Eelnev konsulteerimine on vajalik juhul, kui vastutav töötleja ei suuda tuvastatud riske piisavalt vähendada vastuvõetavale tasemele. Sellisel juhul tuleb järelevalveasutusele esitada ka täielik mõjuhinnang.

GDPR ei kohusta üldjuhul mõjuhinnangut avaldama. EDPB suuniste kohaselt võib mõjuhinnangu kokkuvõtte või põhijärelduste avaldamine siiski toetada läbipaistvust, usaldust ja vastutuse tõendatavust, eelkõige avaliku sektori või avalikkust oluliselt mõjutavate töötlemistoimingute puhul. Avaldamisel tuleb arvestada turvalisuse, ärisaladuse ja muu konfidentsiaalse teabe kaitsega. Avalikustada ei tohi teavet, mis võiks kahjustada turvalisust, paljastada nõrkusi või avaldada muud kaitset vajavat teavet.

Andmekaitsealase mõjuhinnangu nõuete täitmata jätmine võib kaasa tuua AKI sekkumise ja [51], kui see on kohaldatava õiguse alusel võimalik.

Andmekaitse mõjuhinnangute korraldamise ülevaate koostamiseks koondas audiitor AKSide kaudu teabe mõjuhinnangute koostamise korra või juhendi olemasolu, vastutuse ja dokumenteerimise korralduse, protsessi ajakohastamise ning peamiste praktiliste väljakutsete kohta. Juhul kui asutuses ei olnud mõjuhinnangute läbiviimiseks eraldi korda või juhendit kehtestatud, paluti selgitada, kas ja kuidas on hinnangute koostamise vajadus, läbiviimise põhimõtted ning vastutused muul viisil määratletud, arvestades mh GDPR artiklis 35 sätestatud nõudeid kõrge riskiga isikuandmete töötlemise korral.

KliM haldusala isikuandmete kaitse alamlehele on toetava abimaterjalina lisatud link AKI mõjuhinnangute suunisele. Samuti on alamlehelt leitav JDMi koostatud juhend „Juhis isikuandmete ja avaliku teabe töötlemise ning andmekogude reguleerimise kohta eelnõudes“. AKI veebilehel on kättesaadav EDPB poolt kinnitatud suunis andmekaitsealaste mõjuhinnangute koostamiseks ning „Lisa 1. Andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemise kontrollnimekiri“, mis toetab mõjuhinnangu läbiviimist ja aitab hinnata vastavust isikuandmete kaitse üldmääruse nõuetele.

KliM

4.1. **KliMis ei ole kehtestatud eraldiseisvat andmekaitsealaste mõjuhinnangute koostamise korda ega juhist**. Vastavad põhimõtted on kavandatud reguleerida koostamisel olevas isikuandmete kaitse korra eelnõus, mille 5. peatükk käsitleb isikuandmete töötlemise eelhinnangu ja andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamist. Seega on mõjuhinnangute vajaduse hindamise põhimõtted eelnõu tasandil läbi mõeldud, kuid töö läbiviimise ajal ei olnud need veel kehtiva korrana rakendatud.

4.2. Korra eelnõu kohaselt vastutab struktuuriüksuse juht oma valdkonnas toimuva isikuandmete töötlemise eesmärkide, töödeldavate andmete koosseisu ja kohalduvate nõuete kindlaksmääramise ning isikuandmete kaitse nõuete täitmise eest. Enne uue isikuandmete töötlemise alustamist või olemasoleva töötlemise muutmist peab struktuuriüksuse juht tagama eelhinnangu läbiviimise ning vajaduse korral andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise. Hindamisse kaasatakse AKS ning vajaduse korral infoturbejuht, IT-teenuse pakkuja või muud asjakohased isikud.

4.3. Eelhinnangu eesmärgiks on hinnata kavandatava töötlemise vajalikkust, õiguslikku alust, proportsionaalsust ning võimalikke riske andmesubjektide õigustele ja vabadustele. Eelhinnangu käigus tuleb mh hinnata, kas isikuandmete töötlemine on eesmärgi saavutamiseks vajalik, kas eesmärki on võimalik saavutada väiksemas mahus andmete töötlemisega, millised riskid töötlemisega kaasnevad ning milliseid meetmeid on võimalik riskide maandamiseks rakendada. Samuti tuleb otsustada, kas vajalik on koostada andmekaitsealane mõjuhinnang või põhjendada, miks seda vajalikuks ei peeta.

4.4. Eelhinnang vormistatakse üldjuhul kirjalikult ja esitatakse AKSile. Kui isikuandmete töötlemine eeldab õigusakti kehtestamist või muutmist, kajastatakse eelhinnangu tulemused õigusakti seletuskirjas. Eelhinnangu võib ühildada ka muu asjakohase dokumendi, näiteks IT-riskihinnangu koostamisega. Eraldi kirjalikku eelhinnangut ei vormistata juhul, kui eelhinnangu tulemusel leitakse, et vajalik on koostada andmekaitsealane mõjuhinnang.

4.5. Korra eelnõu kohaselt tuleb andmekaitsealane mõjuhinnang koostada enne isikuandmete töötlemise alustamist ning enne töötlemiseks vajalike IT-lahenduste või protsesside väljatöötamist juhul, kui töötlemise laad, ulatus, kontekst või eesmärgid võivad tõenäoliselt kaasa tuua suure ohu andmesubjektide õigustele ja vabadustele. Mõjuhinnangu koostamisel tuleb lisaks kavandatavale korrale lähtuda ka Andmekaitse

[50] GDPR artikkel 36 lõige 1.

[51] GDPR artikkel 83 lõike 4 punkt a kohaselt võib järelevalveasutus artiklites 8, 11, 25–39, 42 ja 43 sätestatud kohustuste rikkumise korral määrata haldustrahvi kuni 10 000 000 eurot või ettevõtja puhul kuni 2% eelneva majandusaasta üleilmsest aastasest kogukäibest, olenevalt sellest, kumb summa on suurem. Kuna artikkel 36 „Eelnev konsulteerimine“ AKIga jääb vahemikku 25–39, hõlmab see ka eelneva konsulteerimise kohustuse rikkumist.

Inspektsiooni juhistest „Andmekaitsealane mõjuhinnang“ ja „Andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemise kontrollnimekiri“.

4.6. Mõjuhinnang tuleb korra eelnõu kohaselt koostada vähemalt juhul, kui töödeldakse ulatuslikult eriliigilisi isikuandmeid, toimub süstemaatiline jälgimine avalikus ruumis või digikeskkonnas, kasutatakse uut tehnoloogiat või töödeldakse isikuandmeid ulatuslikult viisil, mis võib andmesubjekte oluliselt mõjutada, näiteks hindamise või profiilianalüüsi kaudu.

4.7. Andmekaitsealane mõjuhinnang tuleb koostada sellises etapis, kus selle tulemusi on võimalik veel arvesse võtta töötlemise mahu, vahendite ja viiside kujundamisel. Mõjuhinnangu koostamise korraldab andmetöötlust kavandav struktuuriüksus, kaasates vajaduse korral AKSi, IT-teenuse pakkuja ja teised asjakohased osapooled. Mõjuhinnang vormistatakse kirjalikult, edastatakse AKSile arvamuse avaldamiseks ning säilitatakse vähemalt kuni vastava andmetöötluse lõpetamiseni.

4.8. Korra eelnõu järgi peab mõjuhinnang sisaldama vähemalt mõjuhinnangu koostamise aega ja läbiviijaid, infosüsteemi, teenuse, protsessi või kavandatava muudatuse kirjeldust, töötlemistoimingute ja eesmärkide kirjeldust, ülevaadet andmesubjektidest ja töödeldavatest isikuandmetest, hinnangut töötlemise vajalikkusele ja proportsionaalsusele, riskide kirjeldust ja taset, kavandatud maandamismeetmeid ning kasutatud metoodikat.

4.9. Kui mõjuhinnangust selgub, et vaatamata kavandatud meetmetele võib töötlemisega kaasneda suur oht isiku õigustele ja vabadustele, tuleb enne töötlemisega alustamist konsulteerida AKIga. Eelkonsulteerimise korraldab AKS.

4.10. AKSi sõnul on pärast isikuandmete kaitse korra valmimist kavas välja töötada ka täpsem juhis andmekaitsealaste mõjuhinnangute koostamiseks.

4.11. AKSi selgituse kohaselt ei ole ministeeriumis talle teadaolevalt perioodil 01.07.2023–31.12.2025 koostatud ühtegi kohustuslikku täismahus andmekaitsealast mõjuhinnangut. Isikuandmete töötlemisega kaasnevaid mõjusid on siiski käsitletud eelnõude seletuskirjades esitatud põhiseaduspärasuse analüüsides ning arendusprojektide raames koostatud üldisemates analüüsides. AKS on soovitanud koostada andmekaitsealase mõjuhinnangu PISTRIKU arendamise, KOTKASe pilvekeskkonda viimise ja KIRKE välisvõrku viimise kohta. KIRKE puhul on AKS koostanud mõjuhinnangu esialgse kavandi, kuid talle teadaolevalt ei ole ühegi nimetatud arenduse kohta täismahus mõjuhinnangut valminud. Samuti ei ole AKSile teadaolevalt tehtud vaadeldaval perioodil muid isikuandmete töötlemise toiminguid, mille puhul oleks mõjuhinnangu koostamine olnud kohustuslik, lähtudes GDPRist ja AKI kodulehel toodud soovitustest.

4.12. AKSi hinnangul on tema kaasamine üldjuhul tagatud juhtudel, kus suuremahuline isikuandmete töötlemine eeldab õigusakti muutmist, kuna sellisel juhul toimub kaasamine õigusloomeprotsessi raames. Samas tõi ta võimaliku kitsaskohana esile, et võib esineda isikuandmete töötlemise juhtumeid, mis õigusakti muutmist ei eelda, näiteks uuringute läbiviimine. Sellistel juhtudel ei pruugi AKS kaasamine tema hinnangul olla süsteemselt tagatud, kuigi praktikas on teda isikuandmeid hõlmavate uuringute puhul vähemalt osaliselt kaasatud. Kitsaskoha maandamiseks pidas AKS vajalikuks korraldada töötajatele andmekaitsealaste mõjuhinnangute koostamise koolitus, et suurendada teadlikkust tema kaasamise vajadusest.

TRAM

4.13. TRAMis on andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamine reguleeritud andmekaitse korra punktis 7.3. Korra kohaselt on andmetöötleja või asjaomase andmekogu või infosüsteemi peakasutaja määratud töötaja kohustatud koostama andmekaitsealase mõjuhinnangu, kui kavandatav andmetöötlus on automatiseeritud, süstemaatiline ja ulatuslik ning sellel võib olla andmesubjektile oluline mõju või õiguslikud tagajärjed. Mõjuhinnang tuleb koostada ka uue infosüsteemi või tehnoloogia kasutuselevõtul ning muudel juhtudel, kui andmekogu/infosüsteemi peakasutaja või AKS peavad seda vajalikuks.

4.14. Mõjuhinnangu eesmärk on hinnata isikuandmete töötlemise toimingute vajalikkust ja proportsionaalsust ning andmete kaitseks rakendatavate meetmete piisavust. Riskide hindamisel tuleb tuvastatud riskid maandada või leevendada vastuvõetavale tasemele. Mõjuhinnang dokumenteeritakse asutuses kehtestatud vormil, sõltuvalt sellest, kas hinnang koostatakse infosüsteemile või andmetöötlustoimingule[52]. Vormis kajastatakse mh töötlemise eesmärk, õiguslik alus ja meetodid, hinnang töötlemise vajalikkusele ja proportsionaalsusele, riskianalüüs koos riskitaseme määramisega ning riskide maandamise meetmed. Mõjuhinnangute koostamise toetamiseks on asutuse teenistujatele koostatud juhend „Andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise juhend infosüsteemile“. Tegemist on praktilise juhendmaterjaliga, milles selgitatakse, kuidas hinnata infosüsteemi puhul isikuandmete töötlemise mõju inimeste õigustele ja vabadustele. Juhend aitab ühtlustada ja toetada asutuse töötajaid asutusesisese infosüsteemi andmekaitsealase mõjuhinnangu vormi täitmisel.

[52] TRAMis on kasutusel „Andmekaitsealase mõjuhinnangu vorm – infosüsteemile“ ja „Andmekaitsealase mõjuhinnangu vorm – andmetöötlustoimingule.

4.15. Mõjuhinnangu koostamiseks moodustab andmetöötleja või andmekogu/infosüsteemi peakasutaja töörühma. Sellesse kuuluvad vähemalt andmekogu või infosüsteemi peakasutaja, AKS, süsteemihalduse üksuse töötaja ning õigusosakonna jurist.

4.16. Mõjuhinnang kooskõlastatakse dokumendihaldussüsteemis AKSi, analüütika- ja andmete osakonna juhataja, riskijuhi ning õigusosakonna juristiga. AKSi selgituste kohaselt tuleb kooskõlastajate seisukohtade lahknemisel dokumendi koostajal hinnata eriarvamuste olulisust ning otsustada, kas dokumenti on vaja täiendada või muuta. Lõppvastutus dokumendi sisu eest lasub selle koostajal ning eriarvamused peavad olema kirjalikult tõendatavad.

4.17. Kui mõjuhinnangust selgub, et vaatamata rakendatud meetmetele jääb andmesubjektide õigustele ja vabadustele kõrge risk, konsulteerib AKS AKIga. Mõjuhinnangut täiendatakse uute andmetöötlustoimingute lisandumisel ning peakasutaja hindab selle ajakohasust kord aastas.

4.18. AKSi selgituse kohaselt on asutuse struktuuriüksustele antud ülesanne vaadata üle asutuse infosüsteemide põhimäärused ning hinnata nende täiendamise või muutmise vajadust. Selle tegevuse käigus vaatas AKS üle ka olemasolevad andmekaitsealased mõjuhinnangud ning hindas koostöös struktuuriüksustega, kas isikuandmeid töötlevate infosüsteemide ja andmekogude kohta on vaja koostada mõjuhinnang või olemasolevat mõjuhinnangut täiendada.

4.19. Audiitorile teadaolevalt algatas AKI TRAMi suhtes isikuandmete kaitse järelevalvemenetluse seoses asjaoluga, et liiklusregistri (TRAM vastutav töötleja) testkeskkonnas kasutati reaalseid isikuandmeid, sh isikukoode ja nimesid, mida ei olnud testkeskkonnas pseudonüümitud ega anonümiseeritud. Sellega seoses on asutus alustanud liiklusregistri testkeskkonna kohta andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamist. Nimetatud tegevus viitab sellele, et TRAM on asunud hindama testkeskkonnas isikuandmete töötlemisega seotud andmekaitseriske ja kavandama nende käsitlemist.

4.20. AKS tõi intervjuus esile, et andmekaitsega seotud rollid ja vastutused ei ole mõjuhinnangute koostamisse kaasatud töörühmades alati üheselt mõistetavad. Lisaks märkis AKS, et süsteemiarenduste planeerimisse ja mõjuhinnangute koostamise etapis ei hinnata isikuandmete töötlemisega seotud riske alati piisavalt põhjalikult ning riskianalüüsides käsitletakse andmekaitseaspekte sageli üldisel tasandil. See võib mõjutada mõjuhinnangute sisulist kvaliteeti ja nende kooskõla GDPRist tuleneva riskipõhise lähenemisega. AKSi hinnangul aitaks olukorda parandada järjepidev koolitamine ning juhtide ja protsessiomanike teadlikkuse suurendamine andmekaitsealaste mõjuhinnangute eesmärgist ja olulisusest.

4.21. Samuti tõi AKS väljakutsena esile tema hilise kaasamise mõjuhinnangut eeldavatesse tegevustesse. Tema sõnul saab ta mõjuhinnangu koostamise vajadusest sageli teada alles siis, kui infosüsteemi arendus on juba alanud või süsteem kasutusele võetud. AKS on sellele korduvalt tähelepanu juhtinud oma vahetu juhi kaudu, kes on suhelnud protsessiomanike, osakonnajuhatajate ja teenusejuhtidega, et soodustada AKSi varasemat kaasamist asjakohastesse arendus- ja muudatusprotsessidesse.

KeA

4.22. **KeAs ei ole töö läbiviimise ajal kehtestatud eraldiseisvat andmekaitsealaste mõjuhinnangute ehk DPIAde koostamise korda ega juhist**. Vastavad põhimõtted on kavandatud reguleerida koostamisel olevas isikuandmete kaitse korra eelnõus, mille 14. peatükk käsitleb riskihinnangu ja andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamist. Seega on mõjuhinnangute vajaduse hindamise põhimõtted eelnõu tasandil läbi mõeldud, kuid need ei olnud ülevaate koostamise ajal veel kehtiva korrana rakendatud.

4.23. Korra eelnõu kohaselt tuleb riskihinnang ja vajaduse korral DPIA koostada enne uue isikuandmete töötlemise alustamist või olemasoleva töötlemise olulist muutmist, kui esmane kiirkontroll viitab võimalikule kõrgele riskile andmesubjektide õigustele ja vabadustele. Sellisteks juhtudeks võivad olla näiteks eriliiki isikuandmete, laste andmete, ulatusliku geolokatsiooni- või jälgimisandmete töötlemine, automatiseeritud otsuste tegemine, tehisintellekti või muu uue tehnoloogia kasutamine, samuti suuremahuline andmetöötlus või mitmest allikast pärinevate andmete ühendamine.

4.24. Eelnõu järgi vastutab uue andmetöötluse kinnitamise ning vajaliku riskihinnangu ja/või DPIA koostamise tagamise eest struktuuriüksuse juht/protsessi omanik. Esmase riskihinnangu koostab struktuuriüksuse juht/protsessi omanik, kaasates vajaduse korral andmekaitse töörühma[53]. Otsus DPIA vajalikkuse kohta tehakse koostöös digijuhi ja andmekaitse töörühmaga. DPIA koostatakse juhul, kui riskihinnangust nähtub tõenäoline kõrge risk või kui seda nõuavad õigusaktid või järelevalvepraktika.

4.25. Riskihinnang ja DPIA tuleb dokumenteerida kirjalikult ning säilitada dokumendihaldussüsteemis koos kooskõlastuste ja otsustega. IT-teenuste või tehniliste intsidentide ja uurimiste korral võib tehniline menetlusjälg olla paralleelselt kajastatud ka teenusehaldussüsteemis, näiteks Jiras, kuid lõplik otsus ja

[53] Andmekaitse töörühma moodustamise otsuse kohaselt on töörühma ülesandeks anda nõu andmekaitsealase mõjuhinnangu (DPIA) koostamise ja rakendamise küsimustes ning jälgida selle tulemuslikku toimimist. Isikuandmete töötlemise korra eelnõu kohaselt toetab töörühm protsessiomanikke andmekaitsenõuete rakendamisel, riskide hindamisel, andmesubjektide õiguste tagamisega seotud küsimuste lahendamisel ning rikkumiste käsitlemise põhimõtete ühtlustamisel.

dokumendid talletatakse dokumendihaldussüsteemis. DPIA läbiviimisel kasutatakse korra eelnõu Lisa 7 „Andmekaitse mõjuhinnangu (DPIA) läbiviimise juhis ja vorm“, mis lisatakse täidetuna dokumendihaldussüsteemi koos asjakohaste kooskõlastuste ja otsusega.

4.26. Andmekaitse töörühma selgituste kohaselt registreeritakse menetluse sammud dokumendihaldussüsteemis ning isikuandmete töötlemist ei tohi alustada enne vajalike kooskõlastuste andmist. Töörühma hinnangul aitab ka hangete ja lepingute kooskõlastusring tuua kõrge riskiga teenused andmekaitse töörühma tähelepanu alla. Mõjuhinnang peab olema koostatud ja kooskõlastatud enne töötlemise alustamist. Kui risk jääb kõrgeks ka pärast kavandatud maandamismeetmete rakendamist, ei ole töötlemise alustamine lubatud enne täiendavate meetmete rakendamist ning vajaduse korral AKIga konsulteerimist ja seisukoha saamist.

4.27. Andmekaitse töörühma selgituse kohaselt ei ole perioodil 01.07.2023–31.12.2025 läbi viidud ühtegi täismahus andmekaitsealast mõjuhinnangut, kuna sel perioodil ei tehtud andmetöötluses olulisi muudatusi ega võetud kasutusele uusi infosüsteeme. 2026. aastal koostas asutus ATK 2.0 pilvteenusele ja uuele arvutitöökohale üleminekuks riskihindamise. Käskkirjaga kinnitatud hindamisdokumendis käsitleti Microsoft 365 pilvteenuse kasutamise eesmärki, töödeldava teabe liike ja kaitsevajadust, teenusepakkuja usaldusväärsust, tehnoloogilist sobivust, juurdepääsuõiguste haldamist, logimist ja seiret, alamtöötlejate kasutamist ning teenuse kasutamise lõpetamist. Teenuste erisusi käsitleti hindamisdokumendi lisades. [54] Microsoft 365 kasutamine loeti põhimõtteliselt lubatavaks tingimusel, et rakendatakse ettenähtud meetmeid ja piiranguid ning teenuseid kasutatakse hinnatud kasutusjuhtude piires.

4.28. Audiitorile teadaolevalt võeti isikliku sõiduauto töösõitudeks kasutamise arvestust toetav Logify süsteem kasutusele enne andmekaitsealase riskianalüüsi või DPIA koostamist. Audiitor juhtis süsteemiga seotud andmekaitsealase riskianalüüsi koostamise vajadusele tähelepanu auditi „Valitsemisala asutuste maismaasõidukite transpordikorralduse hindamine (ametisõiduki / isikliku sõiduauto kasutamine)“ raames ning soovitas asutusel riskianalüüs läbi viia ja dokumenteerida ning vajaduse korral täiendada koostöölepingut. Andmekaitse töörühma selgituste kohaselt toetas töörühma liige käesoleva töö läbiviimise ajal HAO juhatajat Logify süsteemi mõjuhinnangu koostamise metoodilise loogika kujundamisel. Seejärel pöördus HAO juhataja teenusepakkuja poole vajaliku teabe saamiseks ning koostas saadud info alusel mõjuhinnangu. Töörühma sõnul on andmekaitse töörühma roll pakkuda struktuuriüksuste juhtidele/protsessi omanikele alusmaterjale ja metoodilist tuge, kuid sisuline vastutus mõjuhinnangu koostamise eest jääb struktuuriüksuse juhile.

4.29. Andmekaitse töörühma hinnangul on DPIAde ja riskihinnangute koostamisel peamised väljakutsed seotud andmetöötluse eesmärgi ja õigusliku aluse liiga üldise kirjeldamisega, puudulike andmevoogude ja andmeedastuste kirjeldustega, andmete minimaalsuse ja rollipõhiste ligipääsude ebapiisava põhjendamisega, säilitustähtaegade või nende algushetke määratlemata jätmisega, riskide ja jääkriski ebajärjekindla hindamisega, kooskõlastuste ja menetlusjälje puuduliku dokumenteerimisega, DPIA koostamise venimisega ning olukordadega, kus töötlemisega alustatakse enne lõppotsuse tegemist. Samuti nimetati kitsaskohana tehisintellekti teenustega seotud eritingimuste ebapiisavat täpsustamist.

KAUR

4.30. KAURis ei ole kehtestatud eraldi andmekaitse mõjuhinnangu läbiviimise korda / juhendit vm kinnitatud dokumenti, milles oleks kirjeldatud andmekaitse mõjuhinnangu algatamise, koostamise, kooskõlastamise, kinnitamise või ajakohastamise protsess. Samuti ei ole eraldi dokumendis määratletud, millised ametikohad või üksused mõjuhinnangu koostamisse kaasatakse ning kes vastutab mõjuhinnangu läbiviimise eest.

4.31. KAUR on töö läbiviimise ajal selgitanud, et mõjuhinnangute koostamisel lähtutakse kehtivatest õigusaktidest ja andmekaitsenõuetest, sh GDPR artiklis 35 sätestatud nõuetest. Asutus märkis 19.01.2026 esitatud vastuses, et ootab KliM poolt kehtestatavat isikuandmete töötlemise korda. Asutuse selgituse kohaselt sisaldab korra eelnõu mh andmekaitse mõjuhinnangu koostamise protsessi kirjeldust. Pärast KliMi korra kehtestamist otsustab asutus, kas rakendada KliMi korda või kehtestada vajaduse korral enda kord, kui KliMi regulatsioon ei kata asutuse vajadusi.

4.32. AKS kinnitas intervjuul, et on teadlik andmekaitse mõjuhinnangute koostamise nõuetest ja vajadusest hinnata kõrge riskiga isikuandmete töötlemisega seotud tegevusi. Samas ei ole viimase 1,5 aasta jooksul tekkinud juhtumeid, mille puhul oleks AKS osalenud mõjuhinnangu koostamisel või selle läbiviimisel.

4.33. KAURis tõstatus mõjuhinnangu koostamise vajadus Jäätmeinfosüsteemi PISTRIK arendamisega seoses, kuid KliMi selgituste kohaselt hakkab süsteem toimima KOTKASe alamsüsteemina, mille vastutav töötleja on KeA. Sellest tulenevalt ei ole KAURil kohustust koostada PISTRIKu kohta eraldi andmekaitse mõjuhinnangut, kuna vastav ülesanne lasub vastutaval töötlejal.

[54] KeA peadirektori 16.04.2026 käskkirjaga nr 1-1/26/73 „Microsoft 365 pilvandmetöötlussüsteemi kasutusele võtmine“ otsustati võtta KeAs avaliku teabe, sh juurdepääsupiiranguga teabe töötlemiseks kasutusele Microsoft 365 pilvteenus.

4.34. Audiitor juhtis AKSiga toimunud intervjuul tähelepanu sellele, et KAURi ametisõidukites kasutatakse GPS-seadmeid. Kuna GPS-seadmete kasutamine võib sõltuvalt kasutusviisist võimaldada teenistujate liikumise, töökorralduse või sõidukikasutuse jälgimist, tuleks lepingu uuendamisel hinnata ja dokumenteerida GPS-seadmete kasutamisega seotud isikuandmete töötlemise eesmärgid, õiguslik alus, ulatus ning töötlemisega kaasnevad riskid isikute õigustele ja vabadustele. Kui hindamise tulemusel ilmneb, et töötlemisega võib tõenäoliselt kaasneda suur oht, tuleb koostada andmekaitsealane mõjuhinnang. AKS võttis tähelepaneku teadmiseks ning märkis, et lepingu uuendamisel hinnatakse isikuandmete töötlemisega seotud riske ja vajaduse korral andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise kohustust.

4.35. KAUR ei esitanud töö käigus eraldi väljakutseid, mis oleksid seotud andmekaitse mõjuhinnangute koostamise, ajakohastamise või rakendamisega. Asutuse selgitustest nähtub, et mõjuhinnangute protsessi täpsem korraldus sõltub KliMi isikuandmete töötlemise korra kehtestamisest ning seejärel tehtavast otsusest, kas rakendada KliMi korda või kehtestada vajaduse korral asutuse enda kord.

RiL

4.36. RiLis ei ole eraldi kehtestatud andmekaitse mõjuhinnangu läbiviimise korda või juhendit. Töö läbiviimise ajal ei olnud kinnitatud dokumenti, milles oleks kirjeldatud andmekaitse mõjuhinnangu algatamise, koostamise, kooskõlastamise, kinnitamise või ajakohastamise protsess. Samuti ei olnud eraldi määratletud mõjuhinnangu koostamisse kaasatavaid ametikohti või üksusi ega mõjuhinnangu läbiviimise eest vastutavat ametikohta. AKSi selgituste kohaselt on kavas lisada andmekaitse mõjuhinnangu läbiviimist käsitlev juhis või eraldi peatükk koostamisel olevasse isikuandmete töötlemise korda. Kuni vastava korra või juhendi kehtestamiseni hinnatakse mõjuhinnangu koostamise vajadust juhtumipõhiselt.

4.37. AKSi sõnul kaasatakse ta projektidesse, mille raames võidakse töödelda isikuandmeid, ning koostöös protsessiomanikuga hinnatakse, kas kavandatava töötlemise puhul võib olla vajalik andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamine, sh lähtudes töötlemise laadist ja võimalikest riskidest.

4.38. Asutuse selgituste kohaselt ei ole asutus ühegi andmekogu vastutav töötleja, kuid asutuse nimel töödeldakse isikuandmeid, sh näiteks Talendipangas olevaid isikuandmeid. Perioodil 01.07.2023–31.12.2025 ei ole asutuses andmekaitsealaseid mõjuhinnanguid koostatud.

4.39. Kuigi AKS ei toonud andmekaitse mõjuhinnangute koostamise, ajakohastamise või rakendamisega seoses välja muresid / väljakutseid, küsis AKS, kas audiitoritele teadaolevalt on igal KliM valitsemisala asutusel RTK osutatava personali- ja palgaarvestuse teenuse kohta eraldi andmekaitse mõjuhinnang või andmetöötlusleping. Audiitor selgitas, et nimetatud küsimuses tuleb lähtuda RTK põhimäärusest ning SAPi[55] käsitlevast õigusaktist, milles on osapoolte rollid ja vastutused määratletud. Samuti märkis audiitor, et ministeerium on RTK-ga sõlminud valitsemisalaülese koostöökokkuleppe, mis hõlmab RTK osutatavaid teenuseid. AKS täpsustas, et asutus ei ole nimetatud ministeeriumi ja valitsemisala nimel sõlmitud kokkuleppega tutvunud ning soovis saada ligipääsu vastavale dokumendile. Audiitori hinnangul ei ole asutuses piisavalt selgelt määratletud RTK osutatava personali- ja palgaarvestuse teenusega seotud andmekaitsealased rollid, vastutused ega dokumenteerimise korraldus. Töötajate andmete edastamine RTK-le tugineb õigusaktidele ning ministeeriumi ja RTK vahel sõlmitud valitsemisalaülesele koostöökokkuleppele, kuid asutus ei olnud selle sisuga tutvunud ega omanud dokumendile ligipääsu. See võib piirata asutuse võimalust hinnata isikuandmete töötlemise riskide kaardistamise, andmekaitse mõjuhinnangu ajakohasuse ning maandamismeetmete rakendamise piisavust.

KeMIT

4.40. KeMITis on andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamine reguleeritud isikuandmete töötlemise korra peatükis 11. Korra kohaselt koostatakse andmekaitsealane mõjuhinnang enne isikuandmete töötlemisega alustamist ning enne selleks vajalike IT-teenuste või protsesside väljatöötamist juhul, kui isikuandmete töötlemine võib oluliselt mõjutada andmesubjektide õigusi ja vabadusi.

4.41. Korra kohaselt analüüsib KeMIT vastutava töötlejana andmekaitsealase mõjuhinnangu vajalikkust ning vajadusel korraldab selle läbiviimise. AKSi sõnul vastutab KeMITis andmekaitsealaste mõjuhinnangute korraldamise eest tema. Vastav ülesanne on kajastatud ka tema ametijuhendis, mille kohaselt kuulub tema ülesannete hulka andmekaitsealaste mõjuhinnangute tegemise korraldamine.

4.42. Korra järgi on andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise kohustus vastutaval töötlejal. **KeMIT ei ole ühegi KliM valitsemisalas kasutatava andmekogu või andmestiku vastutav töötleja**. Uue IT-teenuse loomisel peab KeMIT arendusprojekti käigus veenduma, et vastutav töötleja on andmekaitsealase mõjuhinnangu koostanud, et mõjuhinnangus tuvastatud riskidega oleks võimalik arvestada võimalikult varajases etapis.

[55] SAP on Riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogu lühend. Selle andmekogu tegevust reguleerib „Riigi personali- ja palgaarvestuse andmekogu asutamine ja selle põhimäärus“.

4.43. KeMITi korra kohaselt tuleb andmekaitsealane mõjuhinnang koostada kõigile andmekogudele, mille puhul alustati isikuandmete töötlemist pärast 25.05.2018. Enne nimetatud kuupäeva kasutusele võetud andmekogudele koostatakse mõjuhinnang juhul, kui võetakse kasutusele uus tehnoloogia, muudetakse töötlemise eesmärke või rakendatakse automatiseeritud otsustamist või profileerimist. Mõjuhinnang on nõutav eelkõige juhtudel, kus töödeldakse suures mahus eriliigilisi isikuandmeid, toimub süstemaatiline jälgimine avalikus ruumis või digikeskkonnas, kasutatakse uut tehnoloogiat, töödeldakse andmeid viisil, mis võib oluliselt mõjutada andmesubjekte, või kui töötlemise olemus, ulatus, kontekst või eesmärk suurendab riski füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele.

4.44. Mõjuhinnangu koostamisel lähtutakse AKI juhistest: „Andmekaitsealane mõjuhinnang" ja „Andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemise kontrollnimekiri". AKSi sõnul ei ole KeMIT koostanud täiendavaid mõjuhinnanguid nende süsteemide kohta, mille vastutavaks töötlejaks on KliM valitsemisala asutus, kuna kehtiva korralduse järgi vastutab mõjuhinnangu koostamise eest vastutav töötleja. **Samas tõi AKS välja, et valitsemisalas tervikuna puudub selge arusaam mõjuhinnangute koostamise vastutusest ning mõjuhinnanguid ei ole koostatud süsteemselt**. Tema sõnul võib KliM valitsemisalas mõjuhinnanguid olla koostatud, kuid vastav info ei ole KeMITile jõudnud.

4.45. Asutuse enda süsteemide kohta, mille vastutavaks töötlejaks on KeMIT, ei ole kõigile süsteemidele andmekaitsealaseid mõjuhinnanguid koostatud, näiteks ei ole mõjuhinnangut koostatud e-posti süsteemile.

4.46. AKS tõi mõjuhinnangute koostamise ja rakendamisega seotud väljakutsena välja, et õigusraamistik ei ole arendustegevuse alustamise ajaks alati õigeaegselt valmis. Tema sõnul on esinenud olukordi, kus seadused ja määrused hilinevad või jäävad osaliselt kehtestamata, kuid isikuandmete töötlemine on juba käivitatud. Sellisel juhul võib tekkida küsimus töötlemise õigusliku aluse kohta. AKSi selgituse kohaselt annab selge õigusruum KeMITile parema ülevaate andmete tekkest, vajalikkusest ja võimalikust mõjust.

4.47. AKSi selgituse kohaselt on KeMIT varasemalt püüdnud arendustegevust peatada kuni õigusliku aluse valmimiseni, kuid ministeeriumi korraldusel on arendusega siiski edasi mindud. AKS märkis, et arendustegevuse jätkamise eelduseks peaks olema vajalike andmekaitseliste eelduste täitmine, et toetada nõuete järjepidevat järgimist ja vältida riskide kuhjumist.

EGT

4.48. **Teabevärava andmetel on EGT kahe riikliku andmestiku vastutavaks töötlejaks**: Geoloogilised kaardid 1:200 000 ja Eesti Geoloogiafond[56]. AKSi selgituste kohaselt ei ole asutus seni koostanud andmekaitsealaseid mõjuhinnanguid nende andmestike kohta.

4.49. Audiitorile teadaolevalt ei sisalda Geoloogiliste kaartide andmestik isikuandmeid ning andmestikus ka ei töödelda isikuandmeid. Samas hõlmab Eesti Geoloogiafond mitmesuguseid andmeid, sh uuringuaruandeid, puuraukude ja proovide andmeid, uuringulubade metaandmeid ning kinnistute asukohti. Kuna kinnistuga seostatavad andmed võivad teatud juhtudel võimaldada füüsilise isiku tuvastamist, on asutuse jaoks oluline hinnata, kas Eesti Geoloogiafond sisaldab selliseid metaandmeid või muid andmeelemente, mis võivad kvalifitseeruda isikuandmeteks isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses. Kui isikuandmete töötlemine tuvastatakse, tuleb eraldi hinnata andmekaitsealase mõjuhinnangu tegemise vajadust GDPRi artikli 35 alusel. Isikuandmete esinemine andmestikus ei pruugi tähendada iseenesest mõjuhinnangu koostamise kohustust.

4.50. EGT selgitas 26.01.2026 esitatud vastuses, et asutuses ei ole kehtestatud eraldi korda ega juhendit andmekaitsealase mõjuhinnangu läbiviimiseks. Samuti ei ole kinnitatud muud dokumenti, milles oleks kirjeldatud mõjuhinnangu algatamise, koostamise, kooskõlastamise, kinnitamise või ajakohastamise protsess. Asutuses ei ole eraldi määratletud ametikohti või struktuuriüksusi, kes mõjuhinnangu koostamisse kaasatakse, ega ametikohta, kelle vastutusalasse mõjuhinnangu läbiviimine kuulub.

4.51. Asutuse selgituste kohaselt lähtutakse mõjuhinnangu vajaduse hindamisel kehtivatest õigusaktidest ja andmekaitsenõuetest, sh GDPR artiklis 35 sätestatud nõuetest. Asutus märkis, et ootab KliMi poolt kehtestatavat isikuandmete töötlemise korda, sest korra eelnõu sisaldab mh andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamise protsessi kirjeldust. Pärast KliMi korra kehtestamist otsustab asutus, kas rakendada nimetatud korda või kehtestada vajaduse korral enda kord, kui KliMi regulatsioon ei kata asutuse vajadusi.

4.52. Asutuse esitatud teabe kohaselt ei ole perioodil 01.07.2023–31.12.2025 andmekaitsealaseid mõjuhinnanguid koostatud. Sellest tulenevalt ei ole asutusel nimetatud perioodi kohta koondandmeid mõjuhinnangute koostamise kuupäevade, eesmärkide, peamiste riskide ega rakendatud leevendusmeetmete kohta.

4.53. AKS tõi intervjuul välja, et asutuses on vaja tegeleda mõjuhinnangute koostamise ning teenistujate nõustamisega nende läbiviimisel. Samuti märkis ta, et mõjuhinnangute koostamise toetamiseks oleks vajalik ühtsete juhiste ja näidiste olemasolu. Lisaks viitas AKS intervjuul, et valitsemisala AKSide vaheline infovahetus dokumentide ettevalmistamise ja valmimisjärgu kohta võiks toetada valitsemisalas rakendatavate praktikate ühtlustamist.

[56] Teabevärav.

ELM

4.54. Teabevärava ning Riigi Infosüsteemi Haldussüsteemi (RIHA) andmetel ei ole ELM registreeritud ühegi riikliku andmekogu ega andmestiku vastutava töötlejana. Asutus on leitav e-äriregistrist kui riigiasutus ning kantud Eesti muuseumide registrisse riikliku muuseumina.

4.55. ELM on 22.01.2026 edastatud vastuses selgitanud, et asutuses ei ole kehtestatud eraldi andmekaitsealase mõjuhinnangu (DPIA) läbiviimise korda / juhist. Ka ei ole asutuse muudes dokumentides kirjeldatud andmekaitse mõjuhinnangu algatamise, koostamise, kooskõlastamise, kinnitamise või ajakohastamise protsessi.

4.56. ELMis ei ole määratletud, millised ametikohad või üksused mõjuhinnangu koostamisse kaasatakse ning kes vastutab mõjuhinnangu läbiviimise eest. Asutuse sõnul ei nähta vajadust andmekaitse mõjuhinnangu läbiviimise korra kehtestamiseks ning teemat ei ole organisatsioonis arutatud.

5. Asutuse välisveebis avaldatud andmekaitsetingimuste olemasolu (GDPR artiklid 12 – 14)

Lähtekoht: Asutusel on selgelt määratletud vastutus ja toimiv praktika, mis tagab välisveebis avaldatud privaatsustingimuste ja isikuandmete töötlemise põhimõtete avaldamise, regulaarse ülevaatamise, ajakohastamise ning muudatuste õigeaegse kajastamise. Praktika hõlmab vastutava isiku või rolli määramist, ülevaatamise sageduse kujundamist ning ajakohaste andmete nähtavust asutuse veebilehel. Välisveebis avaldatud privaatsusteave peab sisaldama vähemalt GDPR artiklites 13–14 nõutud teavet.

Ülevaate koostamisel koondati AKSide kaudu teave selle kohta, kuidas asutustes on korraldatud välisveebilehel avaldatud privaatsustingimuste ja/või isikuandmete töötlemise põhimõtete regulaarne ülevaatamine ja ajakohastamine. Samuti koguti andmed vastutava isiku, ülevaatamise sageduse ning veebilehel märgitud viimase uuenduse kuupäeva kohta. Intervjuude käigus käsitleti ka võimalikke probleeme, millega asutused puutuvad kokku veebisisu ajakohasena hoidmisel.

KliM

5.1. Isikuandmete kaitse korra eelnõu kohaselt koostab asutus andmesubjektide teavitamiseks andmekaitsetingimused, mis kirjeldavad isikuandmete töötlemise tingimusi ning sisaldavad vähemalt GDPRi artiklites 13–14 nõutud teavet. Tingimused avaldatakse asutuse välisveebis ning need peavad olema esitatud arusaadavas ja lihtsas keeles ning olema kergesti leitavad. Andmekaitsetingimuste koostamist ja nende ajakohasuse kontrolli korraldab AKS koostöös personaliosakonna ning asjassepuutuvate struktuuriüksuste või infovara omanikega, sõltuvalt sellest, millise sihtrühma või infosüsteemiga tingimused seotud on. Tingimusi uuendatakse vastavalt vajadusele ning nende asjakohasust kontrollitakse vähemalt kord aastas.

5.2. AKSi ametijuhend ei sätesta eraldi vastutust KliMi välisveebis avaldatud andmekaitsetingimuste sisulise koostamise, ajakohastamise ega kontrollimise eest. Praktikas on AKS siiski osalenud välisveebis avaldatud tingimuste ülevaatamises ja korrigeerimises. AKSi kinnitusel kontrollis ta välisveebis avaldatud andmekaitsetingimused üle 2025. aasta lõpus. Välisveebis on andmekaitsetingimuste viimase uuendamise kuupäevaks märgitud 11.11.2025.

5.3. Pärast AKSi tehtud parandusi lisab uuendatud andmekaitsetingimused välisveebi digikommunikatsioonispetsialist, kes vaatab tingimused aeg-ajalt ka ise üle ning teeb vajadusel täiendusi. AKS ja digikommunikatsioonispetsialist on kokku leppinud, et tulevikus täiendatakse välisveebi andmekaitsetingimusi sotsiaalmeedia kasutamist käsitlevate põhimõtetega.

TRAM

5.4. AKSi ametijuhend ei sisalda ülesandeid, mis käsitleksid välisveebis olevate isikuandmete töötlemise põhimõtete koostamist, ajakohastamist või nende regulaarset ülevaatamist. Samuti ei määra asutuse andmekaitse kord AKSi vastutavaks välisveebis avaldatud isikuandmete töötlemise põhimõtete ajakohasuse tagamise eest ega sätesta nende ülevaatamise sagedust.

5.5. **AKSi selgituste kohaselt toimub välisveebis avaldatud isikuandmete töötlemise põhimõtete ajakohastamine koostöös sisuvaldkondadega**. Muudatusi tehakse eelkõige olukordades, kus muutuvad õigusaktid või asutuse tegevus. Välisveebi üldhalduse eest vastutab kommunikatsiooniosakond, kuid isikuandmete töötlemise rubriigi sisu ajakohastamise algatamine ja sisuline täiendamine toimub AKSi eestvedamisel.

5.6. **Välisveebi isikuandmete töötlemise rubriigi viimane põhjalikum uuendus tehti 24.11.2025.** Uuendamise käigus täpsustati rubriigi teksti ning ajakohastati avaldatud teave vastavusse kehtivate nõuete ja asutuse tegevuses toimunud muudatustega. Kuigi viimane põhjalikum uuendus on tehtud, ei ole regulaarne ülevaatamise kohustus dokumenteeritud.

5.7. AKS peab otstarbekaks kehtestada privaatsustingimuste regulaarse ülevaatamise kord, näiteks iga-aastase kontrolli vormis. Selline lähenemine toetaks põhimõtete vastavuse tagamist muutuvatele õiguslikele ja organisatsioonilistele oludele ning võimaldaks vajadusel õigeaegselt uuendada avaldatud sisu ja sõnastust.

KeA

5.8. Juhtkonna 25.08.2025 otsusega nr 1 9/25/22 moodustatud andmekaitse töörühma ülesannete hulgas ei ole määratletud isikuandmete töötlemise põhimõtete koostamist, ajakohastamist ega nende üle kontrolli teostamist. Samuti ei sätesta isikuandmete kaitse korra eelnõu töörühma vastutust välisveebis avaldatud põhimõtete ajakohastamise eest ega reguleeri nende regulaarse ülevaatamise korda.

5.9. Andmekaitse töörühma (AKS) hinnangul vastutab töörühm siiski asutuse välisveebis avaldatud andmekaitsetingimuste ülevaatamise ja ajakohastamise eest. Töörühma sõnul hinnati välisveebis avaldatud isikuandmete töötlemise põhimõtete vastavust isikuandmete kaitse korra eelnõu koostamise käigus ning pärast korra kehtestamist on plaanis põhimõtteid uuesti hinnata.

5.10. Töörühma selgituste kohaselt tekib vajadus andmekaitsetingimuste ajakohastamiseks eelkõige õigusaktide või asutuse tööprotsesside muutumisel, järelevalve- või audititähelepanekute laekumisel või praktiliste juhtumite (nt pöördumised, rikkumised) ilmnemisel.

5.11. Töörühma rolliks on sisendi koondamine ning ajakohastamise ettepanekute sõnastamine, mis edastatakse sisutoimetajale (teenindusosakonnale). Töörühm kontrollib ka seda, et välisveebis avaldatud kontaktkanal toimiks ning, et andmekaitsetingimused vastaksid tegelikule töökorraldusele. Välisveebilehel avaldatud teabe tehnilise uuendamise eest vastutab avalike suhete peaspetsialist.

5.12. KliM SAO tuvastas info koondamise käigus, et KeA välisveebi „Isikuandmete töötlemise“ lehel olnud kontaktandmete viide oli vigane. Töö läbiviimise ajal lahendati tuvastatud probleem ning kontaktandmed korrigeeriti.

KAUR

5.13. Asutuse välisveebilehel avaldatud isikuandmete töötlemise põhimõtete ajakohastamisega **tegeleb praktikas AKS**. Ajakohastamise vajadus tuleneb peamiselt õigusaktide muudatustest, asutuse tööprotsesside muutumisest ning praktilistest juhtumitest, sh pöördumistest või võimalikest rikkumistest. **Viimane põhimõtete uuendus tehti 15.04.2026.**

5.14. AKSi ametijuhend ei sisalda ülesandeid, mis käsitleksid välisveebis avaldatud isikuandmete töötlemise põhimõtete koostamist, ajakohastamist või nende regulaarset ülevaatamist. Sellest hoolimata täidab AKS neid tegevusi praktikas. Asutuses ei ole kehtestatud regulaarset ülevaatamistsüklit, mis määraks põhimõtete läbivaatamise või uuendamise sageduse. Ülevaatamine toimub vajaduspõhiselt, lähtudes AKSi hinnangust ja tuvastatud muudatustest.

5.15. Kui AKS tuvastab avaldatud teabes ebatäpsusi või aegunud sõnastust, edastab ta välisveebi administraatorile juhised vajalike paranduste tegemiseks.

RIL

5.16. RiLi välisveebilehel avaldatud isikuandmete töötlemise teabe kaardistamisel tuvastati, et seisuga 08.01.2026 ei sisaldanud privaatsussätete rubriik teavet kontaktkanali kohta, mille kaudu saab kodanik pöörduda asutuse poole isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes. Töö käigus lisati välisveebi vastav kontaktteave. AKS selgitas, et isikuandmete töötlemise põhimõtted olid uuendatud ning ootasid välisveebi lisamist.

5.17. 09.03.2026 avaldati Riigilaevastiku välisveebilehel uuendatud isikuandmete töötlemise põhimõtted. AKS hindas 2026. aasta aprillis avaldatud teabe ajakohasust ning tuvastas, et osa vajalikust infost oli veel lisamata ning dokument vajas täiendamist.

5.18. RiLis ei ole kehtestatud privaatsussätete ja isikuandmete töötlemise põhimõtete regulaarse ülevaatamise ajakava. Ülevaatusi tehakse vajaduspõhiselt, lähtudes eelkõige õigusaktide muudatustest, tööprotsesside muutumisest või konkreetsetest juhtumitest. Sama põhimõtet plaanitakse jätkata ka edaspidi. **Privaatsussätete ja isikuandmete töötlemise põhimõtete ajakohastamise eest vastutab AKS**, kes edastab vajalikud muudatused veebihaldurile. AKS ise veebilehele sisu ei sisesta. AKS on valmis kaaluma võimalusi, kuidas regulaarse ülevaatamise nõue tulevikus dokumenteerida.

5.19. Kvaliteedijuhtimissüsteemi kohaselt vaatavad vastutavad isikud sisekorrad kord aastas üle ning tagavad nende ajakohasuse. See põhimõte loob üldise raamistiku, mida on võimalik rakendada ka privaatsustingimuste ja isikuandmete töötlemise põhimõtete ülevaatamise korraldamisel.

KeMIT

5.20. AKSi ametijuhendi kohaselt kuulub tema tööülesannete hulka asutuse andmekaitset reguleerivate õigusaktide ja juhiste koostamine ja ajakohastamine ning andmekaitse alaste nõuete täitmise koordineerimine. Ametijuhend sätestab, et AKS vastutab enda koostatud ja kooskõlastatud dokumentide, projektide ja teabe õigsuse ning seaduslikkuse eest.

5.21. Asutuse isikuandmete töötlemise korras on täpsustatud AKSi rolli, mille kohaselt jälgib ta asutuses vastavust isikuandmete kaitse üldmäärusele (GDPR), isikuandmete kaitse seadusele, isikuandmete töötlemise korrale ning asjakohastele koolitusmaterjalidele. **AKS on koostanud ka asutuse välisveebilehel avaldatud isikuandmete töötlemise põhimõtted**, mis on kättesaadavad nii eesti- kui ingliskeelsena. **Põhimõtete regulaarse ülevaatamise ja ajakohastamise eest vastutab AKS**, kes hindab kord aastas välisveebis avaldatud teavet ning edastab vajaduse korral sisuhaldurile uuendatud versiooni. AKSi sõnul on põhimõtete tehniline uuendamine välisveebis lihtne ning sisuhaldur saab muudatused teostada vähem kui ühe tunniga, eeldusel et talle on esitatud ajakohastatud dokument.

5.22. AKS ei ole eraldi võrrelnud välisveebis avaldatud põhimõtteid asutusesisese isikuandmete töötlemise korraga, kuid tema hinnangul peaksid need olema omavahel kooskõlas. Ta selgitas, et välisveebis avaldatud teave on üldistatud kujul, samas kui asutusesisene kord sisaldab detailsemat infot, sh tööjaotust, täiendavaid turvameetmeid ja intsidentide käsitlemise metoodikat, mida välisveebis ei esitata. Varasema ülevaatuse põhjal oli välisveebis esitatud teave sisuliselt piisav.

5.23. KliM SAO tuvastas info koondamise käigus, et asutuse välisveebi lehel „Andmekaitsetingimused“ avaldatud teavituskanal (andmekaitse@kemit.ee) ei toiminud nõuetekohaselt, kuna sellele aadressile saadetud e-kirjad ei suundunud edasi. Tuvastatud probleem lahendati töö käigus.

EGT

5.24. **Seisuga 28.05.2026 ei ole EGT välisveebis avaldatud isikuandmete kogumise ja töötlemise põhimõtteid.** AKSi selgituste kohaselt on ta teadlik, et vastavad põhimõtted ei ole välisveebis kättesaadavad, ning nende avaldamine on kavandatud pärast isikuandmete kaitsega seotud alusdokumentide valmimist. Sellega seoses tõi AKS välja, et varasemalt kaaluti võimalust avaldada välisveebis ministeeriumi veebilehel kasutatavad põhimõtted eesmärgiga täita nõue formaalselt[57]. Edasiste tegevuste osas märkis AKS, et välisveebi haldur lisab isikuandmete kogumise ja töötlemise põhimõtted välisveebi viivitamata pärast nende valmimist ning samal ajal avaldatakse ka kontaktandmed isikuandmete kaitsega seotud pöördumiste esitamiseks. Tähtajakohasuse osas ei olnud AKSil võimalik esitada konkreetset ajakava, viidates asjaolule, et käesoleva aasta prioriteediks on isikuandmete kaitse korra ning isikuandmete töötlemise ülevaate koostamine. Aruande kommentaarimise ajal lisati EGT välisveebilehele AKSi kontaktandmed, kelle poole saab kodanik pöörduda EGTs toimuva isikuandmete töötlemise ja andmesubjekti õiguste kasutamise küsimustes.

ELM

5.25. Isikuandmete kogumise ja töötlemise põhimõtted on asutuse välisveebis avaldatud „Privaatsuspoliitika“ rubriigis. 28.05.2026 seisuga ei sisalda privaatsuspoliitika rubriik teavet kontaktkanalist, mille kaudu saab andmesubjekt esitada asutusele isikuandmete töötlemisega seotud päringuid või taotlusi. Töö käigus selgitas ELM, et plaanib lähiajal täiendada veebilehel esitatavat teavet ning lisada eraldi e-posti aadressi, mille kaudu saavad kodanikud pöörduda isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes. Asutuse kinnitusel on vastava kontaktkanali loomine ja avalikustamine ettevalmistamisel.

6. Isikuandmetega seotud rikkumiste menetlemise korraldus

Lähtekoht: Asutustes on kehtestatud ja rakendatud GDPRi nõuetele vastav isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemise korraldus, mis tagab rikkumiste õigeaegse tuvastamise, riskipõhise hindamise, dokumenteerimise, lahendamise ning vajaduse korral AKI ja andmesubjektide teavitamise. Korralduses on määratud vastutava ja volitatud töötleja ülesanded, vastutus, teabevahetus ning rikkumise eskaleerimise ja teavitamise kord. Korralduse järgimine ja toimivus on praktikas tõendatav.

Isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemise korralduse kaardistamiseks koondas audiitor AKSide kaudu teabe rikkumiste menetlemist reguleerivate kordade ja juhiste, vastutavate ametikohtade ning tegevusprotsesside kohta. Kaardistus hõlmas ka rikkumiste tuvastamise, dokumenteerimise, lahendamise ja neist teavitamise praktikat, perioodil 01.07.2023–31.12.2025 toimunud rikkumiste menetlemist ning peamisi rikkumiste käsitlemisega seotud probleeme ja väljakutseid.

KliM valitsemisalaülesed regulatsioonid ja põhimõtted

6.1. Isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemine on valitsemisala asutustes lõimitud infoturbejuhtumite käsitlemise korraldusse. Isikuandmetega seotud rikkumiste tuvastamisel, registreerimisel, hindamisel ja lahendamisel rakendatakse infoturbe sündmuste ja rikkumiste menetlemiseks kehtestatud protsesse ning töövooge.

6.2. Infoturbejuhtumite käsitlemise protsess hõlmab sündmuste ja rikkumiste tuvastamist, registreerimist, esmast analüüsi, klassifitseerimist, prioriseerimist, lahendamist ning vajaduse korral eskaleerimist. Kui tehnilise rikkumise käsitlemisel tuvastatakse, et juhtum võib puudutada isikuandmeid, hinnatakse seda täiendavalt

[57] Varem ka EGT AKSi ülesandeid täitnud endine KliMi AKS edastas 21.01.2026 praegusele EGT AKSile välisveebi haldamise põhimõtted.

isikuandmetega seotud rikkumise vaatest. Sellisel juhul kaasatakse menetlusse asjaomased osapooled vastavalt kehtivale korrale ja rollijaotusele.

6.3. Rikkumisi tuvastatakse nii automatiseeritud seire kui ka kasutajate või muude osapoolte teavituste kaudu. Automatiseeritud tuvastamine toimub tehniliste monitooringu- ja seiresüsteemide abil. Nende süsteemide edastatud teavitusi käsitletakse esmalt sündmustena ning edasise analüüsi käigus määratakse, kas tegemist on rikkumisega. Manuaalse tuvastamise korral edastab kasutaja või muu osapool teavituse rikkumisest intsidendihaldussüsteemi (sama, mida kasutatakse IT-intsidentidest teavitamisel) või muu suhtluskanali kaudu, näiteks suhtlusrakenduse, telefonikõne või e-kirja teel.

6.4. Arvutitöökoha teenuse osutamisel lähtuvad teenindatavad asutused vastava teenindava asutuse isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemise korraldusest. Korraldus hõlmab pöördumiste ja rikkumiste registreerimist, menetlemist, lahendamist ning eskaleerimist. Teenuse korralduse kohaselt kohalduvad KeAle, KAURile, KeMITile, EGTle ja ELMile KeMITi kehtestatud korrad ja juhised. KliMile ja RiLile kohalduvad RITi kehtestatud korrad ja juhised. Seega toimub töökoha teenusega seotud tehniliste isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemine vastava teenindava asutuse kehtestatud protsesside alusel.

6.5. KeMITi intsidendihalduse korraldus, sh isikuandmetega seotud rikkumisest teavitamine on kirjeldatud pöördumiste ja intsidentide halduse korras ning turvaintsidentide lahendamise raamistikus.

- **Pöördumiste ja intsidentide halduse korra** kohaselt registreeritakse kõik pöördumised JIRA pöördumiste registris. Telefoni teel esitatud pöördumised registreerib kasutajatoe spetsialist. Automaatse seiresüsteemi edastatud juhtumid ning kasutajate elektroonilised pöördumised registreeritakse automaatselt. Registreeritud pöördumistele reageerib IT-kasutajatoe töötaja või automaatse protsessi kaudu määratud töötaja. Kasutajatoe töötaja teeb esmase analüüsi ja/või tõrke tuvastuse, klassifitseerib pöördumise ning määrab sellele prioriteedi. Prioriteedid on määratletud tasemetena madal, keskmine, kõrge ja kriitiline. Prioriteedi määramisel kasutatakse eraldi koostatud „Pöördumisele prioriteedi määramise“ tabelit. Kui esmase analüüsi tulemusel tuvastatakse, et pöördumine vastab intsidendi tunnustele, suunatakse ülesanne lahendamiseks administraatorile või IT-teenuse omanikule. Kui tuvastatakse, et tegemist võib olla turvaintsidendiga, suunatakse pöördumine infoturbevaldkonda.
- **KeMITi turvaintsidentide lahendamise raamistikus** on kirjeldatud turvaintsidendi käsitlemise tegevused. Raamistiku kohaselt hindab turvaintsidendi lahendaja enne lahendamise alustamist asutusesisest võimekust intsidenti käsitleda, lähtudes intsidendihalduse mudelist. Seejärel määratakse turvaintsidendi liik, sh kas tegemist on ründeintsidendiga, IT-teenuse katkestusega seotud intsidendiga või riistvara-, tarkvara- või teenusepakkuja põhjustatud tõrkega. Isikuandmetega seotud juhtumite käsitlemiseks kasutatakse turvaintsidendi „Security Incident“ alamtüüpi „Andmeleke“. Andmelekkega seotud intsidendi korral fikseeritakse menetluse käigus järgmised andmed: intsidendi alguse ja lõpu aeg, lekkinud või mõjutatud andmete kirjeldus, mõjutatud kasutajad või andmesubjektid, intsidendi tekkepõhjused, rakendatud meetmed, intsidendi võimalikud tagajärjed ning märge ülesande väljal „Isikuandmed olid mõjutatud – Jah“.

Andmelekke alamtüübiga turvaintsidentide menetlemisel kaasatakse **KeMITi AKS ja juhtumist mõjutatud asutuse AKS ning asjaomase andmekogu vastutav töötleja**. Kui andmelekke alamtüübiga turvaintsidendi menetlemisel tuvastatakse tegelik isikuandmete lekkimine, esitatakse rikkumisteade AKIle hiljemalt 72 h jooksul. Juhtumi menetlemise dokumentatsioon säilitatakse alates pöördumise registreerimisest kuni selle lahendamiseni. Dokumentatsiooni hulka kuuluvad mh pöördumise andmed, logid, ajatelg, menetluse käik, rakendatud meetmed ja lahenduskäik. Dokumentatsioon säilitatakse muutmata kujul.

6.6. RITi infoturbejuhtumite käsitlemise korraldus on kirjeldatud infoturbeintsidentide halduse korras[58] ning infoturbeintsidentide registreerimise ja haldamise juhendis. Dokumendid sätestavad juhtumi tuvastamise, registreerimise, esmase analüüsi, eskaleerimise, lahendamise ja dokumenteerimise põhimõtted.

- **Infoturbeintsidentide halduse korra** kohaselt on infoturbejuhtumite haldus üles ehitatud neljatasandilise mudelina, mis hõlmab automaatikat ning erinevaid tasemeid. Olukorra sisendiks võib olla tehniliste monitooringusüsteemide tuvastatud sündmus või inimese edastatud teavitus IT-süsteemi, e-kirja, telefoni või muu suhtluskanali kaudu. Korda peavad järgima kõik RITi töötajad ja muud isikud, kes peavad enda tööülesannete tõttu olema valmis infoturbeintsidendi lahendamisse panustama. Kui sündmus mõjutab klientasutust või võib olla seotud andmete lubamatu hävimise, kaotsimineku, muutmise, avaldamise või neile juurdepääsuga, kaasatakse juhtumi käsitlemisse RITi ja asjaomase klientasutuse AKS. Klientasutuse AKS kaasatakse ulatuses, mis on vajalik juhtumi asjaolude hindamiseks, võimaliku andmekaitsealase rikkumise tuvastamiseks ning edasiste tegevuste koordineerimiseks.
- **Infoturbeintsidentide registreerimise ja haldamise juhend** täpsustab turvaintsidentide käsitlemise tegevusi. Andmelekkega, sh isikuandmetega seotud juhtumid on kirjeldatud peatükis 6. IT-abidel, IT-

[58] 28.02.2025 direktori käskkirjaga nr 7 kehtestatud „RIT infoturbeintsidentide halduse kord“.

hooldusspetsialistidel ja seiremeeskondel (TIER 1 lahendajal) tuleb dokumenteerida intsidendi tekkimise või tuvastamise viis, algus- ja võimalusel lõppaeg, rikkumise liik, seotud osapooled ning mõjutatud või lekkinud teave. Isikuandmetega seotud võimaliku rikkumise korral teavitab TIER 1 lahendaja RIT AKSi e-kirjaga (andmekaitse@rit.ee), kirjeldades lühidalt toimunud juhtumit ning lisades e-kirja ka intsidendiga seotud pileti numbri. AKS ja intsidendikoordinaator otsustavad, keda intsidendist teavitada. Intsidendid, millele puudub ettenähtud juhendis käsitlusviis või mis vajavad täiendavat analüüsi, eskaleeritakse infoturbeosakonda (TIER 2). TIER 2 kontrollib TIER 1 ülesannete täitmist või vajadusel viib lõpuni TIER 1 ülesannete täitmise. Seejärel analüüsib TIER 2 lahendaja juhtumit ja korraldab selle lahendamise ja asjasse puutuvate isikute kaasamise. Kõik intsidendid dokumenteeritakse intsidendihalduse süsteemis ning intsidendiga seotud sündmused säilitatakse logisüsteemis. Logisid revideerib perioodiliselt infoturbeosakond ning intsidendipileteid säilitatakse vähemalt üks aasta.

6.7. KliM haldusala isikuandmete kaitse alamlehele on lisatud juhised isikuandmetega seotud rikkumistest teavitamiseks. Alamlehel selgitatakse, kuidas isikuandmetega seotud rikkumist ära tunda ning kuidas toimida olukorras, kus teenistuja ei ole kindel, millise asutuse teenusega juhtum seotud on. KeMITi teenustega seotud isikuandmetega seotud rikkumise korral tuleb teenistujal esitada teavitus help.kemit.ee keskkonna või teiste KeMITi kasutajatoe kontaktide kaudu (https://help.kemit.ee/servicedesk/customer/portal/1/create/14). RiTi teenustega seotud rikkumise korral tuleb pöördumine esitada itabi.rit.ee iseteenindusportaali kaudu. Mõlemal juhul peab teenistuja kirjeldama juhtumi olemust. Samuti võib teenistuja isikuandmetega seotud rikkumisest teavitada ka ainult asutuse AKSi, kes seejärel korraldab rikkumise lahendamisega seotud tegevused ja registreerib rikkumise asutuse isikuandmetega seotud rikkumiste registris. AKS võib rikkumise asjaolude täpsustamiseks küsida lisateavet nii teavitajalt kui ka KeMITilt/RITilt. Saadud teabe põhjal hindab AKS, kas andmesubjekti õigused ja vabadused on ohustatud või kahjustatud ning kas juhtumist tuleb teavitada AKIt. Isikuandmetega seotud rikkumisest teavitab AKIt ja vajaduse korral andmesubjekti AKS.

6.8. KeMITi selgituse kohaselt tuleb KliMil, KeAl, EGT-l ja ELMil ning pärast ATK 2.0 arvutitöökoha teenusele üleminekut ka KAURil edastada arvutitöökoha ja sellega seotud teenuste, sh sülearvutite, mobiilseadmete, kontorivõrgu, e-posti, failiteenuse, kaugtöö ning Microsofti pilveteenustega seotud intsidendid RITile. **KeMITi osutatavate äriteenuste ning tema hallatavate või arendatavate infosüsteemide ja andmekogudega seotud intsidendid tuleb edastada KeMITile e-posti aadressil sec@kemit.ee**. KeMITi AKSi selgituse kohaselt on KeMITi ja RITi süsteemid liidestatud ning RITile esitatud KeMITi äriteenuse turvaintsidendi teavitus peaks jõudma KeMITile. Kui juhtum saab alguse arvutitöökohast ja laieneb äriteenusele, otsustab KeMITi kaasamise vajaduse RIT. KeMITi sõnul kehtib kirjeldatud vastutuse jaotus kuni Riigi Digikeskuse loomiseni ja valitsemisala kordade muutmiseni.

KliM

6.9. KliMi siseveebis on avaldatud isikuandmetega seotud rikkumise korral tegutsemise juhis, milles on kirjeldatud rikkumisest teavitamise põhimõtted ja kontaktkanalid. KeMITi teenustega seotud rikkumisest teavitatakse KeMITi kasutajatoe kaudu ning KeMIT kaasab rikkumise menetlemisse KliMi AKSi ja vajaduse korral infoturbejuhi. RIT teenustega seotud rikkumise korral esitatakse pöördumine RiTi iseteenindusportaalis. AKS võib rikkumise asjaolude väljaselgitamiseks küsida lisateavet nii teavitajalt kui ka teenusepakkujalt.

6.10. Rikkumise kohta kogutud teabe alusel hinnatakse ohtu andmesubjekti õigustele ja vabadustele ning määratakse kindlaks AKI, andmesubjekti ja vajaduse korral CERT-EE teavitamise kohustus. AKIt teavitab AKS ning RIAt infoturbejuht.

6.11. Enne arvutitöökoha teenusepakkuja vahetust reguleerisid KliMis intsidendihaldust KeMITi koostatud pöördumiste ja intsidentide halduse kord ning turvaintsidentide lahendamise raamistik. Pärast teenusepakkuja vahetust lähtutakse RiTi osutatavate teenustega seotud intsidentide lahendamisel RiTi kordadest ja juhistest, kaasates vajaduse korral KeMITi.

6.12. KliMis on väljatöötamisel isikuandmete töötlemise kord, mille 6. peatükis kavandatakse reguleerida isikuandmetega seotud rikkumistest teavitamist ja nende menetlemist. Korra kavandis on mh käsitletud rikkumisest teavitamise kanaleid, rikkumiste registreerimist, vastutavate isikute ülesandeid, rikkumisega seotud asjaolude väljaselgitamist, rikkumise kõrvaldamise ja mõju vähendamise meetmeid ning AKI ja andmesubjekti teavitamist. **Kuna arvutitöökoha teenusepakkuja on juba vahetunud, vajavad korra kavandis kirjeldatud menetluskanalid ja vastutuse jaotus enne korra kehtestamist ja kinnitamist tegeliku teenusekorraldusega kooskõlla viimist**.

6.13. Audiitorile teadaolevalt kaasati KliM AKS arvutitöökoha üleminekul KeMITist RITi koostöökokkuleppe ning selle „Lisa 3. Andmetöötlusleping“ menetlusse. AKS analüüsis dokumentides sätestatud põhimõtteid ja täiendas neid isikuandmete töötlemise osas. Samuti nõustas ta arvutitöökoha üleminekul kantsleri nõunikku isikuandmete töötlemisega seotud küsimustes ning pöördus täiendava info saamiseks RITi, sh teenindava asutuse AKSi poole.

6.14. KliMi ja RiTi vahel sõlmitava koostöökokkuleppe lisas „Lisa 3. Andmetöötlusleping“ on määratletud vastutava töötleja ja volitatud töötleja õigused ning kohustused. Leping kohustab volitatud töötlejat toetama vastutavat töötlejat isikuandmete kaitse üldmääruse artiklites 32–36 nimetatud kohustuste täitmisel, sh andmesubjektide taotluste käsitlemisel ja isikuandmetega seotud rikkumiste menetlemisel. Volitatud töötleja on kohustatud teavitama vastutavat töötlejat, sh asutuse AKSi, infoturbejuhti ja vajaduse korral teisi vastutava töötleja määratud isikuid, isikuandmetega seotud rikkumisest või selle kahtlusest põhjendamatu viivituseta. Hiljemalt 24 tunni jooksul rikkumisest teada saamisest peab volitatud töötleja edastama vastutavale töötlejale kogu teadaoleva teave, mis on vajalik järelevalveasutuse teavitamise kohustuse täitmiseks. Samuti on volitatud töötlejal kohustus teha vastutava töötlejaga koostööd rikkumise kõrvaldamisel, kaasata vastutav töötleja intsidendi haldamise protsessi ning rakendada meetmeid edasiste rikkumiste vältimiseks ja võimaliku kahju vähendamiseks. Lisaks teeb volitatud töötleja koostööd järelevalveasutusele vastamisel teda puudutavates küsimustes, kuid ei esinda vastutavat töötlejat järelevalveasutusega suhtlemisel.

6.15. AKSi ametijuhendis on sätestatud, et AKS vastutab isikuandmete töötlemisega seotud rikkumiste tuvastamise ja dokumenteerimise eest. Väljatöötamisel olev isikuandmete kaitse kord täpsustab, et isikuandmetega seotud rikkumise korral korraldab AKS rikkumise lahendamisega seotud tegevused ning registreerib rikkumise asutuse isikuandmetega seotud rikkumiste registris. Registri pidamise eest vastutab AKS ning registrile on juurdepääs ainult AKSil, vajaduse korral ka asutuse siseauditi osakonnal ja AKIl.

6.16. AKSi selgituste kohaselt ei ole talle edastatud teavet ministeeriumi teenistujate poolt KeMITi rikkumisest teavitamise kanali kaudu esitatud pöördumiste kohta. Nimetatud kanal võimaldab ministeeriumi teenistujatel teavitada võimalikest rikkumistest. Kuna AKSile ei ole selle kanali kaudu esitatud pöördumiste kohta teavet edastatud, puudub tal ülevaade, kas ja millises ulatuses on teenistujad kanalit isikuandmetega seotud rikkumisjuhtumitest teavitamiseks kasutanud. Samas on üks teenistuja pöördunud AKSi poole otse seoses ühe vahejuhtumiga. Juhtum on kantud AKSi peetavasse isikuandmetega seotud rikkumiste registrisse. AKS nõustas teenistujat ja juhtis tähelepanu isikuandmete töötlemise nõuetele. Juhtumi olemust ja ulatust arvestades ei olnud AKI eraldi teavitamine vajalik.

6.17. KliMi AKS ja KliMi infoturbejuht on kokku leppinud, et infoturbejuht edastab talle teabe valitsemisalas toimunud isikuandmetega seotud või võimalike isikuandmetega seotud rikkumiste kohta ulatuses, mis on vajalik AKSi koordineeriva rolli täitmiseks või ministeeriumi vastutusega seotud küsimuste lahendamiseks. Isikuandmetega seotud rikkumistest teavitamist käsitleb ka koostöös KliMi infoturbejuhiga koostatud ja ministeeriumi siseveebis avaldatud juhend. KliMi AKSi sõnul ei ole valitsemisala AKSide vahel sõlmitud eraldi kokkulepet, mille kohaselt teavitatakse KliMi AKSi kõigist valitsemisala asutustes toimunud isikuandmete töötlemisega seotud rikkumistest. Töö läbiviimise ajal ei olnud KliMi AKSile esitatud andmeid valitsemisalas toimunud rikkumiste ega rikkumiste puudumise kohta.

6.18. Väljatöötamisel olevas isikuandmete kaitse korras on kavandatud sätestada volitatud töötleja kohustus teavitada vastutavat töötlejat ja tema AKSi viivitamata isikuandmetega seotud rikkumisest, kui rikkumise avastab volitatud töötleja või kui rikkumine leiab aset tema tegevuse tõttu. Samuti on korras kavandatud sätestada volitatud töötleja kohustus osutada kaasabi rikkumisjuhtumi lahendamisel, sh võimaldada vastutaval töötlejal kontrollida rikkumise asjaolusid vajaduse korral kohapealse kontrolli käigus. Korra eelnõu § 13 lõike 4 punktis 6 on ette nähtud, et andmetöötluslepingus sätestatakse volitatud töötleja kohustus aidata vastutaval töötlejal täita isikuandmetega seotud rikkumisest teavitamise kohustust. Audiitori hinnangul tuleb volitatud töötleja kohustuste sätestamisel siiski arvestada asutusesisese korra kohaldamisalaga. Kui volitatud töötleja on asutuseväline, sh kuulub teise ministeeriumi valitsemisalasse, tuleb tema teavitamis- ja koostöökohustused sätestada andmetöötluslepingus, teenuslepingus või muus pooltevahelises kokkuleppes. Volitatud töötlejat puudutava punkti sätestamine isikuandmete kaitse korras aitab täpsustada asutusesisest töökorraldust ning selgitada, kuidas ja millistel juhtudel tuleb intsidendihalduse kanali kaudu laekunud teave edastada AKSile. Isikuandmete kaitse korras sätestatud asutusesisene töökorraldus ning andmetöötluslepingus, teenuslepingus või muus pooltevahelises kokkuleppes kindlaks määratud volitatud töötleja kohustused vähendaksid ebaselgust vastutava töötleja, volitatud töötleja ja AKSi vahelises teabevahetuses. Sisemise töökorralduse ja lepinguliste kohustuste kooskõla toetaks isikuandmetega seotud rikkumisjuhtumite õigeaegset tuvastamist, hindamist, dokumenteerimist ja vajaduse korral edasist menetlemist.

TRAM

6.19. TRAMis on isikuandmete töötlemise ja kaitse nõuete rikkumistest teavitamise ning nende menetlemise üldised põhimõtted sätestatud andmekaitse korras ja sisekontrolli korras.

6.20. Töö läbiviimise ajal kuni 02.09.2026 kehtinud andmekaitse korra kohaselt peab andmetöötleja teavitama võimalikust isikuandmete töötlemise ja kaitse nõuete rikkumisest viivitamata struktuuriüksuse juhti ja AKSi. Isikuandmete töötlemisega seotud rikkumist menetleb AKS andmekaitse korra alusel. Juhtumist, mida võib

käsitada ka teenistuskohustuste rikkumisena, teavitab struktuuriüksuse juht sisekontrolöri, kes menetleb võimalikku teenistuskohustuste rikkumist sisekontrolli korra alusel. Kui juhtum hõlmab nii isikuandmete töötlemise nõuete kui ka teenistuskohustuste võimalikku rikkumist, toimuvad menetlused vastavalt nende kuuluvusele paralleelselt.

6.21. Sisekontrolli korra kohaselt analüüsib sisekontrolör teenistuskohustuste võimaliku rikkumise menetlemisel asjakohaseid õigusakte ja töökorralduslikke dokumente, vaatab vajadusel läbi videosalvestised, teeb päringuid asutuse infosüsteemides ning küsib teenistujalt täiendavaid selgitusi. Sisekontrolör edastab kogutud materjalid struktuuriüksuse juhile, teenistuse juhile, riskijuhile ja personalijuhile ning korraldab asjaosalistega koosoleku rikkumise olulisuse ja menetluse läbiviimise vajaduse hindamiseks. Menetluse tulemusena koostab sisekontrolör kokkuvõtte koos võimaliku karistuse ettepanekuga, tutvustab seda teenistujale ning annab tähtaja vastuväidete esitamiseks.

6.22. AKSi ametijuhend sätestab, et teenistuskoha eesmärgiks on andmekaitsealaste nõuete täitmise koordineerimine. AKSi teenistusülesandeks on isikuandmetega seotud rikkumiste tuvastamine, dokumenteerimine ja menetlemine.

6.23. Andmekaitse korra kohaselt registreerib AKS isikuandmete töötlemise ja kaitse nõuete rikkumise dokumendihaldussüsteemis. Vajadusel teavitab AKS AKIt hiljemalt 72 tunni jooksul, välja arvatud juhul, kui rikkumine ei kujuta endast ohtu füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele. Kui rikkumine võib kaasa tuua suure ohu andmesubjektide õigustele või eraelu puutumatusele, teavitab asutus sellest viivitamatult ka andmesubjekte. AKSi hinnangul ei ole kehtivas andmekaitse korras isikuandmetega seotud rikkumistest teavitamise protsessi kirjeldatud piisava detailsusega. Seetõttu on koostamisel olevasse uude andmekaitse korda lisatud täpsem kirjeldus selle kohta, keda ja millisel viisil peab teenistuja võimalikust rikkumisest teavitama, kuidas toimub teavituse menetlemine ning millised rollid menetluses osalevad. Isikuandmete kaitse korras ei ole kirjeldatud, mida peab TRAM volitatud töötlejana isikuandmetega seotud rikkumise avastamisel tegema[59].

6.24. Kehtiva praktika kohaselt, mis on kavas fikseerida ka uues andmekaitse korras, teavitab andmetöötleja võimalikust isikuandmete töötlemise ja kaitse nõuete rikkumisest esmalt AKSi. Teavitus võib toimuda e-kirja või muu sobiva suhtluskanali kaudu. Seejärel küsib AKS teavitajalt vajadusel täpsustavat infot. Kui esitatud asjaolude põhjal võib olla tegemist isikuandmetega seotud rikkumisega, edastab AKS teavitajale asutuses kasutusel oleva rikkumisteate vormi, mis põhineb AKI vormil. Vormil tuleb mh märkida rikkumise avastamise aeg, rikkumise kestus, juhtumi esmakordsus või korduvus, rikkumise kirjeldus, mõjutatud isikute ring ja arv, avalikuks saanud või muul viisil rikkumisega seotud andmete liigid, võimalikud tagajärjed ning kavandatud järeltegevused. Pärast vormi täitmist edastab teavitaja selle AKSile, kes registreerib teavituse dokumendihaldussüsteemis (DELTAs). Seejärel suunab AKS dokumendi rikkumisest teavitajale ülevaatamiseks ning vajadusel teavitaja vahetule juhile kinnitamiseks. Pärast vahetu juhi kinnituse saamist edastab AKS teavituse õigusosakonna juristile. Menetluse lõppetapis allkirjastab AKS teavituse DELTAs. Kui rikkumisest tuleb teavitada AKIt ja/või andmesubjekte, tehakse seda samuti dokumendihaldussüsteemi kaudu, edastades vastavad materjalid.

6.25. AKSi sõnul on asutuses esinenud isikuandmete töötlemisega seotud rikkumisi, millest on teavitatud AKIt. Samuti on AKI algatanud TRAMi suhtes isikuandmete kaitse järelevalvemenetluse seoses sellega, et liiklusregistri testkeskkonnas kasutatakse reaalseid isikuandmeid, sh isikukoode ja nimesid, mida ei ole testkeskkonnas pseudonüümitud ega anonümiseeritud. AKSilt saadud info koheselt on liiklusosakond talle selgitanud, et testkeskkonnas ei ole katsetamine ilma reaalseid isikuandmeid kasutamata võimalik. Sellega seoses ootab AKI asutuselt liiklusregistri testkeskkonna kohta test- ja arenduskeskkonna andmekaitsealast mõjuhinnangut. AKSi sõnul selgub muudatuste tegemise vajadus alles pärast AKI hinnangut. AKS lisas, et talle teadaolevalt ei kasutata teistes asutuse testkeskkondades samalaadset reaalseid isikuandmeid hõlmavat andmetöötlust, mistõttu puudub hetkel tema hinnangul vajadus hakata teistes testkeskkondades töökorralduslikke muudatusi sisse viima.

6.26. AKSi selgituste kohaselt on isikuandmetega seotud intsidendihalduse korraldamisel peamiseks väljakutseks rikkumistest õigeaegne teavitamine ning piisava ja usaldusväärse info saamine rikkumise asjaolude ja lahendamise kohta.

6.27. Kehtiva andmekaitse korra kohaselt vastutab juhtumi analüüsi ning parendusprotsessi ja tegevuskava elluviimise eest asjaomase andmekogu või infosüsteemi peakasutaja.

KeA

[59] Riigi Teatajas avaldatud kehtivate põhimääruste kohaselt on Transpordiamet liiklusjärelevalve infosüsteemi ja sadamaregistri volitatud töötleja. Mõlema andmekogu vastutav töötleja on Kliimaministeerium (liiklusjärelevalve infosüsteemi põhimääruse § 3 ja sadamaregistri pidamise põhimääruse § 2).

6.28. **KeAs ei ole kehtestatud eraldiseisvat isikuandmetega seotud intsidendihalduse korda.** Asutuse teabehalduse korras on kirjeldatud ameti pakutavate teenuste osutamise ja arendamise korraldust. Kuni 23.09.2026 lähtuti KeAs isikuandmetega seotud intsidentide haldamisel teenindatavatele asutustele kohalduvast KeMITi pöördumiste ja intsidentide halduse korrast ning KeMITi turvaintsidentide lahendamise raamistikust. Alates 24.09.2026 on arvutitöökoha ja sellega seotud teenuste intsidendid RITi ning KeMITi osutatavate äriteenuste ja tema hallatavate või arendatavate infosüsteemidega seotud intsidendid KeMITi vastutusalas. Teenuseosutajate vastutuse jaotust ning intsidentidest teavitamise korraldust on kirjeldatud käesoleva peatüki punktides 6.7 ja 6.8.

6.29. **Väljatöötamisel olevas isikuandmete kaitse korra eelnõus on sätestatud isikuandmete töötlemise rikkumisest teavitamise raamistik, milles on kirjeldatud 24.09.2026 toimunud teenusekorralduse muudatusele eelnenud töökorraldust.** Eelnõu kohaselt teavitab teenistuja isikuandmete töötlemise rikkumise kahtluse korral viivitamata oma vahetut juhti ja digijuhti ning edastab teabe andmekaitse töörühma üldkontakti kaudu. Teenistuja täidab korra lisas 5 esitatud turvaintsidendi teate esmase vormi. Vormile märgitakse rikkumise avastaja ja tema vahetu juhi nimi, rikkumise avastamise aeg ja koht, rikkumise lühikirjeldus ja liik, mõjutatud isikute ring ja arv, rikkumisega seotud andmete liik, teadaolev põhjus, rakendatud esmased kaitsemeetmed ning teave vahetu juhi ja digijuhi teavitamise kohta. Vormil esitatud teavet täiendavad protsessi omanik ja digijuht.

6.30. Andmekaitse töörühmale saabunud turvaintsidendi teate vorm registreeritakse KIRKEs. Digijuht kuulub andmekaitse töörühma ja koordineerib KeAs rikkumise käsitlemist. Protsessi omanik hindab oma valdkonnas rikkumise sisulist mõju ja teeb sisemise tööjaotuse kohased menetlusotsused. Andmekaitse töörühm nõustab protsessi omanikku ja teisi asjasse puutuvaid isikuid. KeA vastutab vastutava töötlejana rikkumise sisulise hindamise, menetlusotsuste ja nõutavate teavituste eest**.**

6.31. Andmekaitse töörühma selgituste kohaselt hindavad protsessi omanik ja digijuht isikuandmetega seotud rikkumise korral koostöös asjaomaste spetsialistidega AKI ja andmesubjektide teavitamise vajadust. Vajaduse korral kaasatakse RITi spetsialistid ning KeMITi vastutusvaldkonda puudutavas osas KeMITi AKS. Andmekaitse töörühma selgituste kohaselt teeb teavitamise või teavitamata jätmise sisulise otsuse protsessi omanik vastutava töötleja sisemise tööjaotuse alusel. Otsus dokumenteeritakse ning dokumentatsioonis kajastatakse rikkumise asjaolud, võimaliku mõju hinnang, otsuse põhjendused ja võetud või kavandatud parandusmeetmed. AKI teavitamise vajadust hinnatakse GDPRi artikli 33 ning andmesubjektide teavitamise vajadust artikli 34 alusel.

6.32. Pärast KliMi loomist on KeAs teadaolevalt toimunud kaks isikuandmete töötlemise rikkumist. Esimese rikkumise korral olid KeA keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS ekslikult nähtavad 64 keskkonnakaitseloa eraisikust omaniku kontaktandmed. Rikkumisest teavitati AKIt 15.03.2024 KliMi AKSi kaudu. Teine rikkumine toimus väljaspool vaadeldavat perioodi.

KAUR

6.33. AKSi ametijuhendi kohaselt on tema ülesandeks teha koostööd järelevalveasutustega, olla neile kontaktisikuks ning jälgida isikuandmete kaitse põhimõtete järgimist asutuses. Seega on isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemisel keskne roll AKSil, kes juhendab edasisi tegevusi ja koondab rikkumiste kohta saadud info.

6.34. KAURis ei ole kehtestatud eraldiseisvat intsidendihalduse korda, milles oleks kirjeldatud, kuidas asutuses avastatakse, hinnatakse, dokumenteeritakse ja lahendatakse isikuandmetega seotud rikkumisi ning kuidas toimub vajadusel järelevalveasutuse ja andmesubjektide teavitamine. Samuti ei ole eraldi määratletud, kuidas hinnatakse vajadust teavitada isikuandmetega seotud rikkumisest AKIt ja/või andmesubjekti.

6.35. Isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemisel lähtutakse KeMITi direktori käskirjadega kehtestatud kordadest, sh KeMITi pöördumiste ja intsidentide halduse korrast ja KeMITi turvaintsidentide lahendamise raamistikust. KAURi teabehalduse korrast ning siseveebis avaldatud juhistest. KeMITi dokumentides sätestatud detailsemaid protsessikirjeldusi käsitletakse käesoleva aruande punktis 6.5.

6.36. KAURi teabehalduse korra lisa 3 punkti 1.9 kohaselt registreeritakse andmekaitsenormide rikkumise teavitused dokumendihaldussüsteemis ning edastatakse AKSile ja üldosakonna juhatajale. Siseveebis avaldatud juhise kohaselt peab töötaja isikuandmete töötlemise võimaliku rikkumise, näiteks andmelekke või loata ligipääsu märkamise korral, teavitama sellest viivitamata struktuuriüksuse juhti ja AKSi. AKS juhendab seejärel edasisi tegevusi ning korraldab rikkumise käsitlemisega seotud toiminguid. AKS koondab talle asutuse teenistujatelt või KeMITilt edastatud rikkumiste info Z-kettal paiknevasse ülevaatesse.

6.37. Perioodil 20.03.2024 – 31.12.2025 on AKSile teadaolevalt KAURis aset leidnud üks isikuandmete töötlemisega seotud rikkumine, mis toimus 24.11.2025. AKSil puudub perioodil 01.07.2023 – 19.03.2024 toimunud isikuandmete töötlemisega seotud rikkumisjuhtimiste osas teave, sest varem täitis asutuses AKSi rolli KliM.

6.38. AKS kirjeldas intervjuul isikuandmetega seotud rikkumise käsitlemise protsessi, sh teavitamist ja teabevahetust vastutava ning volitatud töötleja vahel. AKSi selgituste kohaselt teavitas KeMIT isikuandmete volitatud töötlejana KAURi kui vastutavat töötlejat rikkumise tuvastamisest viivitamata. Pärast rikkumisest teada saamist koondas KeMIT 24 tunni jooksul vajaliku logiteabe, sündmuste kronoloogia ja olukorra kirjelduse ning edastas selle KAURi AKSile. KeMITi esitatud teave võimaldas KAURi AKSil hinnata rikkumise ulatust ja otsustada võimalike täiendavate toimingute vajaduse üle. Seejärel esitas KAUR rikkumisteate AKIle. AKSi selgituste kohaselt ei ole AKI juhtumiga seoses KAURile täiendavaid küsimusi esitanud. AKS tõi intervjuul esile, et koostöö KeMITiga oli kiire ja süsteemne. Samuti märkis AKS, et rikkumisest teavitanud teenistuja tegutses asjakohaselt, kuivõrd teenistuja oskas anda selge ülevaate juhtumi avastamisest, võimalikust ulatusest ja seotud osapooltest ning tegutses kehtivate juhiste kohaselt.

RiL

6.39. RiLis ei ole kehtestatud eraldiseisvat korda või juhendit, milles oleks terviklikult kirjeldatud isikuandmetega seotud rikkumise avastamise, hindamise, dokumenteerimise, lahendamise ja teavitamise protsess. Samuti ei ole eraldi määratletud, kuidas hinnatakse vajadust teavitada isikuandmetega seotud rikkumisest AKIt ja/või andmesubjekti. AKSi hinnangul ei ole eraldi intsidendihalduse korra koostamist seni asutuses vajalikuks peetud, kuna perioodil 01.07.2023–31.12.2025 ei ole AKSile teadaolevalt asutuses toimunud ühtegi isikuandmetega seotud rikkumisjuhtumit. Seetõttu ei ole vaadeldaval perioodil olnud juhtumeid, mille kohta oleks tulnud koondada andmekaitseintsidendi lühikirjeldus, rakendatud meetmed ning info selle kohta, kas juhtumist teavitati järelevalveasutust või kõrgendatud ohu korral ka andmesubjekti.

6.40. Asutuses on kehtestatud mittevastavuste menetlemise kord[60], mille eesmärk on määratleda nõuded kvaliteedijuhtimissüsteemi mittevastavuste, sh ohuolukordade ehk potentsiaalsete mittevastavuste registreerimiseks, menetlemiseks ja kõrvaldamiseks ning meetmete rakendamiseks mittevastavuste esinemise ja kordumise vältimiseks. Nimetatud kord reguleerib üldist mittevastavuste menetlemise protsessi, kuid ei käsitle eraldi isikuandmetega seotud rikkumiste menetlemise erisusi ega GDPR artiklitest 33 ja 34 tulenevaid teavitamiskohustusi.

6.41. Mittevastavuste menetlemise korra kohaselt peab iga töötaja mittevastavuse tuvastamisel teavitama oma otsest juhti või valdkonnajuhti ning kvaliteedijuhti ja registreerima juhtumi mittevastavuste registris. Kui töötajal ei ole võimalik juhtumit ise registreerida, teeb seda otsene juht või kvaliteedijuht.

6.42. Mittevastavuse lahendamise eest vastutab valdkonnajuht, kes analüüsib juhtumi põhjuseid, määrab vajalikud järeltegevused, vastutajad ja tähtajad ning kannab vastava info mittevastavuste registrisse. Lahendamise eest vastutav isik korraldab kokkulepitud tegevuste elluviimise ning vajaduse korral koostab ja edastab menetlusega seotud dokumendid. Pärast mittevastavuse kõrvaldamist ja tegevuste lõpuleviimist teavitab vastutav isik valdkonnajuhti, kes viib läbi järelkontrolli.

6.43. AKSi sõnul vastutab ta asutuses isikuandmete töötlemisega seotud rikkumise menetlemise eest, sh juhtumite uurimise, analüüsimise ja dokumenteerimise eest. Kõik isikuandmetega seotud mittevastavused dokumenteeritakse mittevastavuste registris ning nende dokumenteerimise eest vastutab AKS. Samuti kuulub AKSi ülesannete hulka vajaduse korral vastutava töötleja nimel teavituse esitamine AKIle ja/või andmesubjektile.

6.44. RiLi mittevastavuste menetlemise kord ei käsitle IT-intsidentidest teavitamise ja nende menetlemise protseduuri, kuna seda korraldab Riigi IT Keskus. Kui IT-intsident on seotud isikuandmete töötlemise rikkumisega, lähtutakse Riigi IT Keskuse koostatud kordadest, põhimõtetest ja protseduuridest, millele on viidatud käesoleva peatüki punktis 6.7.

6.45. Mittevastavuste menetlemise korra kohaselt annab kvaliteedijuht juhtkonna koosolekutel ülevaate esinenud mittevastavustest ja rakendatud meetmetest. Lisaks koostab kvaliteedijuht kord aastas kokkuvõtte möödunud kalendriaasta mittevastavustest, nende põhjustest ning korrigeerivate tegevuste mõjususest.

6.46. Intervjuu käigus ei toonud asutus välja olulisi muresid või takistusi seoses intsidendihalduse korraldamisega. Samas nõustus asutus audiitori tähelepanekuga, et isikuandmetega seotud rikkumiste menetlemise protsess võiks olla eraldi kirjeldatud. Asutus leidis, et vastava korra koostamisel võiks eeskujuks võtta asutuses kehtiva vilepuhumise korra detailse ja struktureeritud ülesehituse.

KeMIT

6.47. Isikuandmetega seotud rikkumiste lahendamine on sätestatud KeMITi isikuandmete töötlemise korras. Korra kohaselt käsitletakse isikuandmetega seotud rikkumisest või selle kahtlust andmekaitse rikkumisena ning nendest tuleb viivitamatult teavitada aadresse help@kemit.ee ja/või sec@kemit.ee kaudu. Kõik andmekaitse rikkumised registreeritakse KeMITi Jira keskkonnas (https://help.kemit.ee/) ning isikuandmete rikkumiste registris.

[60] 29.06.2023 direktori käskkirjaga nr 11 kehtestatud „Mittevastavuste menetlemine“.

6.48. Isikuandmete töötlemise rikkumisest teavitamise protsess on kirjeldatud KeMITi pöördumiste ja intsidentide halduse korras ning isikuandmete töötlemise rikkumise menetluse protsess on kirjeldatud KeMITi turvaintsidentide lahendamise raamistikus. Protsessikirjeldused on välja toodud käesoleva peatüki punktis 6.5.

6.49. Isikuandmetega seotud rikkumise korral on KeMITi infoturbejuhil ja AKSil õigus võtta kasutusele turvameetmed rikkumise vähendamiseks või peatada isikuandmete töötlemine rikkumisest mõjutatud IT-teenuses.

6.50. Isikuandmete töötlemise korra kohaselt peab KeMIT volitatud töötleja rollis teavitama esimesel võimalusel alati vastutavat töötlejat isikuandmetega seotud rikkumisest ning sellega seotud asjaoludest ning andma vastutavale töötlejale tema soovitud infot rikkumise kohta. Turvaintsidentide lahendamise raamistikus on sätestatud, et GDPR artikkel 33 kohaselt peab vastutav töötleja teavitama AKI-d ilma põhjendamatu viivituseta ja võimalusel 72 tunni jooksul pärast seda, kui on saanud teadlikuks isikuandmete rikkumisest, kui see kujutab ohtu füüsiliste isikute õigustele ja vabadustele.

6.51. Kui andmelekke alamtüübiga turvaintsidendi menetlemisel tuvastatakse tegelik isikuandmete lekkimine, tuleb hinnata, kas tegemist on GDPRi artiklite 33 ja 34 tähenduses isikuandmetega seotud rikkumisega ning kas sellest tuleb teavitada AKIt ja/või andmesubjekte. Kui KeMIT tegutseb konkreetse töötlemise puhul volitatud töötlejana, edastab ta vastutavale töötlejale rikkumise hindamiseks ja teavitamiskohustuse täitmiseks vajaliku teabe. AKI ja andmesubjektide teavitamise kohustus lasub vastutaval töötlejal, välja arvatud juhul, kui KeMIT tegutseb konkreetses töötlemises vastutava töötlejana või on vastutava töötleja poolt teavitamiseks volitatud. Kogu dokumentatsioon alates pöördumisest kuni lahendamiseni dokumenteeritakse muutmata kujul, sh logid ja ajatelg.

6.52. Perioodil 01.07.2023–31.12.2025 on KeMIT registreerinud oma isikuandmetega seotud rikkumiste registris kokku 7 isikuandmete töötlemise nõuete rikkumise juhtumit. Viie juhtumi puhul osales KeMIT rikkumise käsitlemisel volitatud töötlejana ning kahe juhtumi puhul vastutava töötlejana. Vastutava töötlejana hinnatud kahest juhtumist teavitas asutus järelevalveasutust ühel juhul.

EGT

6.53. EGTs ei ole kehtestatud eraldiseisvat korda või juhendit, milles oleks terviklikult kirjeldatud isikuandmetega seotud rikkumiste avastamise, hindamise, dokumenteerimise, lahendamise ja teavitamise protsess. Samuti ei ole asutuses eraldi reguleeritud põhimõtteid, mille alusel hinnatakse isikuandmetega seotud rikkumise korral teavitamiskohustuse tekkimist AKI ja/või andmesubjekti suhtes, lähtudes GDPRi artiklitest 33 ja 34.

6.54. Isikuandmetega seotud intsidendihalduse korraldamisel lähtutakse EGTs intsidendiga seotud teenusele, infosüsteemile või andmekogule kohalduvatest teenuse osutaja kordadest ja juhistest. Kuni 15.09.2026 kohaldati KeMITi pöördumiste ja intsidentide halduse korda ning turvaintsidentide lahendamise raamistikku. Alates 16.09.2026 edastatakse arvutitöökoha ja sellega seotud teenuste, sh sülearvutite, mobiilseadmete, kontorivõrgu, e-posti, failiteenuse, kaugtöö ja Microsofti pilveteenustega seotud intsidendid RITile. KeMITi osutatavate äriteenuste ning tema hallatavate või arendatavate infosüsteemide ja andmekogudega seotud intsidendid edastatakse KeMITile. Kui intsident puudutab mõlema teenuseosutaja vastutusvaldkonda, kaasatakse selle lahendamisse nii RIT kui ka KeMIT. Isikuandmete töötlemise rikkumisest teavitamise ja rikkumisjuhtumi menetlemise detailsemaid protsesse on käsitletud käesoleva peatüki punktides 6.7 ja 6.8.

6.55. AKS osaleb asutuses isikuandmetega seotud rikkumiste asjaolude väljaselgitamises ja võimaliku mõju hindamises ning toetab vajalike tegevuste koordineerimist ja juhtumi dokumenteerimist. AKS nõustab AKI või andmesubjekti teavitamise vajaduse hindamisel. Teavitamisotsuse ja parandusmeetmete üle otsustamise pädevus tuleb asutuse töökorralduses eraldi määrata. Kuna vastutava töötleja vastutus jääb EGTle, siis on üldvastutus ikkagi juhtkonnal.

6.56. Perioodil 01.07.2023–31.12.2025 ei ole asutuse andmetel toimunud ühtegi teadaolevat isikuandmetega seotud rikkumisjuhtumit. Sellest tulenevalt ei ole vaadeldaval perioodil olnud juhtumeid, mille puhul oleks hinnatud AKI või andmesubjekti teavitamise vajadust.

6.57. AKSi selgituste kohaselt võib asutuse hallatavates andmekogudes leiduda ulatuslikult ajaloolisi andmeid, sh isikuandmeid, näiteks isiku nimi. Seetõttu on võimalike andmekaitsealaste riskide hindamisel AKSi hinnangul asjakohane arvestada ka ajalooliste andmestike eripäradega, sh andmete koosseisu, ulatuse, säilitamise ning juurdepääsudega. Ajalooliste andmete olemasolu võib olla oluline asjaolu juhul, kui hinnatakse võimaliku isikuandmetega seotud intsidendi mõju, rikkumise ulatust ning teavitamiskohustuse tekkimist.

ELM

6.58. ELMis ei ole kehtestatud eraldiseisvat korda või juhendit, mis reguleeriks terviklikult isikuandmetega seotud rikkumiste käsitlemist. Asutuse enda dokumentides ei ole kirjeldatud rikkumise tuvastamise, hindamise,

dokumenteerimise, lahendamise ega teavitamise protsessi, samuti ei ole sätestatud tegevuste ajakava ega otsustuskriteeriume AKI või andmesubjekti teavitamiseks.

6.59. Asutuses ei ole määratud konkreetset ametikohta, rolli või isikut, kes vastutaks isikuandmetega seotud intsidendihalduse korraldamise eest. Samuti ei ole asutusesiseselt fikseeritud, kelle ülesanne on hinnata rikkumisjuhtumi mõju, koordineerida juhtumi lahendamist ning korraldada vajaduse korral teavitamine AKIle ja/või andmesubjektile.

6.60. Asutuse 20.01.2026 selgituse kohaselt lähtuti isikuandmetega seotud intsidentide haldamisel avaliku teabe seadusest ning teenindatavatele asutustele kohalduvatest KeMITi kordadest. Isikuandmete töötlemise rikkumisest teavitamise protsess oli sätestatud KeMITi pöördumiste ja intsidentide halduse korras ning rikkumisjuhtumite menetlemise protsess KeMITi turvaintsidentide lahendamise raamistikus. Alates arvutitöökoha teenusepakkuja vahetumisest 04.05.2026 lähtutakse RiTi osutatavate teenustega seotud intsidentide lahendamisel RiTi kordadest ja juhistest ning KeMIT kaasatakse vajaduse korral. RITi dokumentides sätestatud üksikasjalikumaid protsesse käsitletakse käesoleva peatüki punktides 6.7.

6.61. Asutuses ei ole toimunud perioodil 01.07.2023 – 31.12.2025 teadaolevalt ühtegi isikuandmetega seotud rikkumisjuhtumit.

7. Volitatud töötleja kaasamine ja lepingulise reguleerimise korraldus

Lähtekoht: Asutus on kehtestanud ja rakendab ühtset korda volitatud töötlejate valikuks, kaasamiseks ja järelevalveks. Enne kaasamist hinnatakse ja dokumenteeritakse volitatud töötleja suutlikkus tagada isikuandmete töötlemise vastavus GDPRile ning asjaomaste hangete ja lepingute kooskõlastamisse kaasatakse AKS või muu määratud vastutaja. Volitatud töötleja kaasamine põhineb GDPRi artikli 28 nõuetele vastaval lepingul või muul siduval õigusaktil, milles määratakse kindlaks töötlemise tingimused, poolte õigused ja kohustused, turvameetmed, vastutava töötleja abistamine, nõuete täitmise tõendamine, auditeerimise võimalus ning andmete tagastamine või kustutamine. Teiste volitatud töötlejate kaasamine toimub dokumenteeritult ja vastutava töötleja eelneval kirjalikul loal, tagades üldise loa korral muudatustest teavitamise ja vastuväidete esitamise võimaluse. Volitatud töötlejate nõuete täitmise üle tehakse regulaarset riskipõhist järelevalvet ning kontrollide tulemused, puudused ja parandusmeetmed dokumenteeritakse.

Lepingute ja üldtingimuste kontrolli ülevaate koostamiseks koondas audiitor AKSide kaudu teabe volitatud töötlejatega sõlmitavate lepingute üldtingimuste ja kooskõlastamise protsesside ning volitatud töötlejate nõuetele vastavuse hindamise ja järelevalve praktikate kohta. Kuigi GDPR artikli 28 lõikes 2 kasutatakse terminit „teine volitatud töötleja“, kasutatakse käesolevas ülevaates väljakujunenud andmekaitsepraktikast ja teksti selgusest lähtudes mõistet „alamvolitatud töötleja“ või lühendatult „alamtöötleja“. Sellist terminikasutust järgivad oma juhendmaterjalides ka AKI ja EDPB, kelle suunistes, sh arvamuses 22/2024, kasutatakse mõistet „alamtöötleja“ (*sub-processor*).

KliM

7.1. Isikuandmete kaitse korra eelnõu käsitleb mh volitatud töötleja kaasamist isikuandmete töötlemisel. Eelnõu § 13 kohaselt on volitatud töötleja füüsiline või juriidiline isik, avaliku sektori asutus, amet või muu organ, kes töötleb isikuandmeid vastutava töötleja nimel ja üksnes tema dokumenteeritud juhiste alusel. Eelnõu kohaselt tuleb volitatud töötlejaga sõlmida GDPR artiklile 28 vastav andmetöötlusleping, v.a juhul, kui andmetöötlus toimub õigusakti alusel.

7.2. Eelnõu kohaselt tuleb andmetöötluslepingus või asjakohases õigusaktis määratleda töötlemise sisu, kestus, laad ja eesmärk, töödeldavate isikuandmete liigid, andmesubjektide kategooriad ning volitatud töötleja õigused ja kohustused. Samuti tuleb sätestada volitatud töötleja kohustus töödelda isikuandmeid üksnes vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel, tagada konfidentsiaalsus, rakendada vajalikke turvameetmeid, järgida alamtöötlejate kaasamise tingimusi ning abistada vastutavat töötlejat andmesubjektide taotlustele vastamisel ja isikuandmetega seotud rikkumiste menetlemisel. Teenuse osutamise lõppemisel peab volitatud töötleja isikuandmed ja nende koopiad kustutama või tagastama, kui õigusaktist ei tulene säilitamiskohustust.

7.3. Korra eelnõu sätestab, et enne volitatud töötleja valikut peab vastutav töötleja veenduma volitatud töötleja pädevuses ja võimekuses täita isikuandmete kaitse nõudeid. Selleks tuleb hinnata volitatud töötleja andmekaitsetingimusi, protseduure ja turvameetmeid. Eelnõu kohaselt tuleb volitatud töötlejate tegevuse vastavust õigusaktide ja GDPRi nõuetele kontrollida regulaarselt, kuid vähemalt kord nelja aasta jooksul. Isikuandmete kaitse nõuete muutumisel tuleb volitatud töötlejaid muudatustest teavitada ning tagada andmetöötluslepingute vastavus kehtivatele nõuetele.

7.4. Eelnõu reguleerib ka AKSi rolli, mille kohaselt nõustab AKSi asutust ja teenistujaid isikuandmete töötlemise ning kaitse küsimustes, jälgib isikuandmete töötlemise vastavust õigusaktidele ning kaasatakse võimalikult varajases etapis otsustesse, mis mõjutavad oluliselt isikuandmete töötlemist. AKS tuleb kaasata ka isikuandmete töötlemist puudutavate või seda mõjutavate juhendite, kasutustingimuste, poliitikate, kordade ja muude dokumentide koostamisse, samuti eelhinnangute ja andmekaitsealaste mõjuhinnangute koostamisse

ning andmekogude ja infosüsteemidega seotud andmekaitsenõuete täitmise tagamisse. Eelnõu ei sätesta AKSi kohustusliku kooskõlastajana hangete, lepingute või üldtingimuste menetlemisel.

7.5. Volitatud töötlejate kaasamise seisukohast on oluline ka KliMi riigihangete korraldamise ja lepingute sõlmimise kord[61], kuna teenuseosutajate kaasamine toimub sageli hangete kaudu. KliMi hankekorra kohaselt lähtuvad ministeeriumi teenistujad asjade ostmisel ning teenuste ja ehitustööde tellimisel riigihangete seadusest, muudest õigustloovatest aktidest ja hankekorrast. Hangete korraldamisel ja nende alusel lepingute sõlmimisel lähtutakse RHS §-s 3 sätestatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtetest sõltumata lepingu eeldatavast maksumusest. Ministeeriumi teenistujad tagavad oma vastutusvaldkonna piires nõuetekohase hankemenetluse korraldamise ja lepingu sõlmimise ning jälgivad lepingu nõuetekohast täitmist. Kui õigusaktidest, välisvahendite rahastaja tingimustest või muudest dokumentidest tulenevad täiendavad tingimused, peavad vastutavad isikud tagama nende tingimuste täitmise ning vajaduse korral tegema ettepaneku kaasata tingimuste täitmisse asjakohaste teadmistega majasiseseid või väliseid isikuid. Seetõttu on hankekorras kirjeldatud vastutuse jaotus asjakohane ka juhtudel, kus hangitava teenuse osutamisega kaasneb isikuandmete töötlemine KliMi nimel ning teenuseosutaja võib täita volitatud töötleja rolli.

7.6. Hankekord reguleerib mh tehnilise kirjelduse koostamist, turu-uuringu läbiviimist, hanke alusdokumentide ja lepinguprojektide koostamist, dokumentide kooskõlastamist ning menetluse dokumenteerimist. **Korras ei ole sätestatud AKSi kohustuslikku kaasamist hankedokumentide ettevalmistamisse või kooskõlastamisse olukorras, kus hanke või lepingu esemega kaasneb isikuandmete töötlemine. Samuti ei ole korras AKSi määratletud kohustusliku kooskõlastajana**. Kooskõlastamise ja nõustamise rollid on korras ette nähtud eelkõige RaMi õigustalitusele, KliMi FOle ning riigihangete registris korraldatavate hangete puhul RTK riigihangete osakonnale.

7.7. Kirjaliku lepingu sõlmimine on nõutav alates 15 000 euro suurusest eeldatavast maksumusest ning sõltumata maksumusest mh füüsilise isikuga sõlmitava lepingu, autorilepingu, andmetöötluslepingu, koostöölepingu, asutustevahelise kokkuleppe, üürilepingu ning lepingu puhul, kus on vaja eelnevalt kirjalikult kokku leppida konfidentsiaalsuskohustuses, õiguskaitsevahendites või teenuse osutamise tingimustes ja kvaliteedis. Lepingu täitmise eest vastutav teenistuja kontrollib lepingu nõuetekohast täitmist, sh tähtaegadest kinnipidamist, üle antud asjade või osutatud teenuste vastavust kokkulepitud mahule ja kvaliteedile ning lepingu täitmisega seotud dokumentatsiooni säilitamist.

7.8. Töö käigus vaadeldi KliMi veebilehel avaldatud käsundus-, töövõtu-, müügi- ja litsentsilepingute üldtingimusi[62], mis on kinnitatud kantsleri käskkirjaga ning mida kasutatakse koos sama liiki lepingu eritingimustega. Töö käigus hinnati, kas üldtingimused sisaldavad volitatud töötleja lepingutele kohalduvaid nõudeid, sh isikuandmete töötlemise eesmärki ja ulatust, rakendatavaid turvameetmeid, alamtöötlejate kaasamise tingimusi, andmete tagastamise või kustutamise korda lepingu lõppemisel ning isikuandmete töötlemise rikkumistele reageerimise korda. Toimingust selgus, et lepingute üldtingimused sisaldavad üldisi konfidentsiaalsuse, isikuandmete kaitse, turvameetmete ja lepingulise vastutuse sätteid, kuid ei sisalda eraldiseisvaid GDPR artiklile 28 vastavaid volitatud töötleja tüüptingimusi.

- Käsundus-, töövõtu- ja litsentsilepingute üldtingimustes on sätestatud isikuandmete töötlemise õiguspärasuse tagamise kohustus ning viide isikuandmete kaitse üldmäärusele ja teistele andmekaitse õigusaktidele. Samuti on neis sätestatud organisatsiooniliste, füüsiliste ja infotehnoloogiliste turvameetmete rakendamise kohustus konfidentsiaalse teabe ja/või isikuandmete kaitseks. Müügilepingute üldtingimustes on sätestatud konfidentsiaalse teabe kaitse ning turvameetmete rakendamise kohustus konfidentsiaalsete andmete kaitseks.
- Lepinguliikide lõikes käsitlevad käsunduslepingute üldtingimused teenuste osutamist ning kolmandate isikute kaasamist käsundiandja eelneval kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis antud nõusolekul. Töövõtulepingute üldtingimustes on kolmandate isikute kaasamine seotud tööde tegemisega ning teatud juhtudel tellija eelneva nõusolekuga. Käsundus- ja töövõtulepingute üldtingimustes on sätestatud lepingu alusel kogutud teabe, selle töötluste ning lepingu täitmisega seotud dokumentatsiooni üleandmise kohustus lepingu lõppemisel või nõudmisel. Müügilepingute üldtingimused käsitlevad kauba üleandmist, hinna- ja maksetingimusi, garantiid ning lepingulist vastutust. Litsentsilepingute üldtingimused reguleerivad teose üleandmist, litsentsi andmist, teose kasutamise õigusi ning all-litsentside andmist intellektuaalomandi kasutamise kontekstis.
- Töö käigus ei tuvastatud üheski analüüsitud lepinguliigi üldtingimustes eraldiseisvaid volitatud töötleja tüüptingimusi. Üldtingimustes ei tuvastatud sätteid, milles oleks tervikuna määratletud isikuandmete töötlemise konkreetne eesmärk, ulatus ja kestus, andmesubjektide kategooriad, töödeldavate isikuandmete liigid, volitatud töötleja kohustus tegutseda vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste

[61] 24.01.2025 kantsleri käskkiri nr 1-2/25/33 „Kliimaministeeriumi riigihangete korraldamise ja lepingute sõlmimise kord“. Korda on muudetud 21.04.2025 kantsleri käskkirjaga nr 1-2/25/176 ja 07.04.2026 kantsleri käskkirjaga nr 1-2/26/153.

[62] 16.06.2025 kantsleri käskkiri nr 1-2/25/263 „Töövõtu-, käsundus-, müügi- ja litsentsilepingute üldtingimuste kinnitamine“.

alusel, alamtöötlejate kaasamise kord ja loa taotlemise menetlus, isikuandmete tagastamise või kustutamise kord lepingu lõppemisel ning isikuandmetega seotud rikkumisest teavitamise ja rikkumise lahendamisel koostöö tegemise kord. Üldtingimustes on sätestatud üldised lepingurikkumistele reageerimise mehhanismid, sh rikkumise kõrvaldamise nõue, leppetrahv, kahju hüvitamine, tasaarvestus ning lepingu erakorraline ühepoolne lõpetamine. Eraldi isikuandmetega seotud rikkumiste menetlemise korda üldtingimustes ei tuvastatud. AKSi selgituse kohaselt vormistatakse isikuandmete töötlemist puudutavad tingimused vajaduse korral eraldi andmetöötluslepinguna või põhilepingu lisana. Kui lepingu kavandist nähtub selgelt, et lepingu täitmine hõlmab isikuandmete töötlemist, kontrollib RaMi ühisosakond andmekaitsetingimuste olemasolu ning juhib tähelepanu nende lisamise vajadusele. Isikuandmete töötlemise vajadus ei pruugi lepingu kavandist siiski alati selgelt ilmneda. AKSi sõnul on andmetöötluslepingu vorm varem koostatud, kuid see ei ole praegu keskselt kasutamiseks kättesaadav. Töö käigus ei hinnatud eraldi lisadena sõlmitud andmetöötluslepingute hõlmavust ega vastavust kehtestatud nõuetele.

7.9. AKSi selgituse kohaselt ei ole ministeeriumis koostatud ega hallatud keskset koondülevaadet kõigi ministeeriumis kasutatavate volitatud ja alamvolitatud töötlejate kohta. Teave volitatud töötlejate kohta kajastub isikuandmete töötlemise ülevaates, mis põhineb peamiselt selle koostamise käigus AKSile edastatud andmetel. Samuti selles viidatud lisaallikates (IT teenuste loetelu CMDBs, RIHA andmestik andmekogude kohta). AKS on täiendanud töötlemise ülevaadet avalikest allikatest kogutud teabega. Isikuandmete töötlemise ülevaade on koostatud eelkõige ministeeriumi püsivate ülesannete ja kaardistatud andmetöötlusrollide alusel. Ülevaade ei hõlma täielikult üksikprojektide ja lepingutega seotud volitatud töötlejaid ega nende kasutatavaid alamvolitatud töötlejaid. AKSi selgituse kohaselt ei peeta kõigi selliste töötlejate kajastamist ühes keskses ülevaates ministeeriumi ülesannete ja tegevuste mahu tõttu teostatavaks. AKS märkis, et välise infosüsteemi või tarkvaralahenduse kasutamine ei tähenda iseenesest, et teenuseosutaja tegutseb volitatud töötlejana, roll sõltub konkreetsetest ülesannetest ja õigustest ning kohustustest. Samuti märkis AKS, et teenuseosutaja kaasamine ei määra iseenesest tema rolli volitatud töötlejana, vaid see tuleb kindlaks teha iga teenuse puhul eraldi, lähtudes isikuandmete tegelikust töötlemisest ministeeriumi nimel (tegemist võib olla ka kaasvastutava töötlejaga).

7.10. AKSi selgituste kohaselt kaasatakse teda isikuandmete töötlemisega seotud seaduseelnõude ettevalmistamisse ja õigusekspertiiside koostamisse kas juristi või AKSina. Praktikas pöörduvad teised õigusteenistuse juristid tema poole nõu saamiseks olukordades, kus ülesande täitmine eeldab GDPRi ja isikuandmete kaitse seaduse põhimõtete käsitlemist.

TRAM

7.11. TRAMi andmekaitse kord (kehtis kuni 02.09.2026) sätestas, et isikuandmete töötlemisel on asutus vastutav töötleja teenistujate ning lepingulises suhtes olevate isikute isikuandmete osas. Samuti on asutus kohustatud rakendama asjakohaseid organisatsioonilisi, füüsilisi ja tehnilisi turvameetmeid, et vältida isikuandmete lubamatut kasutamist, avalikuks tulekut või hävimist. Andmetöötlejatel on kohustus rakendada meetmeid, et juurdepääsupiiranguga teave ei satuks juurdepääsuõiguseta isikute kätte. Uue infosüsteemi või tehnoloogia kasutuselevõtul, kui selles töödeldakse isikuandmeid, koostab andmekaitsealase mõjuhinnangu andmetöötleja või vastava andmekogu/infosüsteemi peakasutaja ning mõjuhinnangut täiendatakse uue andmetöötlustoimingu lisandumisel. Lisaks peab süsteemi peakasutaja tagama, et infosüsteemidele tugiteenuste osutamiseks sõlmitud lepingutes oleks sätestatud konfidentsiaalsuskohustus.

7.12. AKSi ametijuhendi kohaselt on tema roll seotud ameti andmekaitsealaste nõuete täitmise koordineerimise ning teenistujate juhendamise, koolitamise ja nõustamisega isikuandmete töötlemise küsimustes. Ametijuhendist ei nähtu eraldi teenistusülesannet osaleda hankedokumentide ettevalmistamises, koostamises või kooskõlastamises, lepingu sõlmimises ega lepingu täitmise jälgimises.

7.13. TRAMi hankekord[63] reguleerib ameti nimel rahaliste kohustuste võtmist, riigihangete koordineerimist ja korraldamist ning lepingute sõlmimist, muutmist ja lõpetamist. Kord loob aluse hanketegevuse ühetaoliseks, õiguspäraseks ja riigihangete seadusega kooskõlas olevaks läbiviimiseks. Dokumendis on määratletud hankemenetluste liigid, sh otseost, väikehange ja riigihange, nende rakendamise piirmäärad ning hankeprotsessis osalevate isikute ja üksuste rollid ja vastutus. Hankeüksuse ülesanne on mh hankeplaani koostamine, hangete korraldamine ja menetluste koordineerimine, samas kui struktuuriüksused vastutavad oma valdkonna hankevajaduste planeerimise, hangete sisulise ettevalmistamise ning lepingute täitmise eest.

7.14. Hankeprotsess hõlmab mh turu-uuringute läbiviimist, hanketaotluste ja alusdokumentide koostamist, hankemenetluse korraldamist, pakkumuste hindamist ning lepingute haldamist. Korras rõhutatakse läbipaistvuse, võrdse kohtlemise, konkurentsi tagamise, dokumenteerimise ja huvide konflikti vältimise nõudeid. Samuti on reguleeritud ühishangete, kesksete hangete, sotsiaal- ja eriteenuste hangete ning

[63] 10.02.2026 peadirektori käskkirjaga nr 1.1-7/26/18 kehtestatud „Hankekord“.

välisvahenditest rahastatavate hangete läbiviimise erisused. Hanke- ja lepingumenetluste dokumenteerimiseks kasutatakse riigihangete registrit ja dokumendihaldussüsteemi.

7.15. Kord sätestab nõuded ka lepingute sõlmimisele, täitmise jälgimisele, muutmisele ja lõpetamisele ning määrab lepingu täitmise eest vastutava isiku ülesanded. Huvide konflikti vältimiseks on ette nähtud meetmed kogu hanke- ja lepingutsükli vältel ning menetluses osalevatel isikutel on kohustus huvide konflikti ilmnemisel menetlusest taanduda. Hankekorras on määratletud peamiste osapoolte, sh hankeüksuse, taotleja, struktuuriüksuste juhtide, hindamiskomisjoni, õigusosakonna ja lepingu täitmise eest vastutava isiku rollid ning kooskõlastusõigused. Korras ei ole sätestatud AKSi kaasamist hankedokumentide ettevalmistamisse või kooskõlastamisse juhtudel, kui hanke esemega kaasneb isikuandmete töötlemine. Seetõttu ei pruugi olla piisavalt tagatud, et isikuandmete töötlemisega seotud riskid hinnatakse ja maandatakse juba hankemenetluse ettevalmistamise etapis.

7.16. AKSile teadaolevalt ei ole asutuses koostatud ja kehtestatud protseduuri või juhendit, mis reguleeriks volitatud töötlejate kaasamist ning sellega seotud riskide hindamist. AKSi selgituste kohaselt on asutusel ligikaudu 670 koostööpartnerit, sh volitatud töötlejat. Tema sõnul on volitatud töötlejate üle arvestuse pidamine korraldatud teenusepõhiselt ning iga teenuse juht vastutab oma valdkonnas volitatud töötlejate haldamise, nende üle arvestuse pidamise ning tegevuse kontrollimise eest. Lepinguliste tingimuste ühtlustamiseks on asutuse õigusosakond välja töötanud lepingu põhjad, mis sisaldavad lisadokumendina ka isikuandmete töötlemist käsitlevaid tingimusi.

7.17. Audiitor uuris, kas asutuse tüüplepingutes on sätestatud isikuandmete töötlemise tingimused. Toimingust selgus, et TRAMi tüüplepingutes on sätestanud isikuandmete töötlemise tingimused eraldi andmekaitset käsitlevates sätetes, näiteks TRAMi ja GSMVALVE OÜ[64] vahel sõlmitud töövõtulepingus on sätestatud, et töödeldakse lepingu esemega seotud isikute isikuandmeid lepingu täitmise ja kokkulepitud tulemuste saavutamise eesmärgil (p 13.3–13.4). Isikuandmete töötlemine on piiratud lepingu kehtivuse perioodiga (p 13.5) ning volitatud töötleja võib andmeid töödelda üksnes teenuse osutamiseks vajalikus ulatuses ja vastutava töötleja dokumenteeritud juhiste alusel (p 13.7–13.8). Lepingus on sätestatud kohustus rakendada isikuandmete kaitseks asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke meetmeid vastavalt GDPRi ja isikuandmete kaitse seaduse nõuetele (p 13.1), tagada andmete turvalisus ning rakendada piisavaid kaitsemeetmeid (p 13.10). Lisaks on volitatud töötlejale pandud kohustus aidata vastutaval töötlejal täita GDPR artiklites 32–36 sätestatud nõudeid (p 13.12). Alamtöötlejate kaasamise osas on ette nähtud, et volitatud töötleja võib kaasata teise volitatud töötleja üksnes vastutava töötleja eelneva konkreetse või üldise kirjaliku loa alusel (p 13.2) ning peab järgima isikuandmete õigusaktides sätestatud tingimusi alamtöötlejate kasutamisel (p 13.15). Lepingus ei ole täpsemalt kirjeldatud loa taotlemise, kooskõlastamise ega dokumenteerimise protsessi peale nõude, et luba peab olema kirjalik (p 13.2). Andmetöötlusteenuse lõppemisel on volitatud töötleja kohustatud kustutama kõik isikuandmed ja nende koopiad (p 13.13). Järelevalve tagamiseks peab volitatud töötleja võimaldama auditite ja kontrollide läbiviimist ning esitama GDPR artikli 28 kohustuste täitmise tõendamiseks vajaliku teabe (p 13.14). Rikkumiste korral näeb leping ette õiguskaitsevahendite kohaldamise, sh kahju hüvitamise nõude (p 7.1), leppetrahvi rakendamise (p 7.4), lepingu ülesütlemise või sellest taganemise võimaluse olulise rikkumise korral (p 4.1.3 ja p 9.2).

7.18. AKSi hinnangul ei ole volitatud töötlejate suure arvu tõttu otstarbekas koostada iga volitatud töötleja jaoks eraldiseisvat lepingut. Tüüplepingute kasutamine aitab lepingutingimusi ühtlustada, kuid eeldab, et andmekaitsetingimuste asjakohasus ja ajakohasus oleksid tagatud ka konkreetse teenuse või töötlemistoimingu eripära arvestades.

7.19. AKSi sõnul ei kaasata teda tavapäraselt lepingute menetlemise ega ülevaatamise protsessi, kuna lepingute haldamine kuulub teenusejuhtide vastutusalasse. Samas on esinenud üksikuid juhtumeid, kus AKS on protsessi kaasatud, näiteks liiklusjuhtimise andmevahetuslepingute uuendamisel. Lisaks ei kaasata AKSi järjepidevalt hangete alusdokumentide koostamisse ega kooskõlastamisse. Seetõttu puudub tal piisav ülevaade, kas andmekaitsenõuded, sh volitatud töötlejate ja alltöötlejate kaasamist käsitlevad tingimused, on hankedokumentides ja lepingutes läbivalt, korrektselt ning ühetaoliselt kajastatud.

KeA

7.20. Väljatöötamisel oleva KeA isikuandmete kaitse korra eelnõu 13. peatükk loob aluse volitatud töötlejate kasutamise ühtsemaks reguleerimiseks. Eelnõu kohaselt tuleb teenusepakkujaga sõlmitava lepingu juurde lisada universaalne andmetöötluse lisa ehk Lisa 6 juhul, kui teenusepakkuja töötleb asutuse nimel isikuandmeid, omab neile juurdepääsu, hoiab neid oma keskkonnas või teeb nendega töötlemistoiminguid. Selline tüüplisa toetab ühtsema lepingulise praktika kujundamist ja aitab tagada, et volitatud töötlejale kohalduvad nõuded on lepingutes selgelt ja ühetaoliselt fikseeritud.

[64] 14.01.2025 riigihanke 288114 tulemusena sõlmitud töövõtuleping nr 3.2-4/25/41-1.

7.21. Lisa 6 sisaldab mitmeid GDPRi artikli 28 seisukohalt olulisi tingimusi. Volitatud töötleja võib isikuandmeid töödelda üksnes KeA dokumenteeritud juhiste alusel, peab piirama juurdepääsu üksnes teenuse osutamiseks vajalike töötajate ja lepinguliste isikutega, tagama konfidentsiaalsuse ning rakendama asjakohaseid tehnilisi ja korralduslikke turvameetmeid. Turvameetmetena on nimetatud mh ligipääsukontrolli, krüpteerimist, logimist, varundust, haavatavuste haldust ja intsidentide käsitlemist. Samuti peab volitatud töötleja teavitama KeAd olulistest muudatustest turvameetmetes ning isikuandmetega seotud rikkumisest hiljemalt 24 tunni jooksul.

7.22. Lisas 6 on käsitletud ka andmete tagastamist ja kustutamist lepingu lõppemisel, sh varukoopiate kustutamist 90 päeva jooksul. Lisaks on KeAle ette nähtud õigus nõuda tõendeid GDPRi nõuete täitmise kohta ning teha auditeid, vajaduse korral ka kaugauditina. Alamtöötlejate kasutamine on lubatud üksnes üldloa alusel ning muudatustest tuleb KeAd teavitada 30 päeva ette. Volitatud töötleja vastutab alamtöötlejate tegevuse eest täielikult.

7.23. KeA hankekord[65] reguleerib riigihangete planeerimist, ettevalmistamist, läbiviimist ning hangetega seotud vastutust. Korras on määratletud peamised rollid ja vastutusalad, sh hankest huvitatud isiku, hanke eest vastutava isiku, HAO, peadirektori ning hankekomisjoni ülesanded. Samuti on sätestatud hankevajaduste planeerimine, dokumentide registreerimine, hankelepingute sõlmimine, keskkonnahoidlike hangete põhimõtete arvestamine ning huvide konflikti ja korruptsiooniriskide vältimise kohustus. Seega on hankemenetluse üldine korraldus ja vastutusjaotus asutuses kirjeldatud. Samas ei ole hankekorras eraldi sätestatud andmekaitse töörühma kaasamist hankedokumentide ettevalmistamisse ega kooskõlastamisse olukordades, kus hanke esemega kaasneb isikuandmete töötlemine või volitatud töötleja kaasamine. Asutuse praktika kohaselt osaleb andmekaitse töörühma liige hangete ja lepingute kooskõlastusringis eelkõige juhul, kui esinevad isikuandmete töötlemise, volitatud töötleja kaasamise või muud andmekaitsealased riskitegurid.

7.24. Andmekaitse töörühma selgituste kohaselt kasutati enne isikuandmete kaitse korra eelnõu ja Lisa 6 väljatöötamist volitatud töötlejate kaasamisel lepingu- ja riskipõhist praktikat. Isikuandmete töötlemise tingimused, sh GDPR artikli 28 nõuded, kirjeldati põhilepingus või lepingu lisas. Vajaduse korral sõlmiti volitatud töötlejaga konfidentsiaalsuskokkulepe. Asutuses on seega kasutatud erinevaid lepingulisi lahendusi teenusepakkujate juurdepääsu, konfidentsiaalsuse ja andmetöötlustingimuste reguleerimiseks, kuid eraldi ühtset andmetöötluse tüüplisa standardit enne universaalse andmetöötluse lisa väljatöötamist asutusel kasutusel ei olnud.

7.25. Töö käigus vaadeldi dokumendihaldussüsteemist KeA tüüplepinguid, et selgitada, kas nendes on määratletud isikuandmete töötlemise eesmärk ja ulatus, GDPR artikli 32 kohased turvameetmed, alamtöötlejate kaasamise tingimused ning andmete tagastamise või kustutamise kord lepingu lõppedes. Toimingu tulemusel ilmnes, et nimetatud tingimused on osaliselt lepingutes kajastatud:

- Käsunduslepingu tüüpvormis on reguleeritud lepingu eesmärk ja ese, käsundisaaja ning käsundiandja õigused ja kohustused, käsundi täitmise tähtaeg, rahastamise allikas, käsundisaajale makstava tasu tingimused, poolte vastutus, lepingu lõpetamise alused, konfidentsiaalsuskohustuse täitmise sätted, teadete edastamise kord ning lepingu lõppsätted. Lepingu punktides 9.1 ja 9.2 on sätestatud konfidentsiaalse informatsiooni käsitlemise ja saladuse hoidmise kohustus ning punktis 2.1.1 on sätestatud, et käsundisaaja täidab käsundi isiklikult ega anna lepingust tulenevaid kohustusi üle kolmandatele isikutele. Lepingus ei ole eraldi käsitletud isikuandmete töötlemise tingimusi ega sisaldu viidet andmetöötluslepingu kohustuslikule lisale. Samuti ei ole lepingus kirjeldatud isikuandmete töötlemise eesmärki ja ulatust, töödeldavate isikuandmete liike, andmesubjektide kategooriaid, töötlemise kestust, isikuandmete töötlemisel rakendatavaid tehnilisi ja korralduslikke turvameetmeid, alamtöötlejate kaasamise tingimusi ega isikuandmete tagastamise või kustutamise korda lepingu lõppemisel.
- Töövõtulepingu tüüpvormis on reguleeritud töö ese, töö tulemuse nõuded, autoriõiguste ja intellektuaalomandi õiguste kuuluvus ning üleandmine, poolte õigused ja kohustused, töö üleandmise ja vastuvõtmise kord, töö rahastamise allikas, töövõtjale makstava tasu tingimused, poolte vastutus, lepingu jõustumise ja lõppemise alused, poolte esindajad ja kontaktandmed, teadete edastamise kord ning lepingu lõppsätted. Lepingus ei ole eraldi käsitletud isikuandmete töötlemise tingimusi ega sisaldu viidet andmetöötluslepingu kohustuslikule lisale, nt ei ole kirjeldatud isikuandmete töötlemise eesmärki ja ulatust, töödeldavate isikuandmete liike, andmesubjektide kategooriaid, töötlemise kestust, isikuandmete töötlemisel rakendatavaid tehnilisi ja korralduslikke turvameetmeid, alamtöötlejate kaasamise tingimusi ega isikuandmete tagastamise või kustutamise korda lepingu lõppemisel.

7.26. Andmekaitse töörühma sõnul ei ole asutuses kinnitatud ajakava olemasolevate lepingute ülevaatamiseks ega määratlemiseks, millistele kehtivatele lepingutele tuleb lisada andmetöötlust reguleeriv kokkulepe ehk Lisa 6. Samuti on andmekaitse töörühma selgituste kohaselt asutusel alamtöötlejate kasutamise kohta ainult

[65] 10.01.2024 peadirektori käskkirjaga nr 1-1/24/4 „Keskkonnaameti hankekord".

osaline ülevaade ning puudub keskne koondülevaade volitatud töötlejate kasutatavatest alamtöötlejatest. Kavandatud lahendusena nähakse edaspidi ette teenusepõhiste volitatud töötlejate ja alamtöötlejate nimekirjade hoidmist volitatud töötleja juures, nende kajastamist isikuandmete töötlemise ülevaates ning muudatuste jälgimist dokumendihaldussüsteemis.

7.27. Andmekaitse töörühma sõnul ei ole asutus seni volitatud töötlejate suhtes regulaarselt kontrolle ega auditeid läbi viinud. Audiitori päringu alusel analüüsis asutus dokumendihaldussüsteemi, et selgitada välja, kas asutuses on dokumenteeritud juhtumeid, kus volitatud töötleja on rikkunud lepingutingimusi või infoturbenõudeid. Asutuse selgituse kohaselt selliseid dokumenteeritud juhtumikokkuvõtteid ei tuvastatud.

KAUR

7.28. KAURi riigihangete korraldamise, lepingute sõlmimise ja kulude menetlemise kord[66] reguleerib asutuse riigihangete planeerimist ja korraldamist, lepingute sõlmimist, kulude menetlemist ning nende tegevustega seotud vastutust. Korda rakendatakse koos selle lisadega ning koos riigihangete seaduse, avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhendi ning KliMi valitsemisala raamatupidamise sise-eeskirjaga. RHRis toiminguid nõudvaid riigihankeid korraldab üldjuhul RTK. Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia valdkonna riigihankeid korraldab KEMIT. KAURi töötajad korraldavad oma vastutusvaldkonna piires väikeoste, mille puhul RHRis toiminguid ei tehta. Sisendi esitaja vastutab riigihanke korraldamiseks vajaliku sisendi, tehnilise kirjelduse, vajaduse korral turu-uuringu, hankelepingu sõlmimise ja lepingu täitmise eest.

7.29. Kord sätestab väikeostude maksumusest sõltuvad menetlus-, dokumenteerimis- ja kooskõlastusnõuded. Kuni 2 999,99 euro suuruse käibemaksuta väikeostu puhul peab ostuks olema kokkulepe eelarve eest vastutava isikuga. 3 000–7 999,99 euro suuruse väikeostu puhul tuleb üldjuhul koostada DHSis kirjalik tellimisdokument. Alates 8 000 eurost käibemaksuta tuleb võtta kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis võrreldavad pakkumused vähemalt kolmelt pakkujalt. Kirjalik leping on kohustuslik mh füüsiliste isikutega sõlmitavate lepingute, autoriõigusi puudutavate lepingute, koostöölepingute, konfidentsiaalsuskohustust või õiguskaitsevahendeid sisaldavate lepingute ning vähemalt 8 000 euro suuruse käibemaksuta maksumusega lepingute puhul. Lepingus tuleb fikseerida lepingu sisu, poolte kohustused ja täitmise tingimused, kvaliteedinõuded, tähtajad, üleandmise-vastuvõtmise kord, rahastamistingimused, omandi- ja autoriõigustega seotud õigused, vastutus lepingu mittenõuetekohase täitmise eest, lepingu muutmise ja lõpetamise kord ning KAURi kontaktisiku andmed. Leping peab võimaldama KAURil nõuda kahju hüvitamist juhul, kui teine lepingupool ei täida lepingutingimusi või täidab neid mittenõuetekohaselt.

7.30. Lepingud, nende lisad ja muudatused kooskõlastatakse KIRKEs enne KAURi direktorile allkirjastamiseks esitamist. Kooskõlastusringi kuuluvad eelarve eest vastutav isik, vahetu juht, KAURi või RTK jurist ja finantsjuht. Personalieelarvest tasutavate lepingute puhul kaasatakse kooskõlastamisse ka personalijuht. Lepingu juurde koostatakse üldjuhul seletuskiri. Lepinguga seotud dokumendid, sh menetluse käigus koostatud materjalid ja muudatused, seostatakse KIRKEs.

7.31. Riigihangete kord käsitleb andmetöötlust konfidentsiaalse teabe kaitse kaudu, eraldi kohustusliku lepingutingimusena ei ole isikuandmete töötlemise tingimusi sätestatud. Samuti ei ole korras ette nähtud AKSi kohustuslikku kaasamist hankedokumentide ettevalmistamisse või kooskõlastamisse olukorras, kus hanke või lepingu esemega kaasneb isikuandmete töötlemine või kirjeldatud isikuandmete töötlemisega seotud riskide hindamist ja maandamist hanke ettevalmistamisel.

7.32. Töö käigus tutvuti dokumendihaldussüsteemis KAURi tüüplepingutega, et selgitada, kas nendes on määratletud isikuandmete töötlemise eesmärk ja ulatus, GDPR artikli 32 kohased turvameetmed, alamtöötlejate kaasamise tingimused ning andmete tagastamise või kustutamise kord lepingu lõppedes. Ilmnes, et nimetatud tingimused on osaliselt lepingutes kajastatud:

- **Juriidilise isiku käsunduslepingu tüüpvormis** on reguleeritud lepingu sõlmimise alus ja ese, sh lepingu lahutamatud osad, käsundi üleandmise ja vastuvõtmise kord, lepingu maksumus ja maksmise kord, omandiõigus, autoriõigused, materjalide ja info säilitamine, konfidentsiaalsuskohustus, poolte vastutus, lepingu loovutamise, muutmise ja lõpetamise tingimused, lepingu jõustumine ja lõppemine, poolte esindajad ja kontaktandmed ning lõppsätted. Lepingu punktides 3.6–3.8 on sätestatud käsundiandja juhiste andmise ja käsundisaaja poolt juhiste järgimise kord. Punktis 7.1 on konfidentsiaalse informatsiooni hulgas nimetatud lepingu täitmisel teatavaks saanud isikuandmeid ning punktides 7.1–7.2 on reguleeritud konfidentsiaalse informatsiooni kaitse. Punktis 10.1 on sätestatud, et käsundisaaja ei tohi lepingust tulenevaid õigusi ega kohustusi kolmandale isikule üle anda ega loovutada ilma teise poole eelneva kirjaliku nõusolekuta. Punktides 6.3–6.5 on reguleeritud lepingu raames kogutud info, dokumentide ja infokandjate üleandmine, koopiate hoidmise piirang ning dokumentatsiooni säilitamine ja hävitamine. Põhilepingu tüüpvormis ei ole eraldi kirjeldatud isikuandmete töötlemise eesmärki ja ulatust, töödeldavate isikuandmete liike, andmesubjektide kategooriaid ega isikuandmete töötlemise

[66] 25.06.2025 peadirektori käskkiri nr 1-1/25/75 „Keskkonnaagentuuri korraldamise, lepingute sõlmimise ja kulude menetlemise kord".

kestust, see ei sisalda tehniliste ja korralduslike turvameetmete kirjeldust GDPR artikli 32 tähenduses ega eraldi alamtöötlejate kaasamise tingimusi isikuandmete töötlemisel. Andmetöötluslepingut tüüplepingu lisana kaasas ei ole.

- **Eraisiku käsunduslepingu tüüpvormis** on reguleeritud lepingu ese, käsundi üleandmise ja vastuvõtmise kord, käsundisaaja ja käsundiandja kohustused, käsundisaajale makstava tasu suurus ja maksmise kord, omandiõigus, autoriõigused, materjalide ja info säilitamine, vääramatu jõud, konfidentsiaalsuskohustus, lepingu muutmise tingimused ning lõppsätted. Lepingu punktides 4.3, 4.4 ja 5.1 on sätestatud käsundiandja juhiste andmise ja käsundisaaja poolt juhiste järgimise kord ning käsundi täitmisega seotud olulistest asjaoludest teavitamise kohustus. Punktides 7.3–7.5 on reguleeritud lepingu alusel ja raames kogutud info, dokumentide, infokandjate ja tehniliste vahendite üleandmine, koopiate hoidmise piirang ning dokumentatsiooni säilitamine ja hävitamine. Punktis 8.1 on konfidentsiaalse informatsiooni hulgas nimetatud lepingu täitmisel teatavaks saanud isikuandmeid ja turvaandmeid ning punktides 8.2–8.3 on reguleeritud konfidentsiaalse informatsiooni kaitse ja konfidentsiaalsusnõude tähtajatus. Punktis 11.2 on sätestatud lepingu jõustumine ja kehtivus kuni lepingus märgitud tähtpäevani või nõuetekohase käsundi üleandmiseni. Lepingu tüüpvormis ei ole eraldi kirjeldatud isikuandmete töötlemise eesmärki ja ulatust, töödeldavate isikuandmete liike, andmesubjektide kategooriaid ega isikuandmete töötlemise kestust. Samuti ei sisalda vorm tehniliste ja korralduslike turvameetmete kirjeldust GDPR artikli 32 tähenduses ega eraldi alamtöötlejate kaasamise tingimusi isikuandmete töötlemisel. Kuigi punktides 7.3–7.5 on sätestatud info ja dokumentatsiooni üleandmise, säilitamise ning hävitamise kord, ei ole põhilepingus eraldi sätestatud isikuandmete tagastamise või kustutamise korda volitatud töötleja suhte lõpetamisel. Andmetöötluslepingut tüüplepingu lisana kaasas ei ole.

7.33. AKSi selgituste kohaselt ei kaasata teda alati KeMITi korraldatavatesse arendus- ja hankemenetlustesse varajases etapis. Sellised menetlused võivad puudutada KAURi vastutusel olevaid andmestikke, infosüsteeme või registreid ning nendega seotud isikuandmete töötlemist. KAUR on vastutav töötleja mh „Tuleohu (FWI) andmestiku", „Veekasutuse andmestiku", „Lennumeteoroloogia prognoosiinfo" ning „Koormuste ja vooluhulkade hinnangud (EstModel)" andmestiku puhul. Nimetatud andmestike arenduse, halduse või nendega seotud teenuste hankimise korraldab KeMIT.

7.34. KAURi enda korraldatavate hangete puhul osaleb asutuse jurist, kes täidab AKSi rolli, hankega seotud alusdokumentide ja lepingute läbivaatamises. Tema ülesandeks on hinnata õiguslikke ja andmekaitsealaseid küsimusi ning kontrollida dokumentide juriidilist korrektsust. Dokumentide koostamise eest vastutav töötaja edastab materjalid kooskõlastamiseks AKSi rolli täitvale juristile või teisele juristile. Vajaduse korral konsulteerib teine jurist isikuandmete kaitse küsimustes AKSiga.

7.35. AKSi sõnul puudub KAURil praegu terviklik ülevaade volitatud ja alamtöötlejate kasutamisest, kuna vastavaid olukordi ei ole asutuses süsteemselt kaardistatud. Seetõttu ei ole koondatud kujul tuvastatud, millistes teenustes või protsessides volitatud või alamtöötlejaid kasutatakse, milline on nende roll ja töötlemise ulatus ning kas kõigil asjakohastel juhtudel on sõlmitud isikuandmete töötlemise lepingud. Selgituste kohaselt on volitatud ja alamtöötlejate kasutamise ülevaate kujunemine seotud isikuandmete töötlemise ülevaate koostamisega. Selle käigus on võimalik tuvastada volitatud ja alamtöötlejate kasutamise kohad ning koondada teave nendega seotud lepinguliste ja andmekaitsealaste tingimuste kohta.

RiL

7.36. RiLi hankekord[67] sätestab riigihangete planeerimise ja korraldamise, hankelepingute ning raamlepingute sõlmimise, vastutavate isikute määramise, alla lihthankemenetluse piirmäära jäävate ostude tegemise ning huvide konflikti ennetamise, tuvastamise ja kõrvaldamise põhimõtted. Korra eesmärk on tagada, et hangete kavandamine, läbiviimine ja lepingute sõlmimine toimuksid kooskõlas õigusaktidega ning et hankemenetluses osalevate töötajate rollid ja vastutus oleksid selgelt määratletud.

7.37. Hankekorra kohaselt on riigihangete korraldamisel keskne roll hanke eest vastutaval isikul, hankespetsialistil ning vajaduse korral hankekomisjonil. Õigus- ja hankeüksus toetab protsessi juhendmaterjalide, näidisdokumentide, hankeplaani koostamise ja aruandlusega. Kirjalik hankeleping tuleb üldjuhul sõlmida asjade ostmisel ning teenuste ja ehitustööde tellimisel alates 20 000 eurost, samuti sõltumata maksumusest juhul, kui kirjalik vorm on vajalik poolte õiguste ja kohustuste üheseks fikseerimiseks või kui selline nõue tuleneb õigusaktist või asutusesisesest korrast. Füüsilise isikuga sõlmitavad lepingud peavad olema kirjalikus vormis sõltumata lepingu maksumusest.

7.38. Hankemenetluse ettevalmistamisel valmistab vastutav isik ette hankelepingu olulised tingimused. Väikeostude puhul rakendatakse riigihangete seaduse üldpõhimõtteid ning dokumenteerimine toimub hankekorras sätestatud juhtudel DHSi kaudu. Hankekorras ei ole eraldi kirjeldatud AKSi kaasamist hankedokumentide ettevalmistamisse või kooskõlastamisse juhtudel, kui hanke või lepingu esemega kaasneb

[67] 25.03.2024 direktori käskkiri nr 1-1/24/12 „Riigilaevastiku hankekord", muudetud 11.06.2024 direktori käskkirjaga nr 1-1/24/22.

isikuandmete või muu kaitset vajava teabe töötlemine. Samuti ei ole hankekorras eraldi menetlusetapina kirjeldatud sellise töötlemisega seotud riskide hindamist ega maandamist. Hankekorra ajakohastamise kontekstis on käsitletud vajadust täpsustada andmekaitsespetsialisti kaasamise tingimusi ja vastavat menetlusetappi selliste hangete puhul.

7.39. AKSi selgituste kohaselt kaasatakse teda isikuandmete töötlemisega seotud tegevustesse praktikas üldiselt õigeaegselt ning töötajate teadlikkus on viimasel ajal paranenud. Sageli pöördutakse tema poole juba tegevuse planeerimise etapis, näiteks uute programmide kasutuselevõtul, et hinnata isikuandmete töötlemise olemasolu ja ulatust. Samas ei ole AKSil hangete puhul formaalset kooskõlastus- ega kinnitusringi rolli, vaid tema roll piirdub nõustamisega, samal ajal kui hanke läbiviimise ja hankedokumentide ettevalmistamise eest vastutab hanke eest vastutav töötaja.

7.40. Audiitor vaatas töö käigus asutuse valitud lepinguid, et saada ülevaade, kas nendes on eraldi käsitletud isikuandmete töötlemise tingimusi. Töö eesmärk ei olnud iga lepingu puhul detailselt hinnata, kas lepingu täitmisega tegelikult kaasneb isikuandmete töötlemine asutuse nimel või kas lepingupartner tegutseb volitatud töötlejana. Nt RiLi ja Haapsalu Tarbijate Ühistu vahel sõlmitud raamlepingu[68] esemeks on toiduainete ostmine ning lepingu kohaselt väljastatakse hankija esindajale kliendikaardid. Sellest tulenevalt võib lepingu täitmisel esineda füüsilise isikuga seostatava teabe kasutamist vähemalt kliendikaardi väljastamise või kasutamisega seotud ulatuses. Samas ei selgitatud töö käigus, kas ja millises ulatuses töötleb müüja sellisel juhul isikuandmeid RiLi nimel või tegutseb iseseisva vastutava töötlejana. Raamlepingu punktis 7.1 on sätestatud müüja üldine kohustus tagada isikuandmete töötlemise õiguspärasus ja vastavus andmekaitseõigusele ning rakendada organisatsioonilisi, füüsilisi ja infotehnoloogilisi turvameetmeid. Samuti on ette nähtud, et täpsemate tingimuste reguleerimiseks sõlmitakse vajaduse korral eraldi andmetöötlusleping, ning lõppsätetes käsitletakse konfidentsiaalsust ja kolmanda isiku kaasamist. Raamlepingus ei ole siiski eraldi määratletud poolte rolle isikuandmete töötlemisel ega täpsemalt kirjeldatud GDPR artikli 28 lõikes 3 nimetatud tingimusi, sh töötlemise eset, laadi, eesmärki ja kestust, isikuandmete liike, andmesubjektide kategooriaid, alamtöötlejate kaasamise korda ning andmete tagastamise või kustutamise tingimusi pärast töötlemise lõppemist. Üksnes nende tingimuste puudumise põhjal ei saa järeldada, et raamleping oleks olnud GDPR artikli 28 nõuetega vastuolus, kuna töö käigus ei hinnatud täiendavalt müüja rolli ega tegeliku andmetöötluse ulatust. Küll aga tuleks selliste lepingute ettevalmistamisel hinnata, kas kliendikaartide väljastamise või kasutamisega kaasneb isikuandmete töötlemine hankija nimel. Kui selline töötlemine toimub, tuleb vajaduse korral sõlmida eraldi andmetöötlusleping või täiendada lepingut GDPR artikli 28 kohaste tingimustega. Kui müüja töötleb kliendikaardiga seotud andmeid enda eesmärkidel ja vahenditega või isikuandmeid hankija nimel ei töödelda, ei ole volitatud töötleja tingimuste lisamine vajalik.

7.41. AKSi sõnul puudub asutusel koondülevaade sellest, milliste teenuste osutamisel kasutatakse volitatud töötlejaid. Samuti ei ole koondatult teada, milliste teenuste puhul kasutavad volitatud töötlejad omakorda alamtöötlejaid. Samuti puudub AKSil teave, kas lepingutes on sätestatud volitatud töötleja kohustus teavitada vastutavat töötlejat alamtöötlejate kasutamisest ning vajadus küsida selleks vastutavalt töötlejalt kirjalik nõusolek.

KeMIT

7.42. KeMITi isikuandmete töötlemise korra 9. peatükk reguleerib isikuandmete edastamist volitatud töötlejatele. Korra kohaselt tuleb volitatud töötleja valida hoolikalt, veendudes tema suutlikkuses rakendada isikuandmete kaitseks piisavaid tehnilisi ja organisatsioonilisi turvameetmeid. Vajaduse korral viiakse läbi vastavuse hindamisi või auditeid.

7.43. Volitatud töötlejaga sõlmitakse koos hankelepinguga andmetöötlusleping, milles määratletakse vähemalt isikuandmete töötlemise eesmärgid ja ulatus, andmete kasutamise piirangud, rakendatavad turvameetmed, alamtöötlejate kaasamise tingimused ning andmete tagastamise või kustutamise kord lepingu lõppemisel. Kord võimaldab isikuandmete edastamist ka kolmandatele isikutele, näiteks lepingupartneritele, audiitoritele või õigusnõustajatele, kui selleks on õiguslik alus. Sellised edastamised tuleb dokumenteerida ning hinnata andmekaitseriski seisukohast.

7.44. Isikuandmete töötlemise korras on käsitletud ka KeMITi rolli IT-teenuste osutamisel. Sõltuvalt teenuse tellijast ja andmetöötluse eesmärgist võib KeMIT tegutseda nii vastutava kui ka volitatud töötlejana. Kui konkreetse IT-teenuse tellija on KeMIT ja teenuse osutamise käigus töödeldakse isikuandmeid, on KeMIT vastutav töötleja. Kui teenuse tellija on KeMITi teenindatav asutus (KliM, KeA, KAUR, ELM, EGT, MaRu, TTJA) ning isikuandmeid töödeldakse selle teenuse osutamise raames, tegutseb KeMIT volitatud töötlejana.

7.45. Korras on määratletud töötlemisega seotud rollid ja kohustused. Kui KeMIT on vastutav töötleja, peab volitatud töötleja tegutsema dokumenteeritud juhiste alusel, rakendama asjakohaseid turvameetmeid,

[68] 15.12.2025 riigihanke 302745 tulemusena sõlmitud raamleping nr 6-2/25/113.

kasutama andmeid üksnes kokkulepitud eesmärgil, teavitama võimalikest rikkumistest, kaasama alamtöötlejaid ainult loa alusel ning tagastama või kustutama andmed pärast lepingu lõppemist. Vajaduse korral peab volitatud töötleja toetama ka andmekaitsealase mõjuhinnangu koostamist. Ligipääs isikuandmetele peab olema piiratud vastavalt ülesannetele ja rollile. Samad põhimõtted kohalduvad olukorras, kus KeMIT tegutseb ise volitatud töötlejana.

7.46. Kord näeb ette regulaarsete andmekaitseauditite läbiviimise, et hinnata isikuandmete töötlemise vastavust sisemisele korrale, isikuandmete kaitse üldmäärusele, isikuandmete kaitse seadusele ja muudele kohalduvatele õigusaktidele. Auditi käigus kaardistatakse töötlemisprotsessid ja andmevood, kontrollitakse andmekaitsepõhimõtete järgimist, andmetöötluslepingute olemasolu, andmesubjektide õiguste tagamise protsesside toimivust ning võimalikke riske ja parendusvajadusi. Korra kohaselt viiakse andmekaitseaudit läbi vähemalt üks kord nelja aasta jooksul välise audiitori poolt.

7.47. Volitatud töötlejate kaasamise seisukohast on oluline ka KeMITi riigihangete korraldamise, lepingute sõlmimise ja rahaliste kohustiste menetlemise kord[69], kuna teenuseosutajate kasutamine toimub sageli hangete, väikeostude või arenduslepingute kaudu. Nimetatud kord reguleerib riigihangete korraldamist, lepingute sõlmimist, rahaliste kohustiste võtmist ning lepingute ja arvete menetlemist. See näeb ette riigihangete seaduse ja selle üldpõhimõtete järgimise, sh läbipaistvuse, kontrollitavuse, proportsionaalsuse, konkurentsi efektiivse ärakasutamise, huvide konflikti vältimise ning rahaliste vahendite säästliku ja otstarbeka kasutamise ka alla lihthanke piirmäära jäävate kohustiste puhul.

7.48. Hankemenetluse vorm ja nõuded sõltuvad hanke eeldatavast maksumusest. Korras on sätestatud väikeostude, pakkumuste küsimise, tellimisdokumentide koostamise ja kirjaliku lepingu sõlmimise piirmäärad. Lihthanke ja riigihanke algatamiseks esitab vastutav isik juristile taotluse, milles tuuakse mh välja hankelepingu ese, kvalifitseerimistingimused, hindamiskriteeriumid, eeldatav maksumus, finantseerimisallikas ja CPV kood. Jurist koostab hanke algatamise käskkirja eelnõu ning korraldab hanketeate ja hankedokumentide sisestamise riigihangete registrisse.

7.49. Riigihangete korras on hanke- ja lepingumenetlusega seotud rollidena nimetatud vastutavat isikut, juristi, struktuuriüksuse juhti, komisjoni ja direktorit, kuid AKSi kohustuslikku kaasamist hanke dokumentide ettevalmistamisel või kooskõlastamisel korras eraldi menetlusetapina sätestatud ei ole

7.50. Lepingu koostab jurist, lähtudes vastava lepingu liigi kohta kehtestatud nõuetest, ning korraldab selle kooskõlastamise ja allkirjastamiseks esitamise. Lepingu koostamisel tuleb kontrollida lepingupoole andmeid, esindusõigust ja maksuvõla puudumist ning määratleda lepingu ese, täitmise tähtaeg, tingimused, maksumus, arvelduskord, pretensioonide esitamise võimalus, üleandmise-vastuvõtmise akti kasutamine ja KeMITi esindaja. Riigihanke tulemusel sõlmitav leping vormistatakse hankedokumentides kinnitatud vormi alusel.

7.51. AKSi selgituste kohaselt ei ole tal võimalik kõiki hankeid ja projekte detailselt läbi töötada, kuna asutus viib igal nädalal läbi suure hulga IT-hankeid ja väikeoste, kokku ligikaudu 30–40 paralleelset menetlust. Seetõttu annab ta sisendi eelkõige riskipõhiselt, samas kui dokumentatsiooni põhjalikuma õigusliku analüüsi teostavad juristid.

7.52. Hangeteväliste lepingute ja arenduste puhul osaleb AKS eeskätt tegevustes, mis on seotud süsteemide või teenustega, mille raames töödeldakse või võidakse hakata töötlema isikuandmeid. Tema hinnangul on kaasamine vältimatu uue andmekogu loomisel ning olukorras, kus asutus alustab isikuandmete töötlemist valdkonnas, kus seda varem tehtud ei ole.

7.53. AKSi sõnul ei ole KeMITil terviklikku ülevaadet volitatud ja alamtöötlejate kasutamisest. Arendusprojektides võib põhipartner kaasata täiendavaid teenuseosutajaid, kuid sellekohane teave ei koondu asutuses süsteemselt. Kuigi üldpõhimõttena ei anta arendajatele juurdepääsu toodangukeskkondadele, võivad töökorralduslikult esineda ajutised erandid.

EGT

7.54. EGT hankekord[70] reguleerib asutuse riigihangetega seotud töökorraldust, menetlusreegleid, vastutusjaotust ning lepingute sõlmimise, muutmise ja täitmise korraldust. Hankekorras on sätestatud hangete kavandamise põhimõtted, hankeplaani koostamine, eri liiki ostude ja hangete läbiviimise nõuded, hanke alusdokumentide koostamine ning hanke- ja lepingudokumentide säilitamise kohustus.

7.55. Riigihanke, otseostu, väikeostu ja hankelepingu täitmise eest määratakse vastutav isik, kelle ülesannete hulka kuulub mh hanke eseme ja eeldatava maksumuse määratlemine, vajaduse korral turu kaardistamine, hanke tingimuste, kvalifitseerimistingimuste, vastavusnõuete, hindamiskriteeriumide ja hindamismetoodika ettevalmistamise korraldamine ning hankelepingu täitmisega seotud toimingute tegemine. Hankemenetluse

[69] 17.02.2021 direktori käskkiri nr 1-1/21/17 „KeMITi riigihangete korraldamise, lepingute sõlmimise ja rahaliste kohustuste menetlemise kord“.

[70] 30.06.2025 EGT direktori käskkiri nr 1-1/25-33 „Eesti Geoloogiateenistuse hankekord“.

läbiviimise õiguspärasuse eest vastutab õigusnõunik. Hanke objekti spetsiifilisuse või ressursipuuduse korral võib menetlusse kaasata ka sõltumatu välise isiku.

7.56. Riigihanke algatamiseks korraldab vastutav isik hanke alusdokumentide koostamise. Alusdokumendid peavad sisaldama mh hankelepingu eseme kirjeldust ja tulevase hankelepingu tingimusi.

7.57. Lepingute sõlmimise osas sätestab hankekord, et alates 10 000 euro suurusest maksumusest ilma käibemaksuta vormistatakse kirjalik leping. Vajaduse korral sõlmitakse kirjalik leping ka väiksema maksumusega tehingute puhul. Lepingu koostamise korraldab vastutav isik, konsulteerides vajaduse korral õigusnõunikuga. Lepingu menetlusse lisatakse hinnapäringud, hinnapakkumused ja muud lepingu sõlmimise aluseks olevad dokumendid.

7.58. Hankekorra järgi vastutab vastutav isik lepingu nõuetekohase, tõhusa ja kvaliteetse täitmise ning teise lepingupoole kohustuste täitmise kontrolli eest. Lepingu muutmise vajadusest tuleb teavitada direktorit, kes otsustab lepingu muutmise võimalikkuse ja tingimused. Riigihanke tulemusena sõlmitud lepingut võib muuta üksnes riigihangete seaduses sätestatud alustel.

7.59. Hankekorras ei ole eraldi sätestatud AKSi rolli hangete või lepingute menetlemisel. Samuti ei näe hankekord ette kohustuslikku andmekaitsealast kontrollipunkti hankedokumentide koostamisel, lepingu ettevalmistamisel või lepingu sõlmimise eelses etapis olukorras, kus hanke või lepinguga kaasneb isikuandmete töötlemine.

7.60. Audiitor uuris, kas asutuse vaadeldud lepingu tingimustes on on käsitletud isikuandmete töötlemisega seotud tingimusi. Toimingust selgus, et nt EGT ning ühispakkujate vahel sõlmitud kasutusrendilepingus[71] käsitatakse ühispakkujaid ühiselt liisinguandjana ning leping sisaldab konfidentsiaalsuse ja isikuandmete kaitse üldtingimusi. Samas ei ole lepingus eraldi määratletud poolte andmekaitsealaseid rolle ega selgitatud, kas ja milliste töötlemistoimingute puhul tegutsevad EGT, AS SEB Liising või Auto Bassadone OÜ eraldi vastutava töötlejana, kaasvastutava töötlejana või EGT nimel volitatud töötlejana. Kui mõni lepingupartner töötleb isikuandmeid EGT nimel ja dokumenteeritud juhiste alusel, peaks lepingus või selle lisas olema sätestatud GDPR artikli 28 lõikes 3 nõutud tingimused, sh töötlemise ese ja kestus, laad ja eesmärk, isikuandmete liigid, andmesubjektide kategooriad, poolte õigused ja kohustused, dokumenteeritud juhiste alusel töötlemine, alamtöötlejate kaasamise kord, vastutava töötleja abistamine, andmete tagastamine või kustutamine ning kontrolli võimaldamine. Kui pooled määravad töötlemise eesmärgid ja vahendid iseseisvalt või ühiselt, tuleb hinnata vastavalt eraldi vastutava töötleja või ühise vastutava töötleja suhte olemasolu ning sellest tulenevaid kohustusi. Seetõttu ei saa üksnes üldiste konfidentsiaalsus- ja andmekaitsesätete olemasolu põhjal järeldada, et kõik võimalikud andmetöötlussuhted on lepingus piisavalt määratletud.

7.61. EGTs täidab AKSi ülesandeid sama isik, kes täidab õigusnõuniku rolli. Sellest tulenevalt on AKS hankemenetlusse kaasatud õigusnõuniku üldise õiguspärasuse tagamise funktsiooni kaudu. AKSi selgituste kohaselt kaasatakse teda hangete, lepingute ülevaatamise ja arendustega seotud dokumentide menetlusse eelkõige juristi rollis. Kaasamine hõlmab alusdokumentide ja lepingute läbivaatamist, võimalike riskikohtade tuvastamist ning dokumentide juriidilise korrektsuse tagamist. Dokumendid edastatakse talle kooskõlastamiseks vastavalt kehtivale töökorraldusele.

ELM

7.62. ELMi riigihangete korraldamise, lepingute sõlmimise ja rahaliste kohustiste menetlemise kord[72] reguleerib riigihangete planeerimist ja korraldamist, lepingute sõlmimist, arvete menetlemist ning nimetatud tegevustega seotud rolle ja vastutust. Riigihangete registri toiminguid eeldavate hangete korraldamine ja riigihankealase tugiteenuse osutamine on antud RTK riigihangete osakonnale. Asutuse töötajad vastutavad oma pädevusvaldkonnas väikeostude ning registritoiminguid mittenõudvate lepingute ettevalmistamise ja sõlmimise eest.

7.63. Lepingute sõlmimise protsessis vastutab lepingu koostamise eest sisendi esitaja, kelle ülesanne on tagada lepingu koostamine, kooskõlastamine ja sõlmimine enne asja ostmist või teenuse osutamist. Enne direktorile allkirjastamiseks esitamist kooskõlastatakse leping ja selle lisad büroojuhi, vahetu juhi ja finantstöötajaga. RTK korraldatud riigihanke tulemusel sõlmitavad lepingud kooskõlastatakse lisaks RTK juristiga.

7.64. Lepingu täitmise korraldamise ja lepingupartneri kohustuste täitmise jälgimise eest vastutab sisendi esitaja. Kord määratleb menetlusosaliste ülesanded hanke õiguspärasuse, eelarve kasutamise, lepingu täitmise ja algdokumentide nõuetekohasuse kontrollimise. Kehtivas riigihangete korraldamise, lepingute sõlmimise ja rahaliste kohustiste menetlemise korras ei ole eraldi kirjeldatud kontrollikohti, mille alusel tuvastatakse, kas hanke või lepingu esemega kaasneb isikuandmete töötlemine. Samuti ei ole korras sätestatud, kuidas hinnatakse, kas lepingupartner tegutseb isikuandmete töötlemisel volitatud töötlejana või kas temaga tuleb

[71] 29.05.2026 riigihanke 307488 tulemusena sõlmitud kasutusrendileping nr 5-1/26-136//L26103772.

[72] 31.03.2025 ELM direktori käskkiri nr 1-1/25/6 „Riigihangete korraldamise, lepingute sõlmimise ja rahaliste kohustiste menetlemise kord“.

sõlmida andmetöötlusleping. Kord ei käsitle ka andmetöötluse õigusliku aluse hindamist ega AKSi kaasamist lepingu ettevalmistamise või kooskõlastamise etapis.

7.65. Töö käigus vaadeldi dokumendihaldussüsteemist asutuse valitud töövõtu- ja käsunduslepinguid (4-1/25/1, 4-1/25/2, 4-2/25/3), et saada ülevaade sellest, kas nendes on käsitletud isikuandmete töötlemisega seotud tingimusi, näiteks andmete töötlemise eesmärki ja ulatust, turvameetmeid, alamtöötlejate kaasamist ning andmete tagastamist või kustutamist lepingu lõppemisel. Vaadeldud lepingutes selliseid tingimusi üldjuhul ei sisaldunud. Töö käigus ei hinnatud, kas lepingu täitmisega tegelikult kaasnes isikuandmete töötlemine asutuse nimel ega seda, kas lepingupartner tegutses volitatud töötlejana GDPR artikli 4 punkti 8 tähenduses. Seetõttu ei saa üksnes asjaolust, et vaadeldud lepingutes puudusid andmetöötlusega seotud sätted, järeldada, et lepingud ei vastanud GDPR artikli 28 nõuetele. Samas võivad teatud ELMi teenused oma olemuselt hõlmata olukordi, kus lepingu täitmiseks kasutatakse või edastatakse füüsiliste isikutega seotud andmeid, näiteks sündmuste, sünnipäevade, ekskursioonide või matkade korraldamisel osalejate, kontaktisikute, laste või teiste isikutega seotud andmeid. Kui sellisel juhul töötleb lepingupartner isikuandmeid asutuse nimel, tuleb hinnata volitatud töötleja suhte olemasolu ning vajaduse korral sätestada lepingus või selle lisas GDPR artikli 28 kohased tingimused. Kui lepingu täitmisel isikuandmeid asutuse nimel ei töödelda või lepingupartner ei tegutse volitatud töötlejana, ei ole GDPR artikli 28 kohaste tingimuste lisamine vajalik. Oluline on siiski, et selline hinnang oleks lepingu ettevalmistamisel teadlikult läbi mõeldud ning vajaduse korral dokumenteeritud.

7.66. Riigihanke nr 276367 „Reisikorraldusteenuse tellimine“ tulemusel ASiga Wris sõlmitud raamlepingu lahutamatu osa on andmetöötlusleping. Lepingus on sätestatud isikuandmete töötlemise eesmärk ja ulatus, turvameetmed, alamtöötlejate kaasamise tingimused ning andmete tagastamine või kustutamine lepingu lõppemisel. Alamtöötleja kaasamine eeldab vastutava töötleja eelnevat nõusolekut vähemalt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis. Lisaks peab volitatud töötleja teavitama vastutavat töötlejat isikuandmetega seotud rikkumisest viivitamata, kuid hiljemalt 24 tunni jooksul. Hanke korraldas valitsemisala asutustele RTK, kes koostas ka raamlepingu põhja. Seega on kõigil hankes osalenud asutustel samasisuline, andmetöötluslepingut sisaldav raamleping. Kuigi selle hanke puhul on rakendatud GDPR artikli 28 nõuetega kooskõlas olevaid lepingulisi meetmeid, ei ole asutus kehtestanud neid üldise nõudena kõigile lepingutele, mille täitmisel töödeldakse või võidakse töödelda isikuandmeid asutuse nimel.